800.841

Szegedi m. kir. honvéd helyőrségi könyvtár

Leltári és helyszám: ~~1522~~ 363

Szakbeosztás: Z-621

Mellékletek: /.

Állapot hiánytalan. /.

A kölcsönzés szabályai:

Használati idő mindenki számára ~~egy~~ 14 *hónap.*
Hosszabbítási idő: esetenként ~~egy hónap~~ —
A műveket másoknak továbbadni tilos. A kölcsönző a könyvek teljességéért, a vasúti és postai szállitás okozta esetleges károkért felelős és térítésre kötelezett

A könyvekbe sem tintával, sem irónnal semmit bejegyezni nem szabad.

Szent István-Társulat, Szeged

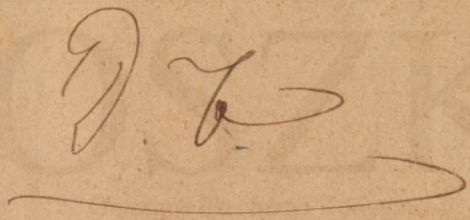

OSZK

APRÓ TÖRTÉNETEK

A NAGY VILÁGBÓL.

IRTA

M. HRABOVSZKY JULIA

(NIMEN).

NEM ADHATÓ EL!

1899

BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA.

AZ ATHENAEUM KIADÁSÁBAN

M. HRABOVSZKY JULIÁTÓL (NIMEN)

MEGJELENT EDDIG:

KELETI PÁRIS. (Bukaresti történetek.)

Ára kötve 1 korona.

ASSZONYSZERELEM. (Elbeszélések.)

Ára kötve 1 korona.

A PORCELLÁN COMTESSEK. (Regény 2 köt.)

Ára kötve 2 korona.

R 1965

800841

OSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
Növedéknapló
1958 évi 11.161

R 2

Az Athenaeum r. t. könyvnyomdája.

A VIRÁG BESZÉLT.

Bertha bolondult a cyclamenért, — körülbelől mindnyájan tudták ezt róla. Az a régi mondás, hogy az ellentétek vonzzák egymást, ismét bebizonyult, mert képzelni sem lehetett nagyobb ellentétet, mint a szerény illatos kis erdei virág és az öntudatos szép asszony között volt. Ez a Bertha inkább orchidea, kamélia vagy egyéb exotikus virág volt: szép de hideg. Fejedelmi alakja, imponált, finom metszetű arcza a kamélia fehérségével vetekedett, piros ajka hidegen mosolygott, mintha nem is csókra termett volna.

Az egész asszony olyan volt mint egy szép szobor, csak olykor villant fel vésztjóslóan a szeme, az a hosszú pilláktól árnyait sötét szem.

Ilyenkor szoborszerű, közönyös arcza egészen átváltozott, vonásai életet nyertek és mintha valami lelkében rejtegetett tűz viszfénye sugárzott volna végig egész lényén. De ez ritkán történt s akkor is oly rövid ideig tartott, hogy a környezete alig észlelte. A férje legkevésbé. Sovány,

szikár száraz lelkületű tanár ember volt, egyetemi kapaczitás, a ki a tudománynak élt és nem ért rá a feleségét tanulmányozni. A barátnői imádták Berthát. Felsőbb lénynek tartották, a kinek talán nincs is hibája. Mert Bertha sohasem panaszkodott, nem szólt meg senkit, nem pletykázott és mindig elnéző volt mások gyengéi iránt.

»Minta-asszony« — mondogatták róla — udvarlói lehetnének és még csak nem is flirtel! Csendesen, elégedetten élt az unalmas férjével.

— Könnyű neked, — mondta neki gyakran a legbensőbb barátnéja, egy Vámossy nevű elegáns úr felesége — te hideg természet vagy, nem ösmered az emésztő szenvedélyeket!

Vámossyné tudniillik majd belehalt a féltékenységbe, eszeveszetten szerette és féltette az urát. Még iskolásleány korában ösmerkedett meg vele, aki maga is diák volt még akkor. Ez a szerelem aztán nőtt, nőtt a gyermekekkel, betöltötte a serdülő leány minden ábrándját és megvédte az ifjut a könnyelmű szeretkezésektől. Nem ösmerve az életet, a szenvedélyeket, a bűnt; Vámossy ártatlan, szűzi lélekkel vezette oltárhoz imádottját. Sokáig nagyon boldogul éltek, de aztán egyszerre Vámossyné változást vett észre a férje viseletében. Maga sem tudta mi az, de érezte, a férje már nem szereti úgy, mint házasságuk kezdetén. Látszólag semmit sem vétett ugyan ellene, nem volt rossz hozzá és mégis . . . más volt. Gyakran

nézett szórakozottan maga elé, visszás feleleteket adott. Az utczán vagy más nyilvános helyeken rendkívüli érdekkel nézte a szép nőket . . . odahaza pedig ásított . . . A kis Vámossyné félni kezdett . . . . félt, hogy az ura ráunt és mást szeret. Felébredt benne a féltékenység. Ha az ura megcsalná! Őt! őt, kinek életében más gondolatja sem volt mint a férje! Keservesen szenvedett a szegény asszony és ilyenkor az okos Berthához szaladt és elpanaszolta neki búját, baját, lelki kinjait.

— Már nem szeret, — sóhajtott — nem a régi többé, néha alig ösmerek rá! Csak tudnám, mi bántja! Néha annyira hideg, szórakozott, észre sem vesz, máskor pedig egészen váratlanul olyan szenvedélyesen ölel magához, hogy egészen meg ijeszt . . . és úgy csókol . . . óh! ő tud szeretni, ha akar!

— Tud? — kérdé élénken Bertha és sötét szeme fellángolt. De rögtön hidegen folytatta: Akkor mit panaszkodol? A férjed szép, fiatal, szenvedélyes, te imádod őt és ő szeret . . . Mit féltékenykedel? A férfiak szeszélyesek, ez a egész, Ehhez hozzá kell szoknod, féltékenységre nincs okod.

És az okos Bertha magában így tervelt: az én tapasztalatlan kis barátnőm az egész női nemtől tarthat, a franczia közmondás is azt tartja: »Il faut que jeunesse se passe!«

És gúnyos mosolylyal gondolt e közben az ő szikár férjére, a ki talán sohasem volt fiatal!

De gazdag volt, ezért lett a felesége.

Ebben az évben a tudós a zöld Karinthiában, a kékvizű tavak, a cyclamenes fenyveserdők között nyaralt a feleségével. Elvonult helyen laktak, a hol háboríthatlanul dolgozhatott valami munkán, a mivel akadémia babérokra pályázott.

Vámossynénak a Kárpátok alján volt villája, a meleg hónapokat ott töltötte a gyermekeivel. De ez idő alatt még többet gyötörte a féltékenység, mert az ura, a kinek hivatala volt, nem lehetett folyton mellette.

Egy reggel a verandán ültek reggelinél, mikor levelet kapott Berthától. Vámossy is a postáját bontogatta, mikor a kis asszony egyszerre csak felkiált:

— Bátor asszony az a Bertha!

— Mi történt? — kérdi Vámossy élénken felpillantva.

— Képzeld csak Géza — folytatja az asszony, — Bertha 8—10 napig egészen egyedül marad abban a csendes eldugott fészekben. A férje valami kongresszusra megy, de Bertha nem akarja őt elkisérni, mert torkig van már az effélékkel. Azt írja ha nem lenne olyan messze mi tőlünk, hozzám jönne erre a nyolcz-tíz napra, de így e néhány napot majd csak eltölti valahogy egyedül is.

— Mikor utazik el a férje? — kérdezte Vámossy egy kis hallgatás után, olyan hangon, mint a ki udvariasságból érdeklődik valakinak a beszédje tárgya iránt.

Az asszony ujra átfutota a levelet.

— Már tegnap elutazott. Igazán sajnálom, hogy Bertha nem jöhet mi hozzánk, úgy szeretem ezt az asszonyt! Meg kellene hívnunk szeptemberre. Mit szólsz hozzá?

— Hívd meg — feleli a férj kissé szórakozottan s tovább olvasott. Aztán néhány percz mulva folytatta: Mindenek előtt azonban kérlek intézkedjél, hogy a holmiaim be legyenek csomagolva, a déli vonattal el kell utaznom.

— Hová? — kérdezte Vámossyné elámulva.

— Hivatalos útra, — felelt röviden a férj.

— De hiszen folyamodtál, hogy a szabadságodat nyolcz nappal meghosszabbítsák, és én azt hittem, ez a hivatalos levél, a mi most érkezett . . .

— Megtagadja a szabadságot, mert sürgős ügyben utaznom kell. — Ezt kissé ingerülten mondta a férj.

— De ez igazán borzasztó! — siránkozott a kis féltékeny asszony, — én nem értem, miért küldenek épen mindig téged!

— Csak asszonyok ne avatkoznának a hivatalos ügyekbe, — békétlenkedett Vámossy, — ha egyszer meg kell lenni — akkor vége! . . . És

most kérlek, nézz utánna, hogy mindenem rendben legyen.

— Meddig maradsz? — kérdezte Vámossyné könnyei ellen küzdve.

— Négy-öt napig . . . mit tudom én!

Vámossyné pityeregve hagyta el a verandát, a hol a férje izgatottan kezdett járni fel s alá. Közbe-közbe meg-megállt, mialatt a szeme álmatagon révedezett a sötét fenyveseken, a távoli hegyek napfényes csúcsain.

*

Vámossyné türelmetlenül várta haza a férjét. A hét közepén ünnep volt, nem kételkedett, hogy e nap az ő kedves Gézáját is haza hozza. Mert hiszen ünnepen nincsen sem munka, sem hivatal! Ebben a reményben ki is ment reggel a vasúthoz, de férje helyett egy másik hivatalnok érkezett oda, Vámossy tiszttársa, kinek a családja ugyanott nyaralt.

A kollega azonnal udvariasan üdvözölni sietett az asszonykát. Az első szava ez volt:

— Hát Géza hogy van?

— De hiszen épen őt várom. Nem volt a hivatalban?

— Régen láttam ott. Azt hittem itt találom, mert ide küldték a szabadsága meghosszabítását. Elutazott valahová?

Vámossyné szívverése elállt. Megdöbbenve dadogta:

— Már négy nap óta oda van. Azt mondta, hivatalosan kell elutaznia. Istenem, hol lehet?!

A kollega ügyes ember volt és azonnal feltalálta magát.

— Most jut csak az eszembe — kiáltott fel. — Csakugyan őt küldték hát Bécsbe!... Szó volt róla, de mivel Géza a hosszabbításért folyamodott, úgy véltem... azt hittem... Aztán tovább beszélt a sok dologról és arról a taposó-malomról, a honnan ha az ember kiszabadul, mindenről megszokott feledkezni.

Izgatottan tért haza Vámossyné, mert bármily tapasztalatlan volt is némely tekintetben, azért még sem hitt a kollega úr fehér szálakkal összeférczelt meséjében. Hogy a férje ez alkalommal valóban megcsalta, abban nem kételkedett többé, most csak az volt a kérdés, kivel? De hogyan tudhatja egy otthonülő házias asszonyka, a ki egész nap gyermekeivel bibelődik, kicsoda után futkos napközben a férje?

A férfiaknak nagyon könnyű a dolguk, akárhol csavarognak, kimentik őket: az ügyek!

Az ügyek! És bármint meg is van győződve az ellenkezőről a hitves, e mentség ellen nem lehet apellálni. Ha későn jön haza ebédre a férj: az ügyei visszatartották; nem jön haza vacsorára: gyülésök volt! Szórakozott, rossz kedvű, lehangolják az ügyek stb....

Míg az asszony?! Neki nincsenek sem ügyei, sem gyülései, sem egyéb hivatalos elfoglaltságai, a mik miatt szabad lenne elmaradnia ebédről és vacsoráról; a szeszélyeskedéseit sem mentheti ki hivatalos kellemetlenségekkel.

Az asszonynak minden lépéséről pontosan be kell számolnia és mosolyogva, előzékenyen kell a férjét olyankor is fogadnia, mikor inkább azt mondaná: Vigyen el az ör...!

Azaz még sem. Vannak olyan hitvesek is, a kik szabadon rendelkeznek idejökkel, járnak, kelnek, tesznek, vesznek, a nélkül, hogy férjeikkel a legkevésbbé is törődnének. Kicsiny kezükben ők tartják a kormánypálczát... azzal verik az ütemet, a mi után az engedelmes férj tánczolni kénytelen.

De az ilyen nők csak kivételek. Ők a büntető arkangyalok, a kik az egész lenyűgözött női nemért egynehány jámbor férjen bosszut állnak.

Kínos napot töltött Vámossyné és mivel semmiképen sem tudott megnyugodni, leült az íróasztalához, levelet írt Berthának és kiöntötte szívének keservét:

— Most már nincs többé semmi kétség, Géza megcsal, a boldogságomnak vége. Öt nap óta távol van... hivatalos ügy czimén távozott, de meg vagyok győződve, hogy valami lappang ezalatt. Ki lehet az a nő, a ki miatt elfordul tőlem? Oh, ha azt tudhatnám! Oh! miért is nem vagy

mellettem, hogy segítenél nekem bölcs tanácsaiddal! Szerencsétlen, végtelen szerencsétlen vagyok . . . mit tegyek? Elváljak tőle? Ha csakugyan bebizonyul hűtlensége, érzem, sohasem fogok neki megbocsátani tudni. Isten tudja, mi lesz velem és szegény gyermekeimmrel! Kélek, könyörgöm hozzád, látogass meg, mikor e hó végén visszautaztok. Addig el fog dűlni az én sorsom is, ha válnom kell, számítok a támogatásodra, ha pedig ismét csak hiábavaló féltékenykedés láttat velem rémképeket, még inkább rászorulok a te baráti korholásaidra. Mindenesetre tárt karokkal várlak.

— — — — — — — — — — —

Szombat este végre jó későn megérkezett a férj. Nagyon fáradtnak, kimerültnek látszott, mint a ki hosszú útról jő, de zajos örömmel üdvözölte nejét.

A kis asszony elárasztotta őt a szemrehányások, a kérdések özönével, de a férj mindenre tudott felelni és ha nem tudott . . , öleléssel és csókkal felelt, aztán előállt egy pompás ajándékkal. Szines, suhogó selyem kelmét hozott a feleségének és mikor kibontotta a kis féltékeny asszony szemei előtt, annak úgy tetszett, egy tarka kígyó sziszegését hallja.

— Megcsalt . . . megcsalt, — súgta neki valami. — Mindig hallottam, hogy ha a férjek minden különös ok néíkül drága ajándékot vesznek a feleségüknek, ez alatt lappangani szokott valami.

És bármint igyekezett is Vámossy, csak sehogy sem tudott megnyugodni a felesége. Meg az sem imponált az asszonykának, hogy a férje, a mint a fejét lehajtotta menten elaludt és horkolt nyugodtan, jóízűen, mint a kinek semmi sem nyomja a lelkiismeretét, vagy ... mint a ki tizennyolcz órán át egyfolytában ült a vasúton. Vámossyné persze nem tudott olyan könnyen elaludni, de azért mégis — bár még mindig gyanakodott rája, — azért mégis, mióta itthon tudta őt, mióta ujra része volt a szeretetében, kissé megnyugodott és már nem gondolt éppen a válásra és a legrosszabbra. Első felháborodásában minden asszony azt képzeli, hogy soha sem fog megbocsájtani tudni és maga sem veszi észre, mennyire keres minden alkalmat, hogy megbocsájthasson.

Másnap reggel már vidámabban járt-kelt a kis asszony és mialatt a gyerekeit öltöztette, majdnem boldoggá tette őt az a tudat, hogy a férje nincs távol, de szép csendesen borotválkozik a hálószobában.

Mire a gyerekek csinosan fel voltak öltöztetve, Vámossyné is egyszerre más szinben látta a világot. És eszébe jutott Bertha. Mekkorát nevetne ez a jó barátnő, ha e gyors, váratlan, békés megoldást látná!

És mint a mesebeli farkas e perczben megjelent ... nem Bertha ... de a levele. A jó barátnő

nyilván megrémült Vámossyné panaszos levelétől, mert azonnal felelt neki.

— Nem jól teszed, — írta — ha oktalan féltékenykedéssel feldúlod boldogságodat. Ne feledd, hogy mentől rövidebb pórázra fogod a férjedet, annál inkább fog a szabadság után vágyódni. Ne gondolj mindjárt a legrosszabbra és ne hozd neki folyton a hűtlenséget az eszébe, mert végre is önkénytelenül majd magad viszed őt arra. Légy bizalommal hozzá, ezzel inkább lekötöd őt, ne korlátozd annyira szabadságát és hagyj fel az örökös szemrehányásokkal. *Nekem teljes meggyőződésem, hogy a férjed hű hozzád és szeret.* Különben remélem, legkésőbb két hét mulva majd helyre hozom én a te kis tüzes fejecskédet, mert örömmel fogadom szíves meghivásodat és már alig várom a perczet, hogy szívemre ölelhesselek.

— Bertha jön! Bertha meglátogat! ujjongott Vámossyné.

Ez a jó hír annyira boldoggá tette, hogy majdnem egészen kiment a fejéből az elégedetlenség, a férje iránt való neheztelés és szaladt a hírt megvinni neki.

De Géza már nem volt a hálószobában.

Vámossyné kiment utána a kertbe. Ez a kert egy nagy darab fenyves erdőből állott, a mit a kertész ügyes keze csinos csoportokra irtott ki, közbe-közbe virágágyakkal, rózsafákkal tarkítva a fenyvesek sötétzöld alapszinét. Hegynek fölfelé

feküdt ez a kis földi paradicsom, a mit egy zuhogó patak szelt ketté és kényelmes padok, kerti székek tettek kedélyessé. Vámossyné egyenesen férje kedvencz helyére sietett a patak mellé. És csakugyan ott találta őt leguggolva, kertészkedve. Ez nem volt szokása, mert a virágot csak készen szerette.

— Mit ültetsz ott? — kérdé kiváncsian közeledve a feleség.

Csak akkor, mikor már egészen mellette volt, vette őt észre Vámossy, mert a patak zúgása elnyelte az asszony léptei neszét. Kissé meghökkent és bizonyos zavarral pillantott fel rája. Mellette egy papiroson valami hagymafélék hevertek, a miken néhány fonnyadt levél és virág lógott.

— Mi ez? — kérdé Vámossyné és lehajolt egyért, de alig vette kezébe, meglepetten kiáltott: *cyclamen!* — és akaratlanul tette hozzá: a Bertha virágja!

De mintha e pár öntudatlan kiejtett szó valami egészen új, szokatlan eszmét ébresztett volna benne, a fiatal asszony elborult, gyanakvó arczczal kérdé:

— Hol vetted?

Vámossy egy másodperczig megdöbbenve nézett maga elé, aztán egészen nyugodt, természetes hangon mondá:

— A szepesvölgyi erdésztől kaptam; együtt utaztunk tegnap. Egész kosárral vitt a hugának.

De Vámossyné, a kiben a gyanú a tűz gyorsaságával terjedt, nem egykönnyen adta meg magát és kétkedve mondá:

— A szepesvölgy nincs messze ide, ezek a virágok pedig egészen fonnyadtak . . . *messziről* jönnek!

— Természetesen — felelt nyugodtan a férj, mintha nem hallotta volna a két utóbbi szót — egész éjjel a felöltőm zsebében hervadtak.

— Azelőtt nem szeretted a cyclament!

— Most sem nagyon bánom — mondá tettetett közönynyel a férj.

— Igazán? — kérdé Vámossyné izgatottságtól remegő hangon — és ha én arra kérnélek, hogy ezeket a hagymákat mind, egytől-egyig dobd bele a patakba, megtennéd a kedvemért?

— Micsoda hóbort ez? — kérdezte erélyes hangon Vámossy.

— Hóbort . . . ám legyen; de ha megteszed, nagy megnyugvást szerzel vele, végtelen boldoggá teszel.

— Ismét féltékenykedel?

— Eltaláltad, csakugyan féltékeny vagyok — tört ki szenvedélyesen Vámossyné, — szeretlek és féltlek még az árnyékodtól is! Az előbb, mikor ezeket a virághagymákat megpillantottam, rettentő gondolatom támadt! Magam sem tudom hogyan tudott az megfogamzani bennem! De itt ván és kínoz! Olyan borzasztó valami, hogy kimondani

sem merem, mert ha valónak bizonyulna, úgy össze omlik körülöttem minden és csak romok környeznek mindenfelül. Érzem, ezt nem bírnám ki! Ezt nem. Azért, ha még csak kissé szeretsz ... ha valaha szerettél, kérlek, dobd el ezeket a hagymákat!

Szokatlanul komoly, ünnepélyes volt az asszony hangja, igaz fájdalom, bensőség hallatszott ki belőle, a mi meghatotta a férjet. Kiérezte, hogy e perczt ől függ egész jövőjük. Nem felelt, csak lehajolt és egyenként, nyugodtan, biztos kézzel dobálta bele a virághagymákat a zúgó patakba.

Mikor az utolsó is eltünt a sebes vízben, az asszony csak azt mondta: *köszönöm!* és menni készült. A férje bizonyos zavarral nézett rá; sohasem imponált még neki a felesége ennyire.

Vámossyné sápadt volt, de rendkívül uralkodott magán, csak a keze, melyben Bertha levelét tartotta, reszketett.

Vámossy észrevette ezt és a levelet is. Kérdően pillantott a feleségére.

Vámossyné elértette.

— Bertha írt, — szólt minden erejét összeszedve és a szeme fürkészőleg tapadt a férjére, — meg akar bennünket látogatni.

Rövid szünetet tartott. Vámossy hallgatott, alig mert lélegzeni.

— ... de én nem tudnám őt most elfogadni ... írni fogok neki, hogy ne jőjjön.

És ezzel be sem várva férje feleletét, — talán mert félt, hogy elsirja magát, ha marad — gyorsan elsietett.

Vámossy mozdulatlanul állva maradt, tekintete gépileg követte nejét, míg el nem tünt a bokrok mögött. Aztán csendesen nézett maga elé és bizonyos meghatottsággal gondolá:

— Sohasem hittem volna, hogy a feleségem ilyen okosan tudja viselni magát . . . és hogy Bertha ennyire tapintatlan legyen . . . ez igazán meglepő!

A fűben most észrevett még egy cyclamen hagymát, a min néhány sötét levél között egy kevésbbé hervadt virág piroslott. Lehajolt érte, hogy azt is a többi után dobja, de a cyclamen édes illata sajátszerű érzéseket kelthetett benne, mert egy perczig habozott és mohón szívta magába a kis virág finom illatát . . . Kedve lett volna a hervadt cyclament leszakítani és tárczájába rejteni. De hirtelen mást gondolt, remegő ajkai megcsókolták a virágot, aztán erélyesen, férfias elhatározással az utolsó virághagymát is a patakba dobta.

A SZÍVTELEN.

Szerémy Dezső unatkozottan bolyongott a villanylámpáktól tündöklő, festett város faházai között. Annyiszor látta már ugyanazt a tömeget a Varieté szinpadai előtt tolongva, ösmerte az unalomig a zenekarok repertoirját, a kötéltánczosok ugrálásait, az olasz népénekeseket és a többit... úgy, hogy a kis özvegy népszerű dallama még akkor is a fülében csengett már, ha nem is látta maga előtt lebegni a sovány orfeumos leány pirossal bélelt szoknyáit: szóval, semmi sem vonzotta őt többé e mulató-helyre, csak a pompás, balzsamos juniusi est, a mit kellemesebben tölthetett el a szabadban a fák alatt, mint bent a városban, a hol az utczákat sűrű párák fekszik meg és az aszfaltok kellemetlenül gőzölögnek.

Aztán mit is keresett volna már a városban? Délután becsomagolt, mindenkitől elbucsuzott és útlevelével zsebében olyan szabadnak érezte magát, mint a madár az ágon, mikor megemeli szárnyait, hogy tova repüljön a gyönyörökkel kecsegtető kék semmiségbe.

Szerémy már régen készült külföldre, idegen légkörre, uj benyomásokra vágyott... valami spleenfélét érzett.

Mióta Blankával szakított, a budapesti társaság elvesztette előtte minden vonzó erejét.

Ez a szakítás egészen váratlanul érte — épen a legutolsó pillanatban. Hirtelen fellobbanó, de erős, leküzdhetetlen szerelmet érzett Blanka iránt, a kit emanczipált asszonynak tartottak, mert nem volt hipokrita és nem az emberek, de saját jobb meggyőződése szerint cselekedett és bátorsága volt ahhoz is, hogy kissé merészebb eszméket nyiltan kimondjon.

Erélyes nyiltságát gyakran félremagyarázták és mert szép volt és fiatal, a férje pedig öreg és mogorva, reménykedve vették körül a hódolók. Ám Blanka nem volt könnyelmű és keserves lelki harczot vívott, mielőtt önmagának is bevallotta volna, hogy szereti Szerémyt. Ez a szerelem végzetszerűen, villámcsapásként érte őket. Küzdeni ellene nem bírtak, csakhogy Blanka romantikus, platonikus szerelemről álmodott, míg Szerémy tudta, hogy minden szerelemnek ez a kezdete és nem csüggedett. Egy évig tartott már ez a vergődés, mikor egy sokáig külföldön barangoló és állandóan nagy reklámmal ünnepelt énekesnő egyszer csak hazajött és lázba hozta a közönséget. Dénesre is ráragadt e láz. Blanka megtudta, hogy Dénes nagyon régi ismerőse az énekesnőnek és talált rá alkalmat, hogy

az ösmeretséget felújítsa vele. Szemrehányások következtek, mi egy okkal több volt arra, hogy Szerémy csak annál hevesebben és tüntetőleg udvaroljon az énekesnőnek, a féltékenységtől várva azt, a mit a szerelem megtagadott tőle. Ám elszámította magát, Blanka a dologban árulást látott maga ellen és e percztől kezdve lelkük harmoniájába visszás hangok vegyültek, a miket az asszony zsarnoki túlérzékeny természete annyira kiélesített, hogy a szakítás mindkét részről önérzet dolgává vált. A nyár elején történt ez, a kiállítás eseményektől lüktető időszakában. Blanka falura utazott a férjével, mint minden évben, csakhogy őszszel nem jöttek vissza. Két év múlt el azóta, Szerémy nem látta viszont Blankát, nem is hallott felőle, de azért még most is gondolt rá. Többé nem ugyan ama kínzó, fájó érzéssel, mint szakításuk első idejében, de bizonyos csendes melancholiával, mint a hogyan a kedves halottaira emlékezni szokott az ember. Egy kielégítetlen szenvedély emléket siratta lelke; egy eszményképtől fosztotta meg őt a sors és a csalódás fanyar utóíze megkeserítette az élethez való kedvét.

S most is, mikor ott állt a körben forgó ponnylovak előtt, melyeket kipirult arczú virgoncz gyermekek hajtottak nagy lelkesedéssel, eszébe jutott Blanka, a kivel annyi bájos estét töltött ide künn, mikor még hamisítatlan, igazi török világ volt itt, és a minaret tetején megszólalt a muezzin hangja.

Bele szédülve a kis lovak keringésébe és hogy

más irányt adjon gondolatainak, a tömegbe vegyült, a hol már javában dobálták a konfettit. Az áradat magával ragadta őt is; a kaczagó, mulató tömeg vitte előre, mint a hajóroncsot a tenger hullámai. Pajkos asszonyok, szép leányok nevetve hintettek, csapkodtak színes papirospettyeket a csinos férfi arczába, néha perczekig nem látott tőlük. Egy ilyen pillanatban valaki megragadta a karját.

— Dénes, te vagy? — szólította meg egy ismerős hang. És Dénes a konfettitől szivárvány-színekben tarkálló szakállas férfiban, ki őt karon ragadta, egy vidéken élő régi pajtására ismert.

A szőke szakállas egyik barátját kisérte volt a kijárásig és sietett vissza a vendéglőbe hagyott társasághoz.

— Gyere — szólt Dénesnek — bemutatlak a feleségemnek. Szerémy készséggel követte. A nagy Varieté szinház udvarán, a vendéglő egyik asztalánál világos ruhába öltözött három nő és egy férfi ült. Erre felé irányította a lépteit a vidéki. Mikor az asztalhoz értek, Dénes meglepetve kérdezte: hová viszesz?

De e perczben Pista, a jó barát, már megkezdte a bemutatást, a felesége szívesen nyújtotta kezét Szerémy felé, a kinek szívverése elállt, mert az egyik nőben Blankára ösmert.

— Bánrévyné ő nagysága meg a hugom — Réthy képviselő ur — hadart a jó barát, de Dénes csak Blankát látta, a ki bár mintha kissé elsápadt

volna, elfogulatlanul nyújtotta feléje fehér keztyűs kezét és hidegén szólt:

— Úgy hiszem, mi már találkoztunk...

— Önök ösmerik egymást? ez derék — kiáltott lelkes hangon Pista, a kinek igen jó kedve volt és szinte kereste, hogy minek örülhetne még jobban?

Nemsokára hangosan mulattak. A képviselő élénk, elég eszes ember volt és nagy érdeklődéssel foglalkozott Blankával. Bort töltött a poharába, mikor hűvösödött, ráadta a felöltőjét; az asszony jóakarattal fogadta a figyelmet. Vidám volt, bizonyos izgatott élénkséggel beszélt. Szerémytől udvariasan megkérdezte, hogyan érzi magát? és olyan hidegen, közönyösen csengett a hangja, mintha e férfi soha sem lett volna drága a szivének. Dénes írigyelte őt. Hogyan tud ez az asszony uralkodni magán! Mert hiszen lehetetlen, hogy az ő szíve is hevesebben ne dobogjon!

Az övé őrületes sebesen vert. Vagy az a banális, nagyvilági mosoly a szép asszony ajkán csakugyan nem palástolt belső felindulást, csak egy sivár, érzéketlen lelket takar? Dénes barátjának feleségével beszélt, de azért titokban Blankát figyelte, a ki szellemének sziporkáival még jobban elkáprázta tatta környezetét, mint a tűztánczosnő, a ki ott forgott előttük a Varieté szinpadán, ezer változatban, mindig más-más világításban mutatva be tudományát.

Blanka általánosságban beszélt, de Dénes czélzásokat érzett ki beszédéből, a mit egyedül ő értett. Éles, gúnyos megjegyzések röppentek el ajkairól, mérges nyilak, a mik Szerémyt szíven találták.

És nem volt ereje felvenni az oda dobott keztyüt, hogy visszavágja a sértéseket.

Agya mintha megbénult volna, elvesztette minden rugalmasságát és ő keserű érzéssel nézte azt az asszonyt, a kit szebbnek látott, mint valaha. — Nézze ezt a Loie-Fullert — mondá a képviselő Blankának, — káprázató táncza nem igazi jelképe-e az asszonynak? Gyönyörködtető, kedves a szemnek, sokszor elvakító, örökké változó . . .

— És bája, kelleme tulajdonképen mégis csalóka — vágott közbe Blanka — mert a világítástól függ, a miben elénk áll.

— Oh! oh! — vélte a képviselő.

— Úgy van — folytatta élénken az asszony. — Vajjon nincs-e igazam? A nő is páratlan, egyetlen, imádott lény a szerelem lobogó lángjánál, de ha a szenvedély tüzijátéka kiégett, nem egyéb érdekét vesztett sötét árnyéknál.

— Mi sugalmazza önnek az ilyen pesszimisztikus eszméket?

— Semmi — nevetett Blanka, mert érezte, hogy Dénes tekintete rajta csüng, — csak ki akartam egészíteni az ön poetikus összehasonlítását, a minek

az íze mindjárt fanyar ráválť, a mint a férfiak hűségével jött kapcsolatba.

Dénes szeretett volna oda kiáltani neki:

— Mit szólhatsz te a hűségről? Nem dobtál-e el magadtól könyörtelenül, mikor sértve érezted magadat hiuságodban? Miből állt a te szerelmed? Nem volt-e az gyenge és tehetetlen a legelső megpróbáltatásnál?

De nem szólhatott; hanem felállt azzal mentegetődzve, hogy másnap a reggeli vonattal utazik, nem időzhet tovább. Sőt Pista felesége és a kis huga is haza vágytak. Igy felkerekedtek hát valamennyien, útközben meg-megállva, ha valami felköltötte a vidékiek érdeklődését. Igy a tömegben aztán egyszer egészen egymás mellé kerültek Blanka és Dénes. A házaspár kíváncsian előre tolongott, a képviselő a kis leánynak segített előre jutni. Dénes nem állhatott ellent, hogy ki ne használja a pillanatot.

— A véletlen szeszélye kiszámíthatatlan — szólt kissé remegő hangon Blankához, — ki hitte volna, hogy ma találkozunk! Hol volt ön oly sokáig? — kérdé, látva, hogy Blanka nem felel. — Miért nem jött vissza a fővárosba?

— Semmi sem vonzott ide, — felelt hidegen az asszony.

— Semmi? igazán semmi? — kérdezte nyomatékkal a férfi és fürkészőleg nézett az asszony szemébe, de az elkerülte tekintetét és halkan felelt:

— Semmi.

— Elfeledte tehát egészen a multat?

— Látja, hogy nagyon is emlékemben tartottam, azért nem vágytam Budapestre.

— Pedig én mindig reméltem, hogy visszajön, reméltem, hogy találkozunk és a régi barátság helyre áll közöttünk (azt akarta mondani a *régi szerelem*, de nem merte).

— A felmelegített leves és a felmelegített barátság merőben élvezhetetlen . . . ezt a régi igazságot ne téveszsze szem elől — mondá Blanka erőltetett nevetéssel.

— Nem — felelt Szerémy izgatottan, — itt nem felmelegített barátságról van szó, egy téves nézet, egy félreértés felderítése . . . ez egészen más . . . és ha ön akarná . . .

— Ne bolygassuk a multat. . . . az el van temetve, — mondá visszautasítóan Blanka. — Itt jön a társaságunk. . . .

— Hallgasson meg, — könyörgött Szerémy.

— Kérem vigyázzon . . . a képviselő figyelni látszik, nem szükséges, hogy beavassuk őt is olyanba, a mi úgy is régen véget ért.

— Bocsánat — felelt gúnyosan Dénes, — nem tudtam, hogy a képviselőt kímélni kell; pedig észrevehettem volna. . . .

— És ha úgy lenne? — kérdezte kihivóan Blanka és szemeiben fellángolt a visszatorlás tüze, — nem vagyok-e szabad és független?

— Ön szabad? — kérdé Dénes elámulva.

— Másfél év óta özvegy vagyok — felelt, — nem tudta ezt?

Dénes ezt nem tudta és csak most vette észre, hogy az asszony félgyászt visel. De ez még inkább fellázította őt. Blanka özvegy... szabad és mégis így bánik vele! Vége tehát közöttük mindennek? Vége lenne? Blanka talán már a képviselő jegyese és jót nevet magában a régi imádó vergődésén. Szívtelen asszony — gondolta magában, — a ki sohasem szeretett! Szerelmi esküje, hosszas ellentállása nem volt egyéb kaczérságnál, a mivel az én szenvedélyemet akarta fokozni csak....

A harag felforrt benne és a megsértett önérzet késztette, hogy szenvedélytől remegő hangon oda súgja Blankának:

— Sokat töprengtem az ön viseletén, ezer módon magyarázgattam magamnak. Sok keserű óra alatt esztelenül önmagamat okoztam és bánkódtam, mert szerettem önt... Őrülten szerettem... Ma azonban tudom, mi volt az oka mindennek: *Ön szívtelen*... Szíve nincs... Nincs és nem is volt soha!...

Nem folytathatta, mert a többiek oda értek. Blanka hirtelen előre ment a képviselővel és a fiatal leánynyal. Szerémy a házaspárral követte őket.

— Szívtelen! Szívtelen! — Ez a szó úgy látszik, mégis szíven találta Blankát, mert szórakozottan felelgetett a képviselőnek. Mikor aztán a kocsik-

hoz értek, hol Dénes búcsut vett a társaságtól, udvariasan nyújtott neki kezet és egy pillanatig merően nézve a férfi szemébe, csengő, semmitmondó hangon kérdezte:

— Ön tehát holnap csakugyan utazik Bécsbe? Melyik vonattal?

— A nyolcz óraival — felelt Dénes röviden, nem értve, mire való ez a kérdés.

— Akkor siessen — sürgette Blanka, — hogy kialudhassa magát. Isten önnel! Kellemes utazást!

Dénes felszállt a villamosra és az egész út alatt mindig az forgott a fejében, hogy miért kellett épen ő neki annyi ezer közűl a szívtelen nők mintaképébe beleszeretni?

*

A nyolczórai vonat indulásra készen állt. Az utasok már elfoglalták a helyüket. Dénes a kocsija előtt állott és czigarettázott. Épen beszállni akart ő is, midőn egy sikkel öltözött nő sietett végig a kocsik mentén, fürkészőleg nézve jobbra-balra.

Mikor Dénes közelébe ért, egy perczig habozva megállt. Arczát sűrű fátyol fedte le. Szerémy annak daczára azonnal ráismert. Eldobta czigarettáját és meglepetve kapta le kalapját.

— Nagyságos asszonyom — dadogott, — ön is utazik?

Blanka felindulástól remegő hangon, de nyiltan felelt, mint az szokása volt:

— Nem utazom .... önt keresem .... látni akartam még egyszer!

— Hogyan értsem ezt? — kérdezte Szerémy megilletődve.

— Ne tartson szívtelennek — folytatta Blanka nekibátorodva, — az nem vagyok. Tegnapi viseletem után jogosan itélt annak, de én nem akarom, hogy tévesen gondolkozzék felőlem.

— Beszállani — kiáltottak a vonatvezetők, — beszállani!

Dénes elvesztette lélekjelenlétét. Nem tudta, mit gondoljon az asszonyról, a ki ilyen rapszodikusan viseli magát. Szavakat keresett, jobban mondva tájékozni igyekezett magát.

Blanka folytatta:

— Bocsásson meg nekem, úgy-e megbocsát? Ön barátságunkról beszélt tegnap és igaza volt. Barátok még lehetünk ... akarja?

— Ha akarom-e? — kiáltott lelkesedéssel Dénes és többet akart mondani, de e perczben eszébe jutott a képviselő és elnémult. Ha Blankát csak a hiúság vezette ide? Ha újabb kaczérkodás lenne ez is? És mivel a vonatvezető beszállásra most már egyenesen hozzá intézett szavakkal sürgette, hirtelen felugrott a kocsi lépcsőire, de ott habozva megállt.

— Akarja, hogy maradjak.

— Nem, nem, — felelt Blanka majdnem ijedten.

Hirtelen kihúzott övéből egy félig nyilt rózsát,

odanyújtotta Dénesnek, mintha azzal akarná kárpótolni.

— Jó útat! Jó mulatást!

Dénesnek csak annyi ideje volt, hogy megszorítsa a kis kezet és a vonat elrobogott.

Furcsa lelkiállapotban tette meg Szerémy az útat Bécsig. Minden állomásnál kedve lett volna kiszállani, hogy visszatérjen Budapestre és a hotelbe szaladjon, a hol Blanka szállva volt. A régi szerelem újra felébredt benne és kergette őt a szeretett asszony felé. De aztán eszébe jutott a tegnapi est, Blanka visszautasító modora, a képviselő bizalmas viselkedése, gyanúja, önérzete felébredt és jobbnak látta nyugodtan átgondolni mitévő legyen.

Alig ért azonban bécsi szállójába, rögtön tollat fogott és a következőket írta:

»Előttem fekszik a rózsája, a mi elhervadt, mert öt óra hosszat tartottam a kezemben, ezer kérdéssel ostromolva a kis virágot. De az nem felelt, csak bódító illata szállt a fejembe, őrült reményeket ébresztve szívemben. Mit higyjek, mit reméljek?

Tegnapi és mai viselete között annyi az ellentmondás, hogy kiigazodni nehéz.

Egy problémával állok szemben, a mit csak ön fejthet meg.

Mit jelent e virág? Ha békeág, akkor boldoggá tett, de ha a kaczérság jelvénye lenne csupán?...

A képviselő árnya kísért közöttünk!

Ön azt állította az előbb, hogy nem szívtelen; bizonyítsa be, hogy szíve van és ne hagyja soká remény és kétség között

igaz barátját.«

A válasz így szólt:

»Egy probléma megfejtését várja tőlem. Nem tudja-e, barátom, hogy a női szív örökös talány, a mit ritkán találgatnak helyesen és megfejteni soha sem tudnak, mert ösmeretlen világ még az előtt is, kinek keblében dobog. Csak ritkán, pillanatokra világítja meg a megismerés fénysugara ennek a misztikus világnak a mélységeit, örvényeit; az ilyen percz aztán bámulatos dolgokat tár fel. Megdöbbentve észleljük ilyenkor, hogy a szenvedés csak teszthalott volt ottan és újra életre ébredt; a szerelmet nem téptük ki gyökeresen: mert kihajtott; a gyűlölet ellenben csak sértett önérzetünk teremtménye volt és kiveszett szívünkből, hol helyén egy kis növény zöldült ki: a megbánás!

Az ilyen perczben szeretnénk visszasírni a multat... de az elkövetett hibát nem mindig lehet jóvá tenni.

Egy barátnőm volt, a ki őrülten szeretett egy férfit és mikor csalódni vélt benne, százszorosan szenvedett, de nem hagyta el magát, hanem erélyesen, önkímélet nélkül, könyörtelen kézzel iparkodott csalódott szerelmét a szívéből kiirtani. Sok fáradságába, sok álmatlan éjjelébe került, sok keserű könnyet ontott mellette, de végre czélt ért. Leg-

alább azt hitte. Tompa fásultság vett rajta erőt és elhitette önmagával, hogy azért még boldog lehet az életben .... mással. Miért ne? Szívét legyőzte az esze, az erős akarata ... és ő örült ennek a diadalnak. boldoggá tette a tudat, hogy szenvedni többé nem fog ... mert már nincs szíve ... megölte.

Tegnap aztán ... Tegnap ... mikor az a nő szemben állt azzal, kit egykor szeretett és az a férfi szemébe mondta neki, hogy szívtelen ... az a szív, a mi nem volt: megmozdult. Megmozdult, fellázadt és jogait követelte. És az én barátnőm, a ki oly büszke volt eszének diadalára, szíve fölött, szívdobogva, ösztönszerüleg szaladt a vasúthoz, hogy megmentse legalább a barátságát annak, kit szeretni nem akart többé ...

A hervadt rózsa ezt mesélhette volna önnek. ... Meg van elégedve a probléma megfejtésével? Majd elmondja nekem, ha visszatér ... Addig is jó mulatást!«

*

De Dénes nem várt addig. Azonnal visszautazott s azután ketten utaztak külföldre.

A KIT MINDENKI ELÍTÉLT.

Helén minden öt perczben az óráját nézi, azután fürkészőleg tekint körül, figyel . . . de hiába! Senki sem érkezik!

A leány idegesen jár fel s alá Zamfira kicsiny, tisztára söpört udvarában, majd leül a nagy hársfa alá a lóczára a hol annyi boldog perczet töltött egykor; felsóhajt. Jonelre gondol. Itt e padon váltották első szerelmi csókjukat . . .

Jonel az unokafivére volt. Magas növésű szép fiú, szabályos, halvány arczczal, veszedelmes szemmel, a minek nem tudtak ellentállani az asszonyok. A családja nagyra tartotta; jövőt jósolt neki, a miért kitünően végezte tanulmányait és sok ambiczióval haladt pályáján. Nem úgy Helén. Őt az egész család semmibe sem vette. Árvalány volt, a rokonai kegyelméből élt, de mivel nem tudott megalázkodni és szebb volt unokatestvéreinél, rossz szemmel nézték. Egyéb bűne nem volt . . . pedig hej! ha Helén akart volna! Mennyi kísértésnek volt kitéve minden oldalról! . . . és nem védte senki. A nagynénje, a ki-

nek házában élt, gyűlölte. Irigyelte a szépségét, fiatalságát és féltette tőle a férjét, azt a gyámoltalant, a ki naphosszant egyet sem szólt és egyebet sem tett, mint nyáron a rózsáit, télen pedig a szelvényeit vágta le szép sorrendben. Gömbölyű, savószínű szemei egykedvűen néztek a világba, csak Helén közelében csillámlottak fel gyanúsan. Azaz mióta Helén azzá a pompás leánynyá fejlődött, a ki után minden férfi-fej megfordult az utczán. Az együgyű Todorache bácsi szerelme nem sokáig maradt titokban. Sokan nevettek a miatt, mások sokatmondólag rázták a fejüket, voltak azonban, a kik nem csudálkoztak. A felesége, a bőbeszédű Livia, nagyon csúnya, kellemetlen és rosszszívű asszony volt.

— A rossz leány — sopánkodott Livia mindenki előtt, — kígyót neveltem a házamban! Elcsábította az én jó férjemet, a kivel húsz évig éltünk példás házasságban. Soha egy rossz szót nem hallottam tőle, most meg dühbe jön, hacsak görbén nézek arra a kis viperára, a ki a helyemet szeretné elfoglalni.

Így beszélt Livia és hittek neki. Nemsokára pedig mindenki elhidegült Helméntől. A leány sokáig nem tudta, mivel vádolják, csak észrevette az ellenséges indulatot és az daczossá tette. Büszkén visszahúzódott ő is és öröme telt benne, ha Livia és csúnya cousinejai irigykedtek rá a szépsége miatt. Mikor aztán egyszer kiméletlenül a szemébe mond-

ták a vádat, nevetni kezdett. Nem hitte, hogy ilyen őrültséget valónak tarthassanak az emberek! De Todorache bácsi szerelemsóvár tekintete most már bántotta. Nagyon szerencsétlennek érezte magát. Ekkor érkezett meg Jonel külföldről; napsugár lett ő a leány borús életében. Azonnal bizalmat érzett hozzá és mintha a jelenléte Liviára is hatott volna; ez időtől fogva jobban bánt a leánynyal.

Féltékenysége szünetelt. És Helén, a ki Jonel megérkezése előtt meg akart szökni Zamfirához, hogy nála kézimunkájával tartsa fenn magát (a szegény előkelő leányt még a ruhavarrása sem tanították), most belenyugodott a sorsába.

Boldog, csendes napok következtek, a miket Zamfira betegsége zavart meg. Zamfira olyan régi, házibútor-féle volt a szétágazó Varlam-családban. Vándorolt az egyik rokon házból a másikba, oda, a hol épen dajkálni való kis gyerekek voltak, vagy másként szükség volt rá. Negyven évi hű szolgálataiért aztán évpénzt kapott a családtól és a ránczosképű öreg, hosszú élete keresményéből kis házikót vett magának valahol messze a külvárosban, valamely csendes utczában, a hol sok-sok zöld fa között, apró, színesre meszelt házikók tarkáltak. Nem is lett volna Zamfira román asszony, ha nem a saját házában óhajtott volna meghalni. A »casa mea« a román nép vágyainak a netovábbja; s legyen az bár még oly kicsiny, sárból, deszkából nyomorúságosan összeütve, ha az a ház az övé, a román

eldorádóját látja benne. Zamfira háza nem tartozott az utolsók közé. Magaslaton épült, friss szellő járta át kis kertecskéjét, a hol virágokat ápolt. A szobáját pedig tarka szőnyeggel, színes, hímzett törülkendőkkel, az uraságoktól kapott apró ajándékokkal czifrázta, mint valami kápolnát. És esténként elhallatszott hozzája a közeli kaszárnyából a trombita hangja is. Olyan biztatólag, szívhez szólóan fújták azok a barnabőrű fiúk a takarodót, mintha valamennyi a saját elhagyott kis falujáról regélt volna a világnak . . .

*

Nagy beteg lett az öreg Zamfira, Helén és Jonel híven látogatták egykori dajkájukat. Vittek neki narancsot, finomra vágott szőke dohányt, arra az időre, a mikor az öreg, háza küszöbén ülve, czigarettázhat.

S mialatt Zamfira a szorgos ápolás alatt lassan gyógyult, a fiatalok szíve egyre betegebb lett attól az édes, kínzó, boldogító nyavalyától, a minek szerelem a neve.

S egy tavaszi alkonyon, mialatt megpihentek kissé a lóczán a hársfa alatt, a kezeik ösztönszerűleg fonódtak egybe, ajkaik csókban egyesültek.

A boldog mámor, a mely heteken át fogva tartotta őket, a mennyország gyönyöreivel kecsegtetett.

Gyanakvólag nézte Helént Todorache bácsi és féltékenyen kérdezgette hitvesétől:

— Hol jár egyre az a leány?

Káróröммel felelte Livia:

— Hallgat is az rám! A beteg Zamfirát látogatja... ha igaz. De lehet-e hinni az olyan ármányos leánynak! Én azt hiszem Jonel után szaladgál... a fejébe vette, hogy meghódítja. De kell is Jonelnek az olyan kaczér jószág, olyan koldús... Talál az magának különbet.

Todorache bácsi nem volt megnyugtatva, ő mindenkitől féltette Helént és Joneltől főként. Bár Jonel remekül játszta a közönyöst és nem győzte elég elővigyázatra inteni Helént is.

— Ha a nénéd megtudja, hogy szeretjük egymást — szólt Helénhez, — képes szabadságodat korlátozni, elválaszt egymástól. A meddig mint kéröd nem léphetek fel, okosabb, ha megőrizzük titkunkat.

Azért senki sem hitte, hogy Jonel is szereti Helént.

Zamfira meggyógyult; de Jonel és Helén azért még folyton látogatták; az öreg boldogan mosolygott a sok ajándék láttára, a mit neki hoztak.

*

Egy fülledt, meleg délutánon azonban, mikor nehéz fekete felhők fenyegetőleg tornyosultak az

égen és Helén a vihar elől futva érkezett Zamfirához, csak Jonelt találta az öreg asszony czifra kis szobájában. A fekete felhők az égen, a lombos ákácz az ablak előtt, majdnem egészen besötítették a kis szobát, csak a liliomoktól körültüzdelt ezüst *ikóana* (szentkép) csillogott a sarokban. Veres pohárban égett alatta a mécses, bódító illatot terjesztettek a fehér liliomok, fényes villámok czikáztak végig a sok felaggatott tarkaságon.

— Zamfirát beteg szomszédnőjéhez hívták — kezdte Jonel, azután kitárta karjait.

Kint megeredt az eső. Patakokként ömlött a víz; az ég félemletesen dörgött... de Helén nem félt. Bizalommal simult Jonelhez.

A vihar lassan elvonult. A felhők foszlányai között kis kékségek mutatkoztak, halvány napsugár szűrődött a nedves lombokon át Zamfira kicsiny szobájába. Az ikóana alatt letört liliomként térdelt Helén. Könytől áztatott szép szemeit kétségbeesve emelte fel a szelíden mosolygó ezüst Szűz-Máriára és kezeit tördelve fohászkodott:

— Miért hagytál el! Most már joguk van engem rossz lánynak nevezni!

— Ne sírj egyetlenem! — könyörgött Jonel — itt a Szűz-Mária szent képe előtt fogadom, hogy feleségül veszlek.

*

Jonelt rövid idő mulva egészen váratlanul áthelyezték a jászvárosi törvényszékhez. Szerencsétlennek mutatta magát e miatt Helén előtt, de egy lépést sem tett, hogy maradhasson, pedig pártfogókban nem volt hiánya. A szerelmesek titokban szenvedélyes leveleket váltottak. Ezeknek a leveleknek élt csupán Helén és annak a reménynek, hogyha Jonelt előléptetéssel vissza helyezik, majd nőül veszi őt. De a hetek, hónapok multak... Jonel levelei egyre ritkábban érkeztek és a téli napok módjára egyre rövidebbek, hidegebbek lettek... Eljöttek a karácsonyi ünnepek... aztán a husvét is, de Jonel még az ünnepekre sem látogatott haza; mindig támadt valami előre nem látott akadály.

Helén megösmerkedett a lelki kínokkal, gyötrelmekkel, a féltékenységgel...

Voltak perczei, mikor szeretett volna meghalni... már remélni sem tudott. Akkor egy napon, egészen váratlanul betoppant Jonel. Kissé zavart volt. Kerülte Helénnel a négyszemközti beszédet, de erre kevés alkalom is nyilt első, rövid látogatása alatt. Helén égett a türelmetlenségtől; a bizonytalanság majd megölte és talált módot, hogy Jonelnek találkát adjon délutánra Zamfirához. Habozva, tétovázva mondott Jonel igent.

De nem tartotta meg szavát, hiába várta őt Helén.

Hatot üt a szomszédos toronyóra. Helénnek sietnie kell, nehogy elkéssék az ebédről.

Már csakugyan az asztalnál ülnek, mikor belép az ebédlőbe. Vendégek vannak; csupa rokon. Élénken vitatnak valamit, de mikor a sápadt Helént megpillantják, egyszerre elhallgatnak.

Helén kényelmetlen érzések között ül le. Várja Livia néni jogos pirongatásait, a miért ilyen illetlen módon elkésett. De Livia elnéző ma Helén iránt és alig hogy a leány elhelyezkedett, zavartalanul folytatja a félbeszakadt társalgást:

— Mindig mondtam én, hogy Jonel ügyes fiú, de, hogy olyan gazdag feleséget találjon, mint a Moscu bankár lánya, azt még sem hittem volna.

Helén arcza elváltozik, kezében megremeg a kanál.

Todorache kidülledt szeme fürkészőleg vizsgálja és mintha együgyű arczában valami reménysugár gyúlt volna ki egyszerre.

Helén szerelme Jonel iránt régóta már nyilt titok a családban. Fecsegett Zamfira is, de legékesszólóbb volt Helén magaviselete.

Miután Livia kíméletlen szavai megtörték a jeget, a vendégek most már fesztelenül beszélnek Jonel házasságáról. Jonel szülei beleegyezését jött kikérni . . . és itt van Jászvárosból az öreg Moscu is és együtt állapítják meg majd a házassági szerződés feltételeit.

Mit szenved e beszélgetés közben Helén . . . ki tudná azt leírni.

Tehát igaz! Jonel megcsalta és még arra sem tartotta érdemesnek, hogy kíméletesen tudassa vele házasságát. Eldobta magától, mint egy megunt játékszert, a melylyel nem érdemes törődni.

A kijátszott leány szeretne kiáltani fájdalmában, de szemben ül vele Livia... előtte nem akar gyengének látszani, azért csak mosolyog a szomszédjára.

Hosszú, vékony, keskenyvállú fiatal ember az. Nem szép, az arcza igénytelen, de bizalomgerjesztő. Valami távolibb rokon. Évek óta szereti már Helént a bátortalan szerelmesek szivósságával, önzetlenségével. Most úgy érzi, eljött az ő órája is. Alig várja, hogy az ebédnek vége legyen, s mikor az egész társaság kivonul a fekete kávét szürcsölni, megkérdi Helént, nem akar-e vele egyet járni a kertben? Helén nem ellenkezik. Mit bánja ő már, bármi is történik! Automataként halad Varlam Grigore mellett — ez a fiatal ember neve — az illatos virágágyak között. Kibukkan a hold bágyadt fénye, megvilágítja Helén arczát és Grigore látja, hogy a leány sír. Ezek a könnyek neki is fájnak.

— Szenvedsz? — kérdi Helén kezét megragadva, olyan őszinte részvéttel, hogy a leánynak nem jutott eszébe a tagadás. Nincs senkije, a ki iránt bizalommal lehetne és Grigore mindig jó volt hozzá.

— Igen! szenvedek! — tör ki belőle fájdal-

masan a szó — oh! ha tudnád, minő szerencsétlen vagyok! Szeretnék elbujdosni . . . meghalni.

Megvetéssel mondja Grigore:

— Jonel miatt? Volna is érdemes! Inkább mutasd meg neki, hogy nem törődöl vele . . . bosszuld meg magadat . . .

— Mit tehetek? — mondja csüggedten Helén.

— Menj férjhez! . . .

Lelki kínjai daczára élesen, metszően nevet fel a leány.

— Ki venne nőül engemet? — kérdi keserűen.

Rövid szünet után elfojtott hangon feleli Grigore:

— Én!

A meglepetéstől szótlanul bámul rája Helén. És a férfi szakgatott, szenvedélyes hangon kezd beszélni évek óta tartó nagy szerelméről. A bátortalan szerelmes egyszerre ékesszólóvá válik; a sokáig visszafojtott érzelem szenvedélyes szavakban tódul az ajkaira. Olyan nagy a lelkesedése, a hite a jövő lehető boldogságában, hogy abból lassankint átszáll valami a hitet vesztett Helénre is. Egy halvány reménysugár, a mi a halni készülőt az élethez fűzi. Vannak tehát még önzetlen, nemes szívek, a kik igazán tudnak szeretni? Volna szabadulás az ő számára? Egy perczig hiszi . . . Grigore szerelme meghatja . . . Szeretné a feléje nyújtott kezet hálásan megragadni . . . de akkor egyszerre eszébe jut, hogy ahhoz neki már nincs joga.

És a veleszületett őszinteséggel hirtelen közbevág:

— Ne folytasd, Grigore... már késő! Nem lehetek a feleséged! Te nem tudsz *mindent!*

Grigore elsápad. Egészen jellemtelen ember lenne Jonel? Vagy talán csak félreértette Helént? De nem. Helén lesütött szemmel áll előtte... nincs szükség magyarázatra. Iszonyú küzdelem támad a férfi lelkében, de nem tart sokáig. És szelíden magához ölelve a leányt, a ki hazugság árán nem akart boldoggá lenni, nagylelkűen mondja:

— Nem akarok tudni semmit. *Bármi* történt is köztetek, én megbocsátok neked. Szeretlek!

Egész lelkét, mélyen érző szívét fekteti e szóba. Igénytelen arcza átszellemül, szemei szelíd fényben úsznak, a mint a leányra tekint.

Helén ellágyul, nincs többé ereje nemet mondani.

*

A vendégek eltávoztak. Helén még mindig ugyanazon a helyen ül, a hol Grigorétől elbúcsúzott. Azt hiszi, álmodik. A délután még dobogó szívvel várta Jonelt és most Grigorénak a menyasszonya. Vajjon mit fog mondani másnap Todorache bácsi és Livia, ha majd Grigore mint kérő állít be? És Helén nem győzi magában Grigore jó tulajdonait felsorolni: »Ő jó, nemes, önzetlen, és szeret... jobban, mint megérdemelném! Gaz-

dagabb mint Jonel és mindenki irigyelni fog!« Aztán csendesen néz maga elé és sokáig ül ott mozdulatlanul... Végre felemelkedik.

Hűvös szellő zizeg a bokrok között... összeborzong. A fejére borítja lecsúszott csipkekendőjét és mialatt nesztelen léptekkel közeledik az utczára nyíló kerti ajtóhoz és csendesen félrehúzza a reteszt, eszelősen ismétli: »Grigore tökéletes... ellenben Jonel gyáva, jellemtelen, megszegte esküjét, elhagyott és mégis... *csak őt tudom szeretni!*«

Kinnt van a néptelen utczán. Lassú lépésben halad arra egy üres birzsa. Helén int a kocsisnak, felszáll és mintegy álomban mondja oda: »A chausséra!«

A kocsis a szemével hunyorít, rávigyorog a szép leányra és mivel valami szerelmi kalandot sejt, vígan a lovai közé üt és a kocsi vágtatva robog tova üres utczákon át, míg kiér a fasorba...

Kevés kocsi jár ott ebben az órában, a fasor mentén levő villák ablakai is többnyire már sötétek. Keresztúthoz érnek. Hellén megállítja a kocsit; néhány lépésnyire kaczér kis nyárilak áll; egyik ablaka még világos.

— Itt várják hát a kicsikét! — gondolja a fehér kaftánba, orosznak öltözött székelyfiú, a kocsis. És jókedvűen vágja zsebre az öt frankost, a mit Helén adott neki.

Helén pedig lassú léptekkel megindul a

nyárilak felé. De nem lép be a rácsos kapun, hanem balra kanyarodva, a halastó felé siet . . .

*

Másnap a halászok ráakadtak a holttestére.

És a rokonok egyhangúlag mondogatták: »Nem is végezhette másként az olyan könnyelmű, rossz leány!«

És mindnyájan sajnálták szegény Jonelt, a kinek ez az öngyilkosság úgy megzavarta az eljegyzését.

Csak Todorache bácsi siratta zajosan Helént. A halála óta egészen elbutult.

Grigore fájdalmát senkisem sejtette.

KÉT TALÁLKOZÁS.

I.

Lemondott arról, hogy az életben még egyszer boldog legyen; pedig olyan rövid ideig volt csak az. Alig három évi boldog házasság után lett özvegygyé. Első kétségbeesésében öngyilkosságról, zárdába vonulásról álmodozott, azután lassankint lecsillapodván fájdalma, lemondólag élt tovább, később megbarátkozott a világgal és egy napon azt vette észre, hogy vágyódik... vágyódik új boldogság után.

Ne vessünk követ rá... A természet törvényei folytán a halottaké az enyészet. A tavasz pedig azoknak virít, a kik élnek. Matild fiatal volt s miután éveken át őszintén megsiratta férjét, elapadtak a könnyei, megszállta az egyedüllét nyomasztó érzése s felsóhajtott:

— Ilyen színtelen lesz az életem egész a síromig?

S alig hogy szép szemei keresve néztek körül a világban, felmerültek a vígasztalók. Azok soha

sem hiányoznak; s ha az asszony nemcsak szép, de gazdag is, van kérője elég.

De Matild nem közönséges boldogságra vágyott. Idealista volt. Csak akkor volt hajlandó új frigyet kötni, ha megtalálja a tökéletes szerelmet, a mit első házassága alatt megízlelt. De minél inkább hajhászszuk a tökélyt, annál kevésbbé akadunk rá. A fürkésző szem gyorsan felfedezi a hiányt, a mit a szerető szív nem vesz észre. Négyévi hasztalan keresés után Matild arra a meggyőződésre jutott, hogy soha többé nem találja meg azt, a mit elvesztett és kiábrándult szívét léha mulatságok zajával igyekezett elbódítani.

Mulatni vágyó, kaczér, szívtelen asszony hírébe jutott s ezt főleg visszautasított kérőinek köszönhette. De ez nem bántotta. Egyedüli életczélja a szórakozás lett. Ha kaczagott, nem hallotta szíve titkos vágyát; ha mulatott, nem volt ideje a töprengésre. Az élvezetek villámvonatán siklott át az életen, az egymást rohamosan követő zajos események színes képeskönyve elkápráztatta. Az epizódok — mint a rohanó tájak a vonatról nézve — nyomtalanul elmaradoztak mellőle; alig őrizte meg egyiknek-másiknak az emlékét s egykori boldogsága is már csak az olyan homályba veszett állomáshoz hasonlított, a mihez ő soha többé elérkezni nem fog.

De mégis . . .

A tengerparton történt. Verőfényes tavaszi

napon, a mikor az ég s a tenger kékebb a szokottnál, a lég balzsamosabb, mert a virító bokrok illatát szerte hordja a szellő és a madarak szerelemről dalolnak a lombok között. A felújuló természet pompájának csudái között, Matild szíve is megdobbant.

Szórakozni ment a Földközi-tenger narancsligetes partjaira s mint mindenütt, a hol megjelent, úgy ott is feltűnt a szépsége és előkelősége. A fashionable kis fészekben hamar udvarlók serege vette körül s boldog volt, a ki bemutatkozhatott a szép asszonynak, a ki szomszédja lehetett a table d'hote-nál.

Csak egy maradt közönyös iránta, pedig földije volt. Matild megtudta, hogy előkelő ember. László Imre a neve, de Matild csak »medvének«, »anyámasszony katonájának« nevezte, mert minden idejét tüdőbeteg öreg anyjának szentelte s majdnem rosszalólag nézett le első emleti ablakából a terraszra, a hol a pálmák között Matild vígan mulatott udvarlóival. S mikor néha nagyon is zajos lett odalenn a mulatság, László tüntetőleg tette be az ablakát, de ez csak még hangosabb kaczajra ingerelte Matildot.

A férfi közönye bántotta a szép asszonyt, nem vallotta be magának, de érdekesnek tartotta őt, talán épen azért, mert közönyös, hideg tudott maradni. A gyógyteremben a table d'hote-nál ösztönszerűleg megsejtette, ha a szőke férfi komoly tekintete rajta pihent s ilyenkor felpillantott s

majdnem lágyan nézett rája, mintha mondaná: »Miért félsz tőlem, miért kerülsz?« De László, mint a tetten ért bűnös, hirtelen elfordította a fejét, vagy elhagyta a termet. Reggelenkint néha a tengerparton találkoztak. Ilyenkor ha Matild egyedül sétált, László érdekkel, majdnem jóakarólag nézte.

Matild megremegett.

Eszébe jutott elvesztett boldogsága. Rajta kívül senki sem nézett rá olyan hű, mély tekintettel, mint László. Majdnem remélni kezdett és alig várta, hogy ismét találkozzanak. De ha aztán ujra találkoztak s Matild véletlenül hódolóitól körülvéve kerékpározott, László tüntetőleg, majdnem ellenszenvvel fordította el a fejét. Nyilván nem szerette a kerékpározó hölgyeket. Matild pedig napról-napra izgatottabbá, türelmetlenebbé lett; most már bevallotta önmagának, hogy az idegen érdekli és vágyott ösmeretsége után. A bűbájos tavasz a tengeraparton, a férfi ellentállása . . .

Csakhogy a századvégi, nagyvilági nők nem egy könnyen engedik át magukat az ilyen hirtelen jött naiv érzésnek. A divatos franczia iróktól megtanulták, hogy érzéseiket, mielőtt azoknak átengedik magukat, előbb elemezni, bonczolni kell; s az önző világfelfogás törvényei szerint nem az a fődolog, hogy szeressünk, de az, hogy minél jobban szerettessünk. S Matild föltette magában, hogy megtöri az idegen ellentállását és rabszolgájává teszi a férfit. Talán sikerül is ez neki, ha a tüdő-

vészes öreg asszony állapota hirtelen rosszabbra nem fordul és az orvos tanácsára Lászlóék nem költöznek el a zajos szállóból egy távoleső villába.

E percztől fogva Lászlót nem látta többé senki és a szálló összes aggszüzei — a kik mindig mindent tudtak — igazi dicshimnuszokat zengtek arról, hogy milyen önfeláldozással ápolja az érdekes magyar a haldokló öreg anyját.

Estefelé volt; Matild egyedül sétált a tengerparton s kedvencz helyére, egy babérfáktól árnyalt kis kőpad felé sietett, honnan remek látványt nyújtott a nyilt tenger. Különösen a naplemenet volt gyönyörű; hihetetlen színpompában ragyogtak a távol szigetek, a szirtekhez csapódó habokon megtörtek a nap utolsó sugarai, széles bíborvörös és sötétsárga sávok húzódtak végig a tenger fénylő víztömegen.

E napon Matild nem foglalhatta el kedvencz helyét. László ült eme ingoványos padon, kezeibe temetve arczát.

Nincs lehangolóbb látvány egy síró féfinál; a könnyek a nők birodalmába valók, a férfi legyen kemény, mint a szirt. Többnyire az is s azért ha sír, könnyei kétszeresen megindítók.

Matild azonnal kitalálta, hogy az öreg Lászlóné meghalt. Szeretett volna részvétteljes szavakat intézni ahhoz a megtört emberhez, de mi jogon? Hiszen nem ösmerték egymást. A társadalmi szokások válaszfalat emeltek közéjük. Tétovázva állt

ott egy perczig . . . László talán megérezte jelenlétét, felpillantott, zavarodottan felállt s határozatlanul nézett maga elé, aztán hirtelen, mintha kötelességet mulasztott volna, megemelte kalapját és távozott.

Matild remegve ült le a kőpadra és álmodozva nézett maga elé. Nézte az utolsó napsugarak tánczát a csillogó habokon, míg lassankint sötét árnyak borúltak a láthatárra.

A fiatal asszony szívét valami kimondhatatlan fájó érzés szorongatta . . . úgy érezte, a boldogság suhant el mellette tehetetlenül.

II.

László csakugyan az anyját siratta a kőpadon és a drága halottal a formaságok betöltése után azonnal hazájába utazott.

Két év múlt el azóta.

Ismét tavasz van. Szeles, hideg tavasz. Az ég borult, a harangok zúgnak a fővárosban . . . . Gazdag, előkelő öreg leányt temetnek. A halottas ház tömve van gyászos alakokkal, de nem igen sírnak és a boldog örökösök csak illemből törülik száraz szemeiket.

Matild is jelen van és a szíve elfacsarodik ezen a részvétlenségen.

Ez a sorsa tehát azoknak, a kik nem hagynak családot, gyermekeket maguk után? Így fogják eltemetni őt is az örökösei, ridegen, részvét nélkül?

És czéltalan, üres életére gondol, a mi csak az élvezetek hajhászásából áll. Miért is nem ment újra férjhez! Most talán neki is lennének gyermekei, családja? Volna, a kit szeressen, nem volna egyedül, elhagyatva! Az önszánalom könnyekre fakasztja, a gyászének, a tömjénfüst szomorú hangulatokba ringatják . . . és azon veszi észre magát, hogy zokog . . . saját boldogtalanságát siratja . . .

És e pillanatok alatt gyorsan elvonulnak előtte özvegységének évei, hiúságának folytonos küzdelme, az elbolondított udvarlók, a visszautasított kérők és eszébe jut László Imre is!

Ezt az egyet tudta volna szeretni! De az ő hibája-e, ha valami megmagyarázhatatlan ok távol tartotta tőle? Pedig valami azt súgta neki, hogy a férfi közönye csak látszólagos volt és ő meg tudta volna törni azt, ha a sors szét nem választja őket, mielőtt megismerkedtek volna.

A gyászének véget ért. A halottat kiviszik, a gyászoló közönség tódul kifelé. Matild hirtelen letörli könnyeit és egyik barátnőjének karjára támaszkodva halad előre a tömegben, a hol most egy magas szőke férfialak igyekszik feléjük és bizalmasan szorít kezet Matild barátnőjével. A barátnő, mintha a legegyszerűbb dologról volna szó, mint rokonát mutatja be az idegent Matildnak, a ki alig tud uralkodni magán, mert Lászlóra ösmer. A szíve hevesen ver. Váratlanul, véletlenül történnek meg olyankor olyan dolgok, a mik után évekig hiába,

hasztalanul törekedtünk! Hányszor kereste ő e két év alatt a fővárosi társaságokban, a színházban, az utczán, a turfon, minden olyan helyen, a hol előkelő emberek fordulnak meg, László érdekes alakját. És nem látta, sehol nem találkozott vele soha. A mindíg óriásibb arányokat öltő főváros, mint a moloch az áldozatait, úgy nyeli el az embereket, jó ismerőseinket. Véletlenül, már csak ritkán találkozunk, sokszor évekig is alig látjuk egymást és gyakran azokat is elkerüljük, a kiknek találkát adunk.

Remegő hangon monja Matild:

— Azt hiszem, mi már találkoztunk.

— San-Remóban, — feleli László elkomolyodva — szomorú emlékek fűznek óda. A bánatból, búból mindnyájunknak kijut. És részvéttel folytatja:

— Közeli rokona volt az elhunyt?

— Nem volt rokonom.

— Úgy bizonyára nagyon szerette?

— Ritkán találkoztunk.

— És mégis annyira megsiratta? Tudja-e, hogy a zokogása egészen megindított . . . Ön volt az egyedüli a ki sírt.

— A rokonok részvétlensége indított könynyekre. Szomorú, ha valakit így temetnek! . . . Az elhúnyt nem érdemelte ezt . . .

Matild hangja lágyan, szelíden hangzik és László akaratlanul feleli:

— Ön jószívű! — De a hogyan e két szót hangsúlyozza, abból Matild csodálkozást, megle-

petést érez ki és villámgyorsan czikázik át agyán egy gondolat, a minek azonnal kifejezést is ad, miközben kérdi:

— Csodálkozik ezen? Szívtelennek tartott talán?

— A látszatnak és mendemondának sohase higyjen az ember, ez régi dolog — feleli sajátszerű mosolylyal László.

— És mégis hányan indulnak csupán ez után! — mondja az özvegy sóhajjal, és most már nem kételkedik többé, hogy László szívtelennek, kaczérnak tartotta s azért kerülte. De még jóvá tehet mindent; a véletlen segítségére jött, s lesz gondja rá, hogy László Imre a jövőben meggyőződhessék, hogy neki van szíve: érző, meleg, bodogságra vágyó szíve!

Boldogan, majdnem vigan száll fel barátnőjével a kocsiba.

— Nem is tudtam, hogy László rokonod? — kezdi kipirulva, — úgy-e elhozod a zsúrjaimra?

A barátnő, a ki ismeri a hiú Matild mániáját, a mivel minden érdekesebb idegent körébe akar vonzani, gyanútlanul feleli:

— Nem sok hasznát fogod venni.

— Miért? Csak nem embergyűlölő a rokonod?

— Az nem — feleli a barátnő nevetve — de nem rég nősült, imádja a feleségét és a mézeshetekben . . .

ISTVÁNKA.

Guidófalvy Istvánt elfogta a köhögési roham. A melle zihált, homlokán kidagadtak az erek, a szemei kidülledtek, lesoványodott, átlátszóan fehér kezei a levegőben kapkodtak és a fuldokló köhögés közben alig érthetően dadogta: »a cseppeket . . .«

S mialatt anyja, egy szép termetű, rózsás arczú matróna, inkább fia mozdulataiból, mint szavából kitalálta, mit akar és sietett a betegnek a cseppeket beadni, a két Guidófalvy leány, mint a a galamb mikor a vihar elől megrettenve összebujik, egymáshoz simult az ablak mellett és ártatlan leányszemükben az ijedség, szánalom a szeretet végtelen kifejezésével néztek a küzködő betegre.

Mi lett rövid néhány hónap alatt az ő Istvánkájukból? Mert a család és a bizalmasok számára mindíg csak Istvánka maradt a szép daliás huszártiszt. Ő volt a család büszkesége, a társaság kedveltje, az asszonyok kegyencze, az *ezred rózsabimbója.* Bármennyire is haragudott ez utóbbi elnevezésért Guidófalvy hadnagy, szabadulni nem tudott attól,

mert nagyon is ráillett. Nemcsak azért, mert az arcza rózsás, üde volt, mint a frissen szakasztott rózsabimbó, de mert e szép arcz nemes érzületü, romlatlan lelket tükrözött vissza. Nagy, világos, fekete pillájú, kissé álmodozó és mégis férfias elhatározottsággal tekintő szemei, a magas, hófehér homlok, a selymes sötét bajusztól árnyalt nemes metszésű száj, az egyenes klasszikus orr az erő és lágyság olyan sajátszerű vegyülékét képezték, a mi egyszerre vonzott és lekötött.

Magas, egyenes volt a termete, mint az erdei fenyőé, plasztikusan símult meg tagjain ez egyenruha; erő, báj nyilvánult minden mozdulatában. És e nem mindennapi külsőnek egészen megfelelt Guidófalvy István modora, lelkülete. Nem volt bőbeszédű, de a mit mondott, az átgondolt, velős volt. Vígsága nem volt kicsapongó, de üdítő, mint a folyton csörgedező hegyi patak; finom élczei mindíg találtak, sohasem sértettek. Nagy és gyors sikere a társaságban nem tette elbizakodottá; a férfiatlan hiúságot gyűlölte; elegáns volt, de nem piperkőcz, hódított, de nem kérkedett. Az emberi nem ilyen ritka példányát csak elvétve, jókedvében hozza össze a természet. Hányan csodálták, hányan szerették, hányan irigyelték azt a pompás fiút. Volt is miért!

Törékeny, mulandó az emberi test, gyorsan múló álom az emberi lét, hamar legombolyodik az élet fonala és könnyen elszakad! Az élet viharában

ezer veszély fenyegeti, ezerféle szörnyeteg leskelődik rája. Betegség, szenvedélyek, emberi gyarlóságok hálót vetnek a mulandó testnek. Hányszor sikerül és hánynak sikerül az élet fonalát *egészen* legombolyítani?

Guidófalvy Istvánt a tüdővész szörnyetege ragadta meg és rázta kérlelhetlenül. Szorosan tartotta prédáját és nem volt hajlandó azt senkinek, csak a halál angyalának átengedni.

A beteg kimerülten hunyta le szemeit. Köhögési rohama megszünt, de száradt, viaszsárga arczán véghetetlen fáradtság mutatkozott. A Guidófalvy leányok csendesen, lábújjhegyen elhagyták a szobát, az anya aggodalmasan hajolt fia felé, mintha habozna, megszólaljon-e.

De mégis az utóbbira határozta el magát és kíméletes hangon suttogá:

— Ha Bella eljő, elküldjem őt?

Futó mosoly derűje vonult át a beteg kimerült arczvonásain.

— Nem — felelte halkan, — kérd, hogy várjon kissé, rövid pihenés után elfogadhatom. És rövid szünet után hozzátette: Még egyet anyám! Egyedül szeretnék lenni Bellával a viszontlátás első perczeiben . . , Viszályunknak egyedül én voltam oka, bocsánatot akarok tőle kérni!

Szelíden, sajátságos kifejezéssel nézett a beteg megtört szeme Guidófalvynéra és az anya e szemekből kiolvasta a lélek titkát.

Bella! Ez a név már kedves volt István előtt akkor is, mikor még szoknyácskát viselt és az asszonyok, leányok ölbe kapva őt, elhalmozták csókjaikkal és aranyos Istvánkának nevezték. Istvánka gyakran visított ilyenkor és szabadkozott a csókok ellen, csak Bellától tűrt örömest mindent. Bella eszményi szépségű leányka volt akkor, imádta Istvánkát és néha kegyetlenül szorongatta nagy szeretetében.

Ez a szeretet később sem csökkent és mikor Bellát húsz éves korában egy magas állású, de már kopaszodó úri ember nőül vette és a fővárosba hozta, Istvánka, a kis gimnázista úgy vélte, nem éli túl e csapást. De a gyermekek bánatának nincs gyökere, gyorsan nyiló, gyorsan hulló virág az. Kamasz éveiben már alig, alig gondolt Istvánka a férjhez ment barátnőre és mikor felkerült a fővárosba az egyetemre, minden lelkesedés nélkül, inkább csak anyja nógatására látogatta meg Bellát.

Bella összecsapta a kezét, mikor meglátta Istvánkát. Aztán az ő szokott szeleburdiságával, jó szívének meggondolatlan közvetlenségével — a mi annyi rosszakaró pletykának nyújtott tápot ellene — hirtelen magához ölelte a piruló fiút, czuppanós csókot nyomott az arczára és megforgatva Istvánkát, az ő édes, csacsogó hangján felkiáltott:

— Nézze meg az ember! minő szép fiú lett az én Istvánkámból és már a bajusza is nő!

Bella egy csapásra újra meghódította István-

kát. Az a házias nevelésű, finom érzésű fiú, a ki először szakadt el a szülei háztól, puha, meleg fészket talált a régi jó barátnőnél. Mindenki szerette őt e házban, kezdve a nagymamától, egészen a kisleányok, a két csacsogó szőke babáig.

El sem tudtak már lenni Istvánka nélkül. Bella megbizásait csak ő tudta elvégezni, a férjjel kártyázott, a nagymamát türelmesen hallgatta, a gyermekek eltört játékainak ő volt az orvosa.

A beteg erre a boldog időkre gondolva, várja Bella látogatását. Lelki szemei előtt elvonulnak életének utolsó évei. Látja magát felcseperedni, megférfiasodni . . . És szívében is változás történik. A gyermeki ragaszkodás, az ifjú rajongása a szép szőke asszony iránt lassankint végzetes, mély szerelemmé változik. Guidófalvy István őszinte, becsületes lelke küzd, sokáig küzd ez érzés ellen; féltve őrzi titkát. Néha úgy véli, viszontszerettetik, máskor megretten e vakmerő gondolattól és szégyenli szerelmét, a mi árulóvá teszi őt a férj, a család iránt, a ki gyanútlanul fogadta őt körébe.

Aztán jő az önkéntes év . . . Megkedveli a katonaéletet. Tágult tüdővel, boldogan vágtat tüzes lován a rákosi síkságon végig; édes álmokat sző a szőke asszonyról, a kit szeretne nyergébe fölkapni és elvágtatni vele a világ végére . . .

Elhatározza, hogy megmarad a katonaságnál. A jogi pályától elment a kedve. Nem érez hivatást a bürokrata egyhangú, korlátolt hatásköréhez, érzi,

hogy hiányzik nála az ügyvédi pályához szükséges furfang, türelem; a birói kar törvényhez kötött bölcsessége. Szép a katonaélet, miért ne lenne katona? Nem volt-e már családjukban hős tábornok, a ki a Guidófalvy nevet dicsőségesen írta be a magyar szabadságharcz történetébe? Családja sokáig ellenzi e pályaváltoztatást, de István nem enged. Végre czélt ér. Huszárhadnagy. Az ezredében szeretik, az asszonyok bolondulnak utána. Előkelő nők versengnek szerelméért. Egy kalandjairól és vagyonáról híres, szép asszony, megfeledkezve női méltóságáról, majdnem könyörgi szerelmét, de István csak Bellára gondol, az ő szerelmét áhítozza. Bella vígabban él, mint valaha, lázasan hajhássza a szórakozást . . . valami szokatlan nyugtalanság mutatkozik egész lényén, a mi gondolkozóba ejti Istvánt és a világnak rosszakaró megjegyzésekre ad alkalmat.

Gonosz nyelvek mind hangosabban gyanusítgatják, vádolják Bellát István előtt. A látszat Bella ellen van. István nem tudja tovább érzelmeit titkolni. Szereti azt az asszonyt, őrültebben szereti mint valaha, szereti a sok rossz daczára, a mit róla az emberek beszélnek. Vagy talán épen ez a rossz beszéd tüzeli fel szerelmét, kecsegteti reménynyel és ösztököli, hogy ő is megpróbálja szerencséjét. A véletlen kedvez neki. Egy este egyedül marad Bellával a szalonban. A nagymama lefeküdt, a férj banketezik. István megvallja szerelmét.

És mikor ezek a szavak elröppennek ajkairól, a szenvedély egészen hatalmába keríti. Az asszony megdöbbenését, felháborodását komédiának tartja; nem látja Bella megrémült szemeiben a fájdalom könyeit, csak egy istenien szép, remegő nőt lát maga előtt, a kinek birását már évek óta óhajtja. Szenvedélyesen öleli magához azt a szőke, csábos alakot, megrészegedik annak az illatos, ruganyos testnek az érintésétől és heves csókokkal borítja az asszony arczát, nyakát, a hol éri . . . De mi ez? Bella erélyes mozdulattal kiszabadítja magát az ölelő karok közül. Haragvó angyalként áll előtte. Összeránczolt szemöldei alatt villámokat szórnak szemei, keze az ajtót mutatja és felháborodva elűzi a vakmerőt. Támolyogva ér ki az utczára István, a friss levegő kijózanítja.

Mit tett? Brutális volt egy asszonnyal, a kit gyermekkora óta tisztelt, imádott; befolyásoltatta magát a mendemonda, legyőzette magát szenvedélyessége által.

Nagyon szerencsétlennek érezte magát, megvetést érzett önmaga iránt, szégyelte tettét! . . .

Mi mindent nem követett el aztán, hogy megnyerje Bella bocsánatát! Ír neki, leveleire nem jő válasz; meglátogatja, nem fogadják. Mindent megpróbál, de az asszony hajthatatlan marad, nem akar megbocsátani. Jó. Istvánban felébred a dacz; meg akarja mutatni Bellának, hogy nem búsul és vakon rohan a világi örömökbe. És ő, az eddig

szerény, mérsékelt fiatal ember, egyszerre örömét találja benne, ha beszélnek róla.

Hadd jusson Bella füleihez! Bolondítja a nőket, kedvese lesz annak a híres szép asszonynak, a ki olyan régóta futott utána. Kalandjairól beszél a város. Őrülten mulat, részt vesz minden sportban. Az előkelő bálok előtánczosa, a jégpálya legkitartóbb korcsolyázója, őszszel kergeti a rókát, a lóversenyeken felcsap úrlovasnak és a mellett pontosan végzi katonai kötelességeit. Az ezredese büszke reája, mert Guidófalvy a legbrillánsabb tisztje. István hiúsága ki van elégítve, de a szíve sivár, üres. Túltelve szerelemmel, megvetést érez a nők iránt, a kik szemérmetlenül üldözik őt.

Fáradt... de azért folytatja ezt az eszeveszett életet, mert valami azt súgja neki, ezzel fájdalmat okoz annak a szőke asszonynak.

De a fiatal test nem sokáig bírja ki. A szép hadnagy soványodni kezd, rózsás színét elveszti, köhög és éjjelenként láz gyötri. Az orvosok fürdőbe küldik, de az már nem használ. Ereje napról-napra fogy és mikor őszszel visszatér a fővárosba, már csak árnya az egykori délczeg Guidófalvynak.

Anyja és nővérei otthagyják kisvárosi, csendes otthonukat és a beteg kórágyához sietnek. Az anya elrémül; látja, hogy fia oda van. Egyetlen ösmerőséhez a fővárosban, Bellához rohan, hogy nála kisírhassa fájdalmát. Zokogva borúl egymás

nyakába a két asszony és sokáig sírnak egymás karjai között.

Leírhatatlan István meglepetése, öröme, mikor az anya pár órával későbben egészen nyugodtan elbeszéli látogatását Bellánál és megkérdi fiát, nem fárasztaná-e őt Bellát elfogadni?

Bella jő! Bella megbocsátott neki! Jól hallott-e? Lehúnyja szemeit, hogy jobban maga elé varázsolhassa az imádott asszonyt. A szíve dobog... És a szép szőke nő légies alakja egyszerre megjelenik lelki szemei előtt és a mint nézi, nem tud betelni látásával, ez az alak megsokszorosodik, cherubok alakjait ölti fel és aranyos felhőben tánczolja őt körül. Érzi szárnysuhanásukat... rámosolyognak édesen, mintha azt mondanák: »Megbocsátunk, kibékülünk!« És mindég gyorsabban, mindég közelebb röpkednek körülötte. István egészen beleszédül... elszunnyad.

Mikor felnyitja ismét szemeit, a cherubok eltűntek... de egy nő áll előtte, a ki még ezerszerte szebb azoknál. Végtelen szeretettel, jósággal néz rá Bella, mindkét kezét nyújtja feléje és a régi, kedves, csacsogó hangján szólal meg:

— Illik az, így betegeskedni, Istvánka?

Igyekezik hangjának tréfás színezetet adni, de azon mégis valami végtelen bensőség, meghatottság csillámlik át, a mi megindítja a beteget és könybe borítja a szemét. De az egykori délczeg katona nem restelli gyengeségének e jelét, úgy

érzi minden érzése, az egész szíve olvad fel. Átlátszó, lázasan égő kezeivel megfogja a feléje nyújtott jobbot és álmadozó tekintetével bensőn nézve az asszonyra, halkan rebegi:

— Bocsánat, Bella... meg tud nekem bocsátani?

— Csitt! — inti őt a fiatal nő, minden erejéből küzdve felindulása ellen, — hagyjuk a multat. Ne izgassa magát...

— Nem, Bella... ez nem izgat, sőt megkönnyebbít... Tudnia kell, hogy kegyetlenül megbűnhődtem, megszenvedtem azért a meggondolatlan pillanatért.

— Tudom, — felelt komolyan az asszony.

— Tudnia kell, hogy csak azért rohantam az élvezetek árjába, mert feledni akartam, — folytatja izgatottan István.

— Tudom... tudom, István — nyugtatja a beteget Bella — és már régen megbocsátottam az én régi barátomnak.

— Tudja? Megbocsátott? Akkor hát miért nem nyitotta meg előttem háza ajtaját? — és szomorú mosolylyal teszi rögtön hozzá: — De tudom... nem *bízott többet* bennem... Eltaláltam? Feleljen!

Bellát zavarba hozza ez a kérdés. Mit feleljen? Megmondja neki a valót? Habozva néz egy perczig István összeesett alakjára; sápadt, beesett arczára és elfogja őt a szánalom. Szívében hatal-

masabban, mint valaha, csakhogy most vad fájdalommal vegyülve, felébred az érzés, a mély szerelem, a mi őt arra késztette, hogy örökre eltiltsa magától Istvánt. Szerette őt és nem akarta kötelességét megszegni. A látszat ellenére becsületes asszony volt és az akart maradni. Megmondja-e ezt Istvánnak? Mi tiltja most már neki, hogy bevallja szerelmét a haldoklónak, hogy még egy utolsó örömöt szerezzen neki?

Kissé remeg a hangja, az arcza elpirul, mikor a beteg felé hajolva, halkan, nyomatékkal feleli:

— *Nem bíztam önmagamban* István . . . azért nem akartam viszontlátni.

— Lehetséges-e? Bella! — rebegi a beteg örömmel.

Sokáig egyikük sem szól, csak néznek egymásra némán, de szemük annál többet mond. Ragyognak Istvánnak nagy, lázas szemei. Tekintetével szeretné a lelkébe szívni azt az asszonyt, a ki olyan boldoggá tette őt e vallomással. Aztán halkan, szomorúan suttogja:

— Köszönöm Bella . . . köszönöm . . . megszépítette utolsó perczeit egy haldoklónak.

— Nem a haldoklónak — veti ellen élénken Bella — az életkedvét akartam felszíttani. A nagy öröm csudás hatással van a betegre, meg fog gyógyulni István . . . elmegy a délvidékre és egészségesen tér majd vissza közibénk.

— Igaza van . . . a délvidékre megyek, az

már sokaknak használt és meggyógyulok! — mondja a tüdőbetegek optimizmusával István — élni akarok, élni!

És Bella távozása után boldogan mondja övéinek:

— Ez a látogatás meggyógyított! Már régen nem éreztem magamat olyan könnyen, olyan jól!

De azért egész éjjel köhögött és félrebeszélt. Olaszország pálmaligeteiben sétált és egyre gyógyult, gyógyult...

Néhány nap mulva pedig már semmije se fájt... Készítették a koporsóját...

ROSE POMPON.

Rose Pompon-t a zárdában nevelték. Jámbor, szelíd apáczák gondosan ügyeltek a gyenge hajtásra, hogy hatalmas gyökeret verjen az erkölcs talaján, ne érje a romlottság mételyező levegője, a szenvedélyek vihara, a szerelem forró napsugara. Mint az üvegházban, úgy nőtt fel Rose Pompon a párisi zárda erkölcsnemesítő levegőjében, imádkozva, tanulva és szép, hibátlan leveleket irogatva az ő távollevő szép mamájának, a ki öt év óta már Oroszországban aratta a babérokat és aranyakat, mint operette díva s talán azért is, mert szép asszony volt. Tíz éves volt Rose Pompon, mikor az anyját utoljára látta, de azért a tizenöt éves leány emlékezetében élénken megmaradt a szép mama képe és esténkint áhitattal csókolta meg a kis arany medaillont, a miben elefántcsontra festve, a szép szinésznő arczképét viselte. Rose sokkal jobban érezte volna elhagyatottságát, ha a zárda angol tanárnőjében, Miss Maud-ban nem talál anyai pártfogót. Miss Maud imádta a kis leányt

és mióta a főnöknő által egyszer értesült Rose anyjának foglalkozásáról, kettőzött erővel őrködött a kis leány felett. Annak a merev, csontos, rezolut vén leánynak nagyon sok szíve volt, csakhogy ezt a szívet vastag burok takarta, de a ki egyszer azon át rést ütött magának, annak bőven része volt ez érző szívnek melegében. Rose beszélhetett volna erről és a kis leány nem is volt hálátlan, teljes szívből viszonozta a miss ragaszkodását és úgy hallgatott rá, mint a szentírásra. Miss Maudot nagyon boldogította Rose Pompon szeretete, csak egy nyugtalanította: »Mi lesz, ha Rose anyja egyszer visszaérkezik Oroszországból? Minden valószínűség szerint magához veszi majd a leányát . . . és akkor? Maud nem fog többé őrködhetni Rose felett . . . és ha a kis leány nem lenne elég erős a színésznő házában a kísértésnek ellentállni? Mert Maud nem volt tudatlan, s bár sohasem élt a világban, eleget olvasott és hallott, hogy a legborzasztóbbat ne gondolja a színésznők életéről.

A mitől félt, az bekövetkezett. Rose tizenhatodik évében járt, mikor a szép színésznő egyszerre, egészen váratlanul betoppant a zárda elfüggönyözött parloirjába. Véletlenül a miss is ott volt éppen. A színésznő, a kit bizalmasai »Glayeule«-nek híttak, a színlapokon azonban mint Mme Claire Pompon szerepelt, nem tett rossz benyomást a missre. Sötét, előkelő szabású, egyszerű ruhát viselt, az arczát nem festette ki annyira, mint egyébkor,

szemei alá nem rajzolt szénkarikákát, halkan beszélt, csak az a bizonyos erős illatszer, amit ezek a nők használnak, árulta el kilétét.

Glayeule előnyös szerződést talált egyik kisebb párisi színháznál és fényes lakást bérelt az Avenue de l'Operán és természetesen magához szándékozott venni a leányát. Ám Rose, minden öröme mellett anyja visszatérte felett, keservesen sírt, mikor megtudta, hogy el kell válnia a kedves misstől és mivel Maud is kétségbeesettnek mutatta magát, Mme Pompon, a ki leánya leveleiből értesült volt az angol nő önfeláldozó szeretetéről, s mivel tartott tőle, hogy a gyermek egyelőre terhére lesz, felajánlotta a missnek, hagyná ott a zárdát és lenne Rosenak a nevelőnője. Miss Maud nagyon megzavarodott erre az ajánlatra. Negyvenéves szűziessége, szemérme fellázadt arra a gondolatra, hogy ő a zárda tiszta falait, ezt a szent helyet, egy szinésznő hajlékával cserélje fel. De Rose annyira könyörgött, Madame Pompon olyan jólelkűnek mutatkozott, olyan ékesszólóan védte ügyét, hogy Maud végre rászánta magát.

Az ájtatos vén leánynak eszébe jutottak a bátor hittérítők, a kik életük koczkáztatásával sietnek idegen, gyilkos éghajlat alá, azért, hogy néhány sötétbőrű vadnak tudatlan lelkét megmentsék a kárhozattól.

És ő még habozik? Mikor egy gonddal nevelt, imádott gyermek liliomfehér lelkéről van szó?!

Nem ... ez túlságosan nagy önzés lenne részéről. Könnyek tolultak a vöröshajú miss savószínű szemeibe, hosszú, fakó arcza kipirult a felindulástól és csontos kezeivel hatalmasan megrázva Glayeule lágy, gyémántgyűrűs kezét, elszántan mondott igent.

Miss Maud és tanítványa majdnem egészen elkülönítve éltek a szinésznő fényes lakosztályában. Mme Pomponnal jóformán csak a villásreggeli alatt találkoztak, mert a szép asszony élete nem volt egyéb lázas hajszánál. Délelőtt aludt vagy öltözködött, aztán a próbák, szaladgálások a divatárúsnőkhöz, sétakocsizások, látogatások s ezer egyéb, a mit nem kutatunk, minden idejét igénybe vették. Glayeule ha nem játszott, gyakran hítt magához társaságott ebédre, de Maud és Rose ilyenkor a szobájukban étkeztek, mert az angol leány nagyon határozottan kijelentette Mme Pompon előtt, hogy Rose még fiatal arra, hogy társaságba vigyék. Hébekorba azonban Glayeule barátnői meghívták a kis leányt és nevelőnőjét villásreggelire. Ezek keserves perczek voltak Maudra nézve, mert az éles szemű angol leány sok olyat észrevett ott, a mi az ártatlan leány figyelmét elkerülte. Mikor pedig egyszer egy ilyen villásreggelinél előkelő férfivendéget is talált, egészen felháborodott, mert úgy vette észre, hogy az a mézes szavú fiatal úr, minden udvariassága mellett nevetgél felette, Rose-ra pedig úgy néz, mint a kígyó, mikor a kis madarat megbűvölni akarja.

A miss nagyon találónak vélte ezt a hasonlatot.

Otthon ki is jelentette Pomponnénak, hogy nem viszi, többé növendékét idegen házba villásreggelizni és nyiltan feltárta előtte okait, Glayeule hangosan felnevetett.

A kis szőke vicomte-től fél? De hisz az... azt akarta mondani: Páris legszebb asszonyának a kedvese, de meggondolta magát és szavait így formálta: házas ember, gyermekei vannak!

De a miss nem ment lépre és mivel Glayeule kissé félt a szigorú Maudtól, ráhagyta, cselekedne tetszése szerint; s Maud e percztől fogva nem reggelizett növendékével házon kívül.

Rose Pompon azonban az utolsó villásreggeli óta gyakran volt szórakozott, unatkozott.

Semmi sem mulattatta őt többé: sem a séták, sem a missel együtt olvasott erkölcsös angol regények. A mise alatt gyakran felpillantott imakönyvéről, az utczán érdekkel nézett körül, mintha keresne valakit, nem fecsegett, nem nevetgélt többé, mint azelőtt. Maud észrevette növendéke viseletében a változást, de figyelmét nemsokára sokkal nagyobb gond terelte el. Rossz híreket kapott Angliából: az anyja súlyosan megbetegedett. S a szegény miss, miután néhány napig veresre sírt szemmel nyugtalanul járt-kelt a házban, elutazott anyja ápolására Angliába. Csak 8 napra ment, de bizony egy hónapig maradt. Ez idő alatt minden

gondja s búja mellett, a mit anyja veszélyes betegsége okozott, nem feledkezett meg Rose-ről. Ugyan ki viseli gondját?

Rose Pompon gyakran írt neki, de Maud semmi nyugtalanítót nem talált leveleiben. A leányka soraiból kirítt azonban valami szokatlan elégedettség, boldogság.

»A gyermekek hálátlanok — gondolta keserűen a miss, — Rose-t szórakoztatja új életmódja, kocsikázni jár az anyjával és sorba járja vele a boltokat. Csak a hiúság fel ne ébredjen a kicsiben! És Istenem! vajjon eljár-e misére?«

Szinte megkönnyebbült, mikor ismét karjaiba szoríthatta a növendékét és az a régi szeretettel ölelte őt magához.

Rose kaczagott jókedvében, hogy viszontláthatja miss-jét, Maud pedig nem győzött csodálkozni a változáson, a mi e rövid hónap alatt Rose-on végbe ment. Kifejlett, megnőtt, kész nagy leány első hosszú ruhájában, a mit büszkén viselt.

Másnap a színésznő hangversenybe vitte a leányát és meghagyta Maudnak jönne Rose-ért, mert ő vacsorálni megy hangverseny után a társaságával és nem akarja leányát is elvinni.

De mivel maga sem tudta, hány órára rendelje a misst, mást határozott:

— Tudja mit, miss Maud, jöjjön 11 óra felé Bignonhoz; onnan könnyebben haza viheti Rose-et.

Maud kérdően nézett Pomponnéra, fogalma sem volt, mi az a *Bignon* és hol található.

Glayeule megmagyarázta neki, hogy az egy vendéglő és a Theatre Français közelében van.

Este 11 órakor miss Maud magára öltötte új fekete ruháját, a miben messziről egy csontos papnak nézte volna őt az ember s megindult *Bignon* felé.

Hamar odatalált, de a fehér nyakkendős pinczérek kissé csodálkozva néztek reá, mikor ez a puritán külsejű, rút leány, Rose Pompon és leánya felől kérdezősködött. Sokáig nem tudták útbaigazítani; de Maud angol kitartással s még angolosabb kiejtéssel olyan pontosan leírta Mme Pompon és leányának külsejét, hogy az egyik pinczér homlokára ütve, felkiáltott:

— Ah! La Glayeule! Bizonyára ő lesz, a kit keres!

És azonnal elindult, hogy a misst elvezesse a chambre séparée-ba, a hol Glayeule és társnői számára finom kis soupée volt rendelve.

A miss nem értette ugyan, miért nevezte a pinczér Mme Pompont *Glayeule*-nek, de ösztönszerűleg elpirult, mintha ez elnevezésben sértés rejlene tanítványa anyja iránt. Még kényelmetlenebbül érezte magát Maud, mialatt felhaladt a fényesen kivilágított, virágokkal diszített lépcsőn, a hol suhogó selyemszoknyás, aranyhajú szépségek kaczagva haladtak fel gavallérjaik karján. Merész

szavak ütötték meg füleit, bizonyos fesztelen viselet sértette a szemét.

Ösztönszerűen összébb húzta sovány testén a síma posztógallért, mintha félne érintkezni ezekkel az elegáns, pacsuli-illatú hölgyekkel.

Szűk folyosókon haladtak végig, kaczagás, pohárcsengés hallatszott ki a zárt ajtók mögül.

— A bűn tanyája! — mormolta magában a miss — és kedve lett volna keresztet vetni magára.

A pinczér most kopogott egy ajtón, aztán szótlanul feltárta azt miss Maud előtt.

Az angol leány, megdöbbenve a látványtól, szótlanul állva maradt a küszöbön.

A fényesen megvilágított szobában, díszesen terített asztal körül, három nő és három férfi ült, nem számítva Rose-t, a ki az asztal végében ült és jókedvűen kaczagott szomszédjával.

Mi minden nem volt azon az asztalon: osztriga, kaviár, apró halacskák, rákok, bonbonok, hosszú nyaku üvegek, kristálypoharak minden alakban s virágok . . . virágok mindenütt, a hová csak a szem nézett. Bódító illat töltötte meg a levegőt, Mme Pompon kivágott ruhában, annyira mélyen kivágott ruhában, hogy a miss szégyenkezve fordította el a fejét: még soha sem látta Rose anyját így öltözve. Hát még a társnői! Istenem, hát ilyen nőknek is kell lenni a világon! És ilyen társaság-

ban van Rose, az ártatlan kis Rose! Ártatlan liliom a sok czifra kamélia között!

— De lépjen hát be miss! lépjen be — kiáltották feléje minden oldalról.

Feszesen, egyenes tartással, mereven lépve ment Maud Pomponné felé, mint a harczos, a ki nem fél és bátran megy a tűzbe, hogy szent ügyét megvédje.

— Asszonyom — szólt, mereven megállva Glayeule előtt, — hogy mert ön engem ide rendelni?

A miss hangja élesen, szigorúan hangzott, mint egy inkvizitoré, a ki vallat.

— De miss, — ellenveté Pomponné megütődve.

— Hogy mert ön engem ide rendelni, ismétlem, ide, a bűn fészkébe és hogy merte ide hozni ártatlan gyermekét? Nem fél isten haragjától? Szerencsétlenné akarja tenni a leányát? Rose-t, a kit mi istenfélőn, gonddal neveltünk . . .

A víg kis társaság egyszerre elnémult. Csodálkozva néztek arra a bátor, elszánt leányra, a ki nem törődve semmivel, feledve alárendelt, függő helyzetét, mint az ég ostora korbácsolta őket kíméletlen szavaival. Meglepetésük olyan nagy volt, hogy egyiküknek sem jutott eszébe felszólalni. Végre Glayeule mégis magához tért.

— De mit akar, miss? — kérdezte türelmetlenül.

— Magammal vinni Rose-t, neki nincs helye itt . . .

— De vigye hát — szólt idegesen az anya — és ne zavarjon bennünket. Menj Rose, menj haza a missel.

Rose kelletlenül állott fel, szájszélei lekonyultak, az arcza sírásra állott.

— De egyék legalább előbb valamit, kis Rose — kiabálták össze-vissza a vendégek, — egy pár osztrigát, kis fehér bort — kinálgatták, de Rosenak semmi sem kellett: ő nem enni, de maradni óhajtott volna.

Maud észrevette ezt és szívét elöntötte a keserűség; de azért szemrehányás nélkül adta fel köpenyét a leányra.

— Jó estét miss — szólalt meg most mellette egy hang. Rose asztalszomszédja volt, a szép szőke, a kivel egyizben villásreggeliztek.

— Nem ösmer reám? — kérdezte behizelgő udvariassággal.

— Nem — felelte szárazon a vén leány és igyekezett tanítványát elvonszolni.

— De hagyjon legalább elbucsúznom a társaságtól — szólalt fel ingerülten Rose Pompon.

Maud összes felelete egy szemrehányó tekintet volt. De szerette volna azt a szőkét megfojtani, mikor látta, minő melegen szorít vele Rose kezet.

Végre a kocsiban ültek.

Egyikük sem szólt. Rose duzzogva fordította el a fejét és kinézett a kocsi ablakán. Maud nem állta ki sokáig a csendet.

— Rose... édes kis Rose — kezdte szívrehatón, melegen, mint csak ő tudott beszélni, ha akart — hát nem szeret engem többé?

Rose Pompon szívében különböző érzelmek dúltak, de szeretete Maud iránt végre győzött és ő zokogva borult a miss nyakába.

Hevesen, keservesen sírt.

— De ne sírjon hát kis Roseom — vígasztalta őt a vén leány, — megvédem én minden ellen, még az anyja ellen is... nem kerül többé abba a társaságba...

Rose Pompon tiltakozó mozdulatot tett.

— Szegény gyermek — folytatá Maud, — fellázad a vérem, ha arra a szőkére gondolok, az egy alávaló ember... ha tudná Rose...

— Egy szót sem miss — kiáltotta Rose erélyesen, — megtiltom, hogy rosszat mondjon felőle...

— De miért?... — dadogta elhülve miss Maud.

— Mert szeretem őt... szeretem! — kiáltotta a Glayeule leánya szenvedélyesen.

— Szereti!... szereti!... — ismételte gépiesen Maud és úgy vélte, az ég szakadt le reá.

Szegény miss Maud! Szegény Rose Pompon!

VÁLLOMÁS.

— — — — — — — — — — —

Eszembe jut az a csöndes, nyári alkony, mikor együtt ültünk az erdő szélén és néztük a leáldozó nap veres sugarait, a mint tűzbe borították az eget. Meseszerű fényben égtek fantasztikus felhőcsoportok és csudálatos alakzatukkal idegen, ösmeretlen világot varázsoltak a gondolkozó lélek elé.

Az eget néztük . . . talán ott kerestük azt, a mit a földön megtalálnunk tiltva volt.

Körülöttünk csendes volt minden. A búzaföldek érett kalászainak hullámzása volt az egyedüli mozgalom az esti táj csendjében. Békét, nyugalmat hirdetett a természet. Nem beszéltünk; de tekinteted, a mely szeretettel pihent rajtam, azt látszott mondani: »Sebzett szíved úgy-e megnyugodott? Fáradt lelked úgy-e megpihent?«

Igazad volt.

E perczben semmi sem fájt, semmi sem bántott. Mint a beteg, fáradt sas, a mely röptiben megsebezte szárnyait, és sziklás, rideg magányából

alászállt a szelid völgybe: úgy jöttem hozzátok. A rokonszenv, a szeretet melegénél sebem behegedt, tetterőm elzsibbadt és elaludtak bennem a vágyak, a melyek azelőtt felvittek a magasba, hogy minél messzebb ellássak embertársaim felett és a tágas látkör betöltse mozgalmak után vágyó lelkemet. De a nyugodt, boldog lét altató hatása alatt új vágy ébredt bennem: *folytatni* ezt a fájdalom nélkül való életet. Feledni, hogy vannak czivilizált, zajos metropolisok, a hol izgató élvezeteket hajhásznak az elfásult idegzetű emberek; a hol a bűn és az erény ölelkezése érdekes drámákat szűl; a hol a pénz, hírnév az emberek hitvallása, a csalétek, a mi felé mint esti pille a fénybe úgy repülnek ezrivel a versenygők, hogy pillékhez hasonlóan mihamar szárnyperzselten, tönkremenve hulljanak alá.

S míg e csöndes nyári alkonyon szívem örökre itt maradni ösztökélt, lelkemben először emelgette szárnyait a szállni vágyó sas és azt súgta nekem: »Mit keressz itt e csöndes völgyben, mikor a természet arra rendelt, hogy egyedül, repülj kietlen, sívár tájakon? Pihenni szeretnél a szeretet melegénél és nem kérded, van-e jogod hozzá?

Boldogság után vágyol és olyan szívet akarsz magadnak biztosítani, a mely a másé! Azt hiszed tartós boldogságod ad, a mihez igaztalan úton jut az ember? Virágos útakon vezet, édennel kecsegtet a tiltott szerelem . . . de a kárhozatba visz . . .«

Tiltott szerelem! Mért legyen tiltott az érzés, a mi megtörhetetlen erővel vonz egymáshoz két szívet?! Nem a természet alkotta e szíveket akként, hogy megértsék egymást, nem a Gondviselés akarta-e, hogy egymásra találjanak? S akkor minek kitérni a Mindenség akarata, a Gondviselés útmutatása elől? Hisz a földi lény életének csak egy igazi, magasztos czélja van, a miért érdemes születni, élni, szenvedni: a szeretet! A szeretet, a melynek skáláját végig álmodni, végig élni kell, hogy földi pályafutását helyesen töltse be az ember. Ha megtaláltad, a kit a természet számodra alkotott, a ki forrongásba hozza véredet s kivel lelked egybeolvad, a ki mellett földöntúli boldogságot találsz és távol tőle elveszti előtted értékét az élet; ha érzed, hogy egyedül *vele* egyesülve alkottok tökéletes, harmonikus egészet . . . ne vonakodjál.

Mondj le mindenről a világon, csak *róla* nem, mert a földi boldogság quintesszencziája: egyesülés az *igaz* szerelemben.

Mert többféle a szerelem, mint a tavasznak is különbözők a virágai.

Egynémelyt letépünk, hogy azonnal eldobjuk, a másiknak bódító illata vonz, a harmadiknak szinpompáját csodáljuk és csak tetszelgésből tűzzük a keblünkre, de a *mi* virágunkat, az *igazit*, lepréselve őrizzük meg szívünk imakönyvében és akkor is szépnek látjuk, mikor már színehagyott és tova szállt az illata.

Oh! mert aggkorunkban is ragaszkodunk ahhoz, kit fiatal szívünk hevével szerettünk s kivel együttesen jártuk meg az élet útait.

Igy beszélt a szívem, ellentétben a szállni vágyó sassal, a minek megmozdult szárnyai újra bénán pihentek lelkemben.

És mi tovább néztük az eget és ott ültünk az erdő szélén, a míg eltünt az ég pirja és szürke fátylak homályba borították a tájat.

A boldogság szárnyverését éreztem magam körül és e perczben le tudtam volna mondani mindenről, a világ összes gyönyöreiről, hírnévről, dicsőségről, ha oda borulhattam volna a kebledre!

De kísértetként jelent meg előttem hirtelen annak a sápadt asszonynak a martir alakja, a kinek régibb jogai vannak reád. A kit szerettél egykoron, mint talán most engem szeretsz, a kire, mikor még szép volt és a testi szenvedés nem lánczolta a kórágyhoz, talán épen úgy néztél, mint akkor reám: izzó, vágyó tekintettel . . .

Ama csendes, nyári estén éreztem először, hogy mennem kell.

Elárulhatom-e Eveline-t a szegény mártirt, a ki hősiesen tűrte szenvedéseit és szeretettel tárta ki felém karjait, mikor az élet küzdelmeiben kifáradva, megtörve pihenni jöttem hozzátok? Ellopjam annak a szerencsétlen asszonynak a támaszát. gyermekeinek az apját?

És az érzés, hogy mennem kell . . . mindinkább erőt vett rajtam . . . üldözött.

Üldözött, ha gyengéden szóltál hozzám, ha kezeink véletlenül összeértek. ha rólad álmodva felriadtam fekhelyemen; üldözött, ha elgondoltam annak lehetőségét, hogy eljő a percz, mikor növekvő szenvedélyünket nem rejthetjük tovább a barátság álarcza alá.

Megrémültem a veszélytől, hogy bevallod szerelmedet . . .

És mégis . . . ez a szerelem, a mit megértenem nem volt szabad; ékesszóló, szívemig ható tekinteted, a mi elől hidegen fordultam el; forró kézszorításod, a mi elerőtlenedett kezemben, megfagyasztotta a vért; szerelmed minden tanújele, a mit látszólagosan közönynyel utasítottam vissza: ez a szerelem volt kínom, gyötrelmem, gyönyörüségem!

Előle szöktem. E miatt utaztam el gyorsan, hirtelen. Azért kerültetek félve, azért nem mozdultam az utolsó órákban Eveline ágya mellől . . . azért voltam veled rideg, szívtelen, mert féltem, ha kitárod felém karjaidat, nem lesz erőm szerelmedet visszautasítani . . .

Országok választanak már el egymástól . . . A válás első, kegyetlen fájdalma lecsillapult és annyi küzdés, lemondás, önmegtagadás után, végre azt hittem, megtisztulva kerül ki bűnös szerelmünk a szenvedés tüzéből és önzetlenül, tisztán szerethetjük egymást a távolból . . .

De te másképen határoztál . . . A mit bevallani nem mertél szóval, megírtad.

Előttem fekszik a leveled: csupa szemrehányás, vad fájdalom!

Heves, szenvedélyes szavakban szememre lobbantottad kaczérságomat, szívtelenségemet.

Megátkozol, mert szerelmet csak ébreszteni, de adni nem tudtam . . . Azt mondod, boldogtalan vagy mióta elmentem, szenvedsz . . . és engem teszesz felelőssé lelki kínjaidért.

Szenvedélyed elvakít. S lehet, mert nagyon szeretsz, azért sértesz annyira. Kíméletlenül méred rám a csapásokat abban a tudatban, hogy érzéketlen szívet sújtasz. S azt mondod, könnyebben belenyugodnál a megmásíthatatlanba (mert hiszen magad is belátod, hogy egymáséi nem lehetünk soha), ha tudnád, hogy én is szenvedek a távolban és gyötrelmeidnek századrészét is érzem!

Teljesüljön kívánságod. A mit örökre elhallgatni akartam előtted, leírtam e vallomásban és tudd meg, hogy minden magamra hazudtolt érzés; közöny, barátság, lemondás daczára szeretlek! Tudd meg, hogy én is nyomorult vagyok és szenvedek, a vágy utánad elgyötör . . .

De tudd meg azt is, hogy e vallomás örökre elválaszt tőled. Most már, mint barátok sem találkozhatunk többé . . . szerelmünk árnya folyton kísértene . . . gyengeségem bevallása kiszolgáltat neked, nem lenne többé erőnk az ellenálláshoz.

És én nem akarok elbukni.

Meghaltam számodra. Soha többé írni egymásnak nem fogunk. Jobban, mint a mértföldek ezrei, az oczeán . . . választ el tőled, ez a kierőszakolt vallomásom.

Elutazom messze . . . ismeretlen helyre, nyomomra nem akadsz . . . Soha többé nem fogjuk látni egymást . . . De a vágyad teljesült. Tudod, hogy szenvedek, szeretlek és szeretni foglak!

KIÁBRÁNDULÁS.

Tulajdonképen Gördényi János volt a neve, de az egész város csak Hanzi bácsinak nevezte. Örökké víg, kedélyes, bőbeszédű volt Hanzi bácsi. Honnan vette életkedvét ez az ember? Nyomorúságos körülmények között élt. Előkelő, gazdag család elszegényedett, hogy azt mondjam elzüllött tagja volt.

Óriási termetű, széles vállú ember. Már a 60 év felé járt, a mikor megismertem, de kedélyben, étvágyban és könnyelműségben bárminő 16 éves ifjuval vetekedhetett volna még akkor is. A kis város ifjusága valósággal imádta, mert az öreg ifjú kifogyhatatlan volt az élczekben, adomákban, víg énekekben és a milyen társaságban ő jelen volt, ott nem unatkoztak soha. Azt persze ki nem kerülhette, hogy imitt-amott czéltáblája ne legyen egyiknek-másiknak.

Tipikus alak volt. Még most is magam előtt látom, a mint forró nyári délutánonként bő lüszterkabátjában, nagyokat fújva, végig ment a kis

város forró utczáin. Egyik kezében szalmakalapját, a másikban egy tíz krajczáros japáni legyezőt tartott, a mivel szokása volt a melegben legyezgetni magát. Nem csoda, ha az az óriási elhízott test nem igen tűrte a meleget. Kopasz fején gyöngyözött az izzadság, széles homlokán piros foltok képződtek, de szép vonású arcza elégedetten nézett a világba, főleg ha pár forintocska volt a zsebében és hóna alatt valami enni való félét szorongatott: egy ízes sárga dinnyét például, a miért nagy szakértelemmel egy óráig elalkudozott. De neki már ez is gyönyör volt. Megtapogatni, megszagolni, kiválasztani a sok száz dinnye közül — a mely az alföldi városka nagy piczán ágyúgolyómódra hevert — a legjobbat, a legzamatosabbat, előbb végigizlelni vágyakozó szemmel, a mit később hideg kútvízbe hűtve szegényes kis szobájában hűséges Rozalindájával elfogyaszt, nem az utolsó élvezetek közé tartozott!

Irigylendő életkedvének főtitka főképen abban rejlett, hogy minden csekélységet ki tudott élvezni; élénk fantáziája, csudálatos optimizmusa ragyogó színekkel kifestette a legsilányabb örömöt, élvezetet. A felesége legalább 20 évvel fiatalabb volt nálánál és valaha szép is volt. De a küzdelem, a nélkülözések, időnek előtte elhervasztották bájait. Sokáig rajongó szerelemmel csüngött azon a szeretetreméltó nagy gyereken, a ki igéretekkel, szerelmé-

vel akarta kárpótolni feleségét a földi javakért, a miket ő sem megtartani, sem megszerezni nem tudott. Pedig mi mindenhez nem kezdett már életében! Jogvégzett, ügyvéd léttére nem egy pálya állt nyitva előtte, de hanyagsága, munkakerülése miatt mindenünnen kibukott. Sokáig tengődött a megyénél, a hol valami kis állásból élt, de ennek sem felelt meg és hogy meneküljenek tőle, nyugdíjazták. Ekkor ügyvédi irodát nyitott és egyike lett ama bőbeszédű zug-prókátoroknak, a kik órákig elvitatkoznak egy paraszt ügyféllel és az előre beszedett bélyegpénzekből élősködnek.

De Hanzi bácsinak azért mégis jobb dolga volt, mióta ügyvédeskedett. Két szobás lakást tartott és esténként eljárhatott a nyári szinház előadásaira is . . . persze csak álló helyre. De a feleségét soha sem vitte el, mert annyiok már nem volt, hogy szegény Rozalindának illendő ruhára is tellett volna, arra pedig nem gondolt Hanzi bácsi, hogyha ő ritkábban járna szinházba és szinház után az ifjakkal a vendéglőbe borozgatni, szegény Rozalinda is részesülhetne egybenmásban.

Rozalinda csendes megadással tűrte sorsát; reggeltől estig a városi könyvtár érzelgős regényeit olvasta mohón és a macskáit dédelgette. A szegény asszony ilyen életmód mellett egészen ferde életnézeteket szerzett és a legközönségesebb eseményeket is romantikus szemüvegeken át nézte.

A meddig fiatal volt, a férje szerelme, a regények, a macskák kielégítették; de később ő is vágyott a világba.

Fel-fellázadt koronként, de Hanzi bácsi, a ki az utóbbi években megszünt gyöngéd férj lenni, ilyenkor keményen rámordult: Mit keresnél te már a világban? vén asszony vagy . . . úgy se nézne már rád senki! Jobb, ha otthon maradsz, legalább nem látják az emberek, minő ránczos az arczod!

Efféléket beszélt Hanzi bácsi.

Rozalinda az ilyen gyöngédtelenségek után napokig elsirdogált. Nem annyira a férjére haragudott, mint inkább a fiatalságát siratta, a minek örömeit ő soha sem élvezte. Aztán ismét visszatért macskáihoz és a kölcsönkönyvtárhoz. A könyvek elsárgult lapjaiban keresett feledést.

Egy napon czifrán kiöltözött, feltünően szép leány állított be egy öreg asszonynyal Hanzi bácsi irodájába. Hanzi bácsi a szép leány láttára előkelően kiegyenesedett, megigazgatta félre csúszott nyakkendőjét és nagy előzékenységgel kérdezte mivel szolgálhat?

Nem közönséges pör vezetését bizták rá. Rövid idő előtt elhalálozott a megye nábobja, egy Don Juankodásairól híres főúr. Halála után törvénytelen gyermekeinek egész légiója sereglett az örökösök közé: mindegyik akart valami végkielégítést. A szép leány, a kit Józsának hívtak, szinte ilyen igényekkel lépett elő, az őt kisérő öreg az

anyjának mondta magát s mindkettőt az »Arany sárkány« vendéglősnéje küldte Hanzi bácsihoz.

Hanzi bácsi megvizsgálta a régi elsárgult leveleket, a mikben Józsa születéséről volt említés téve és bizonyos négyezer forintokról, a melyeket a nábob Józsa anyjának gyermeke számára igért. Hanzi bácsi mihamar bellátta, hogy ezeknek az írásoknak alapján nehéz lesz a pört megnyerni, de nem utasította el Józsa kérését, először, mert a leány nagyon szép volt és az ő vén szívét szokatlan izgalomba hozta, másodszor pedig. mert atyafia volt az »Arany sárkány« vendéglősnéjének, a kinek Hanzi bácsi épen négy hónap óta tartozott a házba hordatott kosztért.

Nagy hévvel-kedvvel tette meg Hanzi bácsi a pörben az első lépéseket; de ettől fogva tökéletesen megváltozott, nem volt a régi több. Nem járt sem szinházba, sem az ifjak mulatságaira, csak az »Arany sárkány«-ban ült volna folytonosan, mert a szép Józsa pöre eldültéig ott maradt a nénjénél és ideiglenesen pinczérnő vagy kaszíros-kisasszonyféle szerepet vitt, vagyis főleg abban állt a fő foglalatossága, hogy elmulatott az urakkal, a kik csak úgy csődültek az »Arany sárkány«-ba, mióta a szép Józsa ott volt.

*

Hanzi bácsi szerelmes volt.

Mindenki észrevette ezt. Piperézte magát, hordta a czukorkákat, virágot a szép Józsának és

nagyokat sóhajtott. Barátai eleintén tréfának vették a dolgot és nevetgélni kezdték, de mihamar belátták, hogy a dolog komoly. Hanzi bácsi nem adomázott, nem énekelt többé velök, legfeljebb nagyokat ivott és epedő pillantásokat vetett a szép Józsára. A leány nagyon kedvesen bánt vele. Most már ő is, mint a többiek, csak Hanzi bácsinak nevezte az öreget, ropogtatta a bonbonokat, feltűzte fehér, gömbölyű keblére a virágait és hébe-korba meghagyta magát öleltetni az »ügyvédje« által, ha érezte, hogy pöre érdekében annak szüksége van egy kis előlegre.

Rozalindának ezalatt rossz napjai voltak. A férje folyton házsártoskodott, nem adott neki pénzt a legszükségesebbre sem és egyre gúnyolta az ő »vén feleségét«, a ki megkeseríti utolsó napjait. És ha a szegény asszony kifakadt:

— Hát te nem vagy vén? Hisz nálamnál húsz évvel öregebb vagy!

Az öreg önérzetesen felelte:

— A férfi soha sem öreg, a meddig fiatal a szíve és egy szép leánynak tetszeni tud. Tanuld meg ezt.

Rozalinda nem igen értette a dolgot, de a jő szomszédnők felvilágosították.

Hanzi bácsinak pedig nemsokára alkalma jött kétkedni ellenállhatatlanságában, mert a szép Józsa félháborodva utasította vissza az »ügyvédjét«, mikor az merészebb kezdett lenni:

— Minek, kinek nézi őt Hanzi bácsi? Azért, mert elbolondozik a vendégekkel, ő becsületes leány és csak azé lesz, a ki feleségül veszi!

Ez a kijelentés egész búskomorrá tette Hanzi bácsit; szótlanul járt-kelt és a szegény Rozalindát durván elhallgattatta, ha az a legkisebb megjegyzést is tette a szép pinczérnőre.

Egy éjjel nagy zokogásra ébredt Rozalinda. A férje sírt és az asszony ijedt kérdéseire az önszánalomtól ellágyulva bevallotta, hogy meg akar halni, mert nem tud Józsa nélkül élni!

— Vén bolond! — dörmögött a szegény hitves, de azért egész éjjel rakta férje fejére a hidegvizes borogatásokat, mert megijedt Hanzi bácsi lázasan égő arczától, fénylő szemeitől. Ha meghalna az ura, mi lenne belőle? Nem lenne nyomora még nagyobb?!

Kimerülve, elcsigázva tért haza másnap este Hanzi bácsi, valami nagy elhatározás érlelődött meg benne napközben, a mit minden bevezetés nélkül ekként tudatott elgyötrött hitvesével:

— Rozalinda! elhatároztam . . . nem bírom ki tovább . . . . elválok tőled és nőül veszem Józsát!

Rozalinda egy kétes színű pongyolában, füstös kis petróleum-lámpás mellett regényolvasásba volt elmélyedve, de erre a váratlan kijelentésre a könyv az ölébe hullott és egy pár macska nyávogással menekült a térdeiről.

— Megbolondultál? — csak ezt az egy szót tudta a szegény mártir kihozni.

— Nem, Rozalinda — mondá komolyan, harag nélkül Hanzi bácsi, — de lásd, nem tehetek másképen! Nem élhetek annak a leánynak a szerelme nélkül!

— Bolond, bolond, bolond! — kiáltotta háromszor is egymásután a megsértett hitves. — Tudod-e kit akarsz elvenni? Egy olyan leányt, a ki mindenkié ugyan, de azért igazán senkié sem lehet.

— Ne rágalmazd, vagy megütlek — kiáltott Hanzi bácsi.

— Üss, ha úgy tetszik, de most nem hallgatok tovább! Tudod-e mit művelt eddig a te szépséges Józsád? Kaszírosné volt egy fővárosi éjjeli kávéházban és annyi szeretőt tartott, a hány aranyos hajszál van a fején. Az »Arany sárkány«-ban pedig kézről-kézre jár. Előbb a közjegyző, aztán következett a megyei orvos és sorba utána mind . . . mind, a kik fizetnek . . . Az egész város tudja ezt, csak te nem, te . . . te . . . Menj az »Arany sárkány«-ba, kérdezd meg a te fiatal barátaidat, jobban felvilágosítanak azok nálamnál.

Rozalinda még soha sem beszélt ilyen bátran, meggyőződéssel az urával, Hanzi bácsi megdöbbent. Ha mégis valami igaz volna a dologban? Ha Józsa csak vele szemben játszaná az erényest?

A féltékenység nem hagyta nyugodni és bár fáradt, kimerült volt, felvette a kalapját és Rozalindát feleletre sem méltatva, rohant az »Arany sárkány«-ba.

Épen vacsora ideje volt. Az étterem tömve volt vendégekkel. Egy asztalnál előkelő megyei urak ültek és köztük a szép Józsa forgolódott, kaczérkodott.

Elborult arczczal ment el mellettök az öreg, de köszöntését csak félvállról fogadta a leány. Hanzi bácsi leült egy asztal mellé és sört rendelt, de nem izlett neki, mintha csupa epét nyelt volna. Olyan különösen érezte magát ma egész nap és mióta a felesége azzal az »aljas« váddal illette az imádott leányt, forgott vele a világ.

— Jó estét, Hanzi bácsi! — szólt most mellette egy hang — mit búsul öreg barátom?

Egy gazdag polgár fia volt, a víg kompánia egyik tagja. A fiatal ember leült Hanzi bácsihoz és ó-bort rendelt. Ez jobban izlett a szerelmesnek és nemsokára megoldta a nyelvét.

Persze arról beszélt, a mi a szívét nyomta és a fiatal ember ugyancsak megerősítette Rozalinda állításait Józsa felől.

— Ne gondoljon arra a leányra Hanzi bácsi, — mondta a fiatal ember, a ki megszánta az öreget és kiakarta ábrándítani hóbortjából. — Pénzért árulja az a szerelmét, sok pénzért . . . nem magának való az!

Az öreg mintha fejbe ütötték volna, úgy ült ott. Tehát igaz! Az a fehér képű, aranyos hajú leány nem becsületes és ő nőül akarta venni! Aztán egyszerre felsóhajtott: »Hej! ha neki pénze volna!« De nincs . . . nincs.

De még is. »Vetter Michel«, a sváb ügyfelese ma adott át neki ötven forintot, hogy azt másnap peres dolgában lefizesse. Ha ahhoz a pénzhez nyúlna! Egyre sűrűbben hajtotta fel a poharakat Hanzi bácsi, aztán mikor látta, hogy Józsa elhagyja az éttermet, hirtelen felállt és ő is a leány után sompolygott. A bortól és felindulástól remegő lábai azonban csak nehezen czipelték azt a nagy testet és Hanzi bácsi a fürge lábú Józsát már csak a sötét udvarban a pincze ajtó előtt érte utól. Botorkáló léptekkel, mámoros fővel közeledett hozzá és nehéz nyelvvel dadogta:

— Józsa, Józsa!

A szép leány, a kit jókedvűvé tett a mulatozás a fiatal megyei urakkal, jóakarólag szólt oda:

— Mit akar Hanzi bácsi?

— Egy csókot Józsa, egy csókot — és szenvedélyesen magához ölelve a leányt, az ajkait kereste, de a fiatal erőteljes leány egy mozdulattal messze lökte magától.

— Menjen, nem szégyenli magát — szólt undorral — öreg ember léttére . . .

— Szeretlek, szeretlek — dadogta Hanzi bácsi — én is gazdag vagyok, neked sokat . . . sokat . . .

De nem folytathatta. Erőteljes férfialak került a sötétben a háta mögé és nagyot húzott egy vastag bottal a hátára:

— Vén bűnös, csábító! A menyaszonyomra fáj a fogad? Csókot akarsz? Nesze csók... Kell-e még?

És sűrűn hulltak az ütések.

Józsa sikoltozva elfutott; ráösmert a féltékeny főpinczérre, a kivel titokban eljegyezte magát.

Hanzi bácsi ordított és védte magát, mire a vendéglő személyzete összeszaladt és kimentette a dühös legény kezei közül.

*

Bizony tragikomikus vége lett Hanzi bácsi szerelmének. Nevettek rajta; gúnyolták érte sokáig, nagyon sokáig.

De ő már nem törődött vele: kiábrándult.

Nem a verés ábrándította ki; nem is a leány romlottsága. Mit törődött volna ő erkölcscsel, erénynyel? Mit is csinált volna vele?

Hanem, a mikor véresen hazament és beállított a szobába, ott látta maga előtt azt, a ki tragikomédiáján nem tudott nevetni. Neki egy egész világ összedőlését jelentette ez az esemény, egy olyan világé, a melynek amúgy sem volt sok öröme, de ezután csak bánata lesz. És mégis! Micsoda gyöngédségre volt képes ez a megkínzott, meggyötört, megvetett asszony. Mily szere-

tettel fogadta, mily vigasztalólag beszélt vele! Mindez azonban kicsinynek tünt fel Hanzi bácsi előtt ahhoz képest, a mit most látott. Az asszony feléje hajolt, a mint ott feküdt a kereveten. Föléje hajolt, és akkor megpillantott Hanzi bácsi egy fénylő csillagot a nő szemében. Igen: köny volt az! Köny, a mely hirtelen végigpergett az arczon, azután Hanzi bácsi homlokára hullt! S mily forró volt ez a köny! Annyi tűz, a mennyi egy egész élet elhamvasztására elég lett volna. Ezt a könyet érezte homlokán mindig az eltévelyedett ember, mintha csak egyenesen az ő szívére hullt volna s valahányszor az asszonyra nézett, a szívén mindig e köny égetését érezte, s az ő szeme is könybe lábadt.

És meggyőződött róla, hogy a mikor az arcz elvirul s az életnedvek lassankint elapadnak, a könyben még mindig van annyi melegség, hogy boldogságot tudjon teremteni és nyugalmat adjon a szívnek.

Rozalinda soha rossz szót nem hallott többé tőle.

EMBER TERVEZ. . . .

Tíz év óta nem láttam Karolint, s azért örültem az alkalomnak, hogy nyári utazásom alatt utamba ejthetem a kis várost, a hol ő lakott. Együtt nevelkedtünk az intézetben, nagyon szerettük egymást egykoron és levelezésünk, bár az utóbbi években ritkult, soha sem szűnt meg egészen.

Ifjúságának legszebb éveit Karolin beteg anyjának kórágyánál töltötte s mikor az öreg asszony meghalt, sokkal idősebb nővéréhez került, a ki egy jó módú kisvárosi kereskedőnek volt a felesége. De Karolin nem tudta magát beletalálni ebbe a körbe; jobb nevelésben részesült, mint környezete, szellemileg magasan felette állt annak és ez sok lelki szenvedést okozott neki. Talán ez volt az oka, hogy nem tudott magához illő férjet találni, bár az évek múltak.

Mikor a testvérnénje meghalt, már bizony közel járt a harminczhoz. S mégis nagy volt a meglepetésem, mikor a gyászeset után alig félévvel Karolin száraz, rövid szavakban tudatta velem

egybekelését sógorával. Mi vihette Karolint e lépésre? Hogyan tudott az a művelt, ideális lelkületű leány ahhoz, a nálánál legalább is huszonöt évvel idősebb prózai emberhez nőül menni? Ismertem ezt a sógort, vagyis láttam őt néhányszor, mikor Karolint az intézetben meglátogatta s akkor is már öreges benyomást tett reám lomha, nehézkes mozdulataival, elhízott termetével, korán őszült fejével. Az arcza, igaz, elég üde volt, píros-pozsgás; de üres tekintetű, savószínű szeme és egész lénye elárulta, hogy ez az ember csak anyagi örömökért tud lelkesülni.

Nem tudtam megérteni ezt a házasságot és bár tapintatosan kérdéseket intéztem ez iránt Karolinhoz, de barátnőmtől nem jött válasz és csak két év múlva írt megint, nagy örömmel tudatva velem kis leánykájának születését. Olyan nagy boldogság szólt ki leveléből, hogy nem tudtam azt egyedül az anyai boldogságnak betudni, mert az csak a gyermekről zeng dicshimnuszokat, míg Karolin soraiból valami misztikus érzés sugárzott ki, a mi gondolkozóba ejtett. Nem tudtam kiokosodni ebből a levélből. De hiszen olyan régen nem érintkeztünk már, és elkoptak az érzések, a mik lelkeinket egykoron összefűzték, elröppentek a régi közös ideálok és a különböző életviszonyok különböző irányba terelték gondolatvilágunkat. S a mint két évvel előbb nem tudtam megérteni a házasságot, mert nekem, a jólétben nevelkedett és bőség-

ben élő boldog asszonynak, nem lehetett fogalmam arról az erkölcsi kényszerről, a mi a vagyontalan leányt oda viszi, hogy a férjben nem a férfit, hanem az egzisztencziáját látja és lemond a szerelemről a mindennapi kenyérért; úgy most sem tudtam, mint gyermektelen asszony megitélni, minő átalakulást idézhet elő a nőnél az anyai boldogság. S még sem tudtam belenyugadni abba a gondolatba, hogy Karolin, az egykori nagy ideálista, a ki gyűlölte a házasságot s mindenben az igazságot kereste, hűtelen tudott lenni egykori elveihez, — mert hiszen örökös hazudozás a nő élete, ha ellenszenvvel megy férjhez, — másrészt nem tudtam elképzelni, miként szerethette meg Karolin azt a férjet és ezért nagyon kiváncsi voltam őt viszontlátni és a problemát megfejteni.

Fehér, bő pongyolában jött elém a földszintes, jómódú vidéki ház üvegfolyosóján. A régi barátsággal, szenvedélyesen ölelt magához és mindketten sírtunk örömünkben. Szebbnek találtam őt, mint valaha. A teljes virágjában kifejlett asszonyi bájak csak emelték barna szépségét, a szemei tüzesebbek, kifejezőbbek lettek és egész lényéből életöröm, életkedv áradt ki. Bevezetett majdnem fényűzéssel berendezett lakásába.

— Nem mutathatom meg neked e perczben angyali kis leányomat — szólt, — mert alszik a mellékszobában, de nem sokára felébred, akkor meglátod az én aranyos jószágomat, mindenemet!

Olyan elégedettség, boldogság szólt ki minden szavából, hogy akaratlanúl is felkiáltottam:

— Tehát boldog vagy?

— Nagyon! — felelt Karolin ragyogó szemmel.

— Ennek örvendek, igazán örvendek, mert őszintén szólva . . . féltettelek . . .

— Nem ok nélkül — válaszolt nyiltan Karolin, — nagyon, de nagyon szerencsétlen voltam, mikor férjhez mentem. De elmondok neked mindent; írni nem tudtam róla, de azért a régi bizalommal vagyok hozzád és akarom, hogy a lelkembe láss. Mikor a testvérnéném meghalt, két út állt előttem: vagy idegeneknél keresni meg a kenyeremet, vagy a sógorom nejévé lenni. Bevallom neked, hogy nagyon gyáva voltam. Féltem a küzdéstől, a nyomortól, az alárendelt helyzettől. És aztán mit kezdtem volna? Mentem volna nevelőnőnek apró gyermekek mellé, vagy házikisasszonynak?

És minő jövő várt volna reám? Másokat szolgálni egész életemen át, mert hogy ilyen körülmények között férjet találjak, nem volt valószínű. Másrészt pedig annyi év alatt hozzászoktam a sógoromhoz. Testvérem betegeskedése folytán már évek óta én vezettem a háztartást, szinte a ház úrnőjének képzeltem magamat s azt hittem, nem is lesz az a lépés olyan nehéz. Sógorom már nem fiatal; csendesen megélünk egymás mellett.

Kissé írtóztam ugyan a nejévé lenni, de áldozatom nagyságának tudatára csak akkor ébredtem,

mikor már nem volt visszalépés . . . Még most is összeborzadok, ha házasságom első napjaira, heteire visszagondolok. Nincs irtózatosabb kín, mint eltűrni egy gyűlölt férfi szerelmi ömlengéseit! Mert én meggyűlöltem a férjemet . . . Az anyagi ember hevesen fellobbant késő szerelme undort keltett bennem. Borzasztónak találtam a házasság intézményét, a férfit, a szerelmet, mindent . . . Utáltam őt és önmagam.

Szökni szerettem volna, elbujni egy barlangban és ott végezni be életemet egyedül. Véres könnyekkel sirattam elvesztett egyéni szabadságomat! A férjem pedig nap-nap után hevesebben szeretett . . . fiatalságom megrészegítette, ellentállásom izgatta. Folytonos küzdelem folyt közöttünk . . . és mindig az ő brutálitása győzött. És énemnek e folytonos feláldozásáért semmi szellemi kárpótlásom nem volt, férjem csak az anyagi örömökért tudott lelkesülni. Jó asztal és asszony, ennél többet ő nem igényelt. És ilyen embernek lettem én a felesége! Annyira szenvedtem, hogy meg akartam halni. Egy hűvös tavaszi éjjelen, mialatt a férjem mélyen aludt, kifeküdtem a veranda kőkoczkáira. Lázasan forró testemnek eleintén jól esett ez a hideg. Később, mikor már borzongani kezdtem, biztatott a tudat, hogy halálosan áthülök és megszabadulok mindennapi gyötrelmeimtől. Órákig feküdtem künn fogvaczogva és csak reggel felé a megeredt eső kergetett vissza ágyamba. Az uram horkolt és mit sem

vett észre. Másnap borzasztó lázt kaptam, de kétségbeesett kísérletem nem eredményezett halálthozó bajt, csak hínos, hónapokon át tartó izomgyulladást.

Férjem városunk felkapott orvosát, egy nem rég idetelepedett fiatal fővárosi doktort hivatott kórágyamhoz. Hogy othellói féltékenysége mellett fiatal orvost mert hívni, abban leli magyatázarát, hogy a doktor nem rég házasodott; ez a körülmény elaltatta bizalmatlanságát. Három hónapig feküdtem a kórágyon, három hónapig láttuk egymást az orvossal nap, nap mellett, és érintkeztünk bizalmasan, zavartalanul . . . E három hónap alatt . . . De mit magyarázzam! . . . Hiszén úgy-e kitaláltad?

Megszerettük egymást.

— És az orvos ifjú neje?

— A doktor soha sem szerette őt, csak szüleinek rábeszélésére vette el a gazdag, mellbeteg, vézna leányt. Szerencsétlen volt házasságában ő is, s ez a körülmény csak közelebb hozott bennünket egymáshoz.

De, azt hiszem, bárminő körülmények között találkozunk mi ketten, szíveink megtalálták volna egymást. Az első perctől fogva éreztük, hogy egymásnak vagyunk teremtve: szerelmünk olyan hirtelen fakadt, mint a tropikus éghajlatok virága.

— És nem küzdöttél e szerelem ellen? — kérdeztem.

— Nem; minek szépíteném magamat! Hiszen a halált keresve, a feltámadásban lett részem kór-

ágyamon, mert feltámadás volt számomra e szerelem. Üdvöm lett, életem gyönyöre, boldogsága, az aranyos híd, a mi átvezetett a kétségbeesés sötét poklából a ragyogó menyországba. Csak mióta szerettük egymást, értettem meg igazán az életet és nyílt meg számomra a világ. És mikor a kis lányom is megszületett, boldogságom teljes lett.

(Hová tűntek Karolinnak egykori ábrándjai az egyenes útról, a kötelesség teljesítéséről?)

— És az urad nem gyanított semmit? — kérdeztem majdnem részvéttel a kijátszott férj iránt és éreztem, mint távozik lelkem ifjúkori barátnőm lelkétől.

— Semmit; a viszony közöttünk egészen jóra fordult, mióta boldog lettem. Elnéző, türelmes lettem iránta, mert megtanultam a ravaszságot is, csakhogy megőrizhessem boldogságomat. Az uram pedig annyira boldog volt, hogy életének legfőbb vágya: gyermekkel bírni, teljesedett, s mindenben alárendelte magát akaratomnak. Ez a gyermek kiszolgáltatta őt nekem.

Nem tudtam belenyugodni házaséletük viharainak ekkénti elsímulásába. Akaratom ellenére kitört belőlem:

— Tehát boldog vagy? De mondd, nem rettensz vissza attól a gondolattól, hogy ezt a boldogságot egész életeden át tartó hazudozásokkal kell megfizetned?

— Nem fog egész életemen át tartani —

felelte titokzatosan, és suttogva folytatta: az orvos felesége alig élhet egy-két évet, a végét járja. Ha meghal, elválok az uramtól és egybekelünk.

Hideg zuhanyként érintettek e szavak. Ime mennyi bűnös gondolatot ébreszt egyetlenegy ballépés! Hazudozás, ármánykodás követi a hitszegést; Karolin most már vetélytársnőjének halálára számít és ha az elég gyorsan be nem következnék, ki tudja minő újabb bűnös gondolatok szülemlenének meg a szenvedélyes asszony lelkében? Óvni, inteni akartam Karolint az örvénytől, a mi az egyenes útról letért asszonyt fenyegeti. A szeretetem lehűlt ugyan iránta, becsülésemet elvesztette, de egykori barátságunk emlékére szólni akartam, mikor lelkendezve rontott a szobába egy fiatal cselédleány.

— Tekintetes asszony, tekintetes asszony! — kezdte elfulva, de, úgy látszik, fontos mondanivalója elvette a szavát.

— Mi történt? — kérdezte Karolin rosszalólag, bosszankodva a cseléd bizalmas berohanásán.

— Nagy szerencsétlenség, tekintetes asszony! Óh, jaj nekem! Szegény doktorné!

— Meghalt? — kiáltott fel Karolin hirtelen elsápadva.

— Dehogy is halt... — szólt a leány megeredt nyelvvel — a doktor urat ragadták el a lovak!

Egyenesen a folyónak vitték, a kicsis leesett a bakról, az emberek nem tudták az állatoknak

útját állani, nyargaltak, mint a veszettek . . . Mikor a folyóhoz már közel jártak, a doktor úr kiugrott a kocsiból. Egy kőrakásba beleütötte a fejét és szörnyet halt szegény!

— Meghalt!

Csak ezt az egyetlen szót volt képes Karolin szívettépően kiejteni és ájultan esett össze.

Eczettel locsoltuk, dörzsöltük, miközben haza érkezett az ura; bizonyára valami cseléd szaladt érte a boltba.

Az arcza ki volt hevülve a szaladástól, homloka gyöngyözött, gömbölyű savószínű szemei bambán, ijedten meredtek reám. Megmondtam neki: ki vagyok, és röviden elmondtam, mi ijesztette meg annyira Karolint. Ő már értesülve volt a doktor szerencsétlenségéről és csak a felesége aggasztotta. Ijedten hajolt alélt feleségére, vaskos veres kezeivel végig simította Karolin viaszksárga homlokát és szánalmasan dadogta: Térj magadhoz, Linácskám, Linácskám, nyisd ki a szemedet! Istenem, csak meg ne ártson neki ez az ijedtség! Tetszik tudni, az ő állapotában — fordult hozzám — ez végzetes lehet reája! Várandós a Linácskám! Oh Istenem, csak ez az ijedtség meg ne ölje a gyermeket!

Minő rút, közönséges és öreg volt ez az ember és groteszk nagy félelmében a gyermek miatt!

Karolin végre felnyitotta a szemeit, de mikor a férjét megpillantotta, irtózattal húnyta le ismét. Lefektettük őt a kerevetre. Ellentállás nélkül

hagyott tenni magával mindent, mintha ez a csapás minden akaratától megfosztotta volna.

— Jobban van, Linácskám? — kérdezte a férj.

A mellékszobában a gyerek sírni kezdett.

— Jobban vagyok — felelte halkan Karolin, — menj, nézz a gyerek után.

És megkönnyebbülve sóhajtott fel, mikor az ura betette maga után a mellékszoba ajtaját. Aztán megragadta a kezemet, erősen megszorította és reám függesztette tágranyílt bánatos, fekete szemeit, a mikben egy rombadőlt boldogság szívrepesztő fájdalma tükröződött.

— Vége . . . mindennek vége! — mondta tompa fájdalommal. Könytelen, megkövesült fájdalma borzasztóbb volt, mintha jajveszékelt volna.

A mellékszobában a férj a gyereket csitítgatta. Néhány vigasztaló, bátorító szót mondtam Karolinnak, de ő mintha nem is hallaná szavaimat, így folytatta:

— Miért sújtott a végzet ennyire? Ballépésemért büntet? Vagy csak véletlen minden e világon? Minő szépen elrendeztem mindent . . . türelemmel, ravaszsággal akartam kierőszakolni a boldogságot . . . . Minden olyan jól ment . . . . de a halállal szemben tehetetlen az ember! . . . Ember tervez . . . tervez . . . Isten végez!

HOMÁLYOS TORTÉNET.

— Mari elment! — mondta majdnem rögtön, öntudatanul Péter, mikor a klubban összetalálkozott régi pajtásával, Pállal, a ki nagyon gyakori vendége volt a házának.

— Hogyan? elutazott? — kérdezte meglepetve Pál — és hová ebben a téli időben?

— Nem ... nem utazott el — mondta a másik, — elment tőlünk lakni ... végkép ... egészen.

— Nem értelek! Hogyan történhetett ez olyan gyorsan? Miért? Nyolcz napja vacsoráltam nálatok, akkor még szóba sem hoztátok!

— Hirtelen történt ... valami rendkívüli adta elő magát — szólt Péter. — Jer, elmondom neked, talán megkönnyebbülök, mert ez az eset egészen megzavart.

Péter külseje után itélve senki sem csudálkozhatott, ha őt valami renkívüli eset megzavarja. Korlátolt ember benyomását tette, a kiből hiányzik minden kombináló tehetség, a kinél egyedül a száraz tények beszélnek és ha ezek a tények nem

mindennapi dolgot állítanak, a mit az ő gondolatképessége nem tud feldolgozni, megfejteni, megzavarodik, a nélkül, hogy tovább kutatni tudna.

Péter és Pál helyet foglaltak a társalgó terem legelhagyatottabb zúgában és Péter ekként kezdte:

— Néhány nap előtt hivatalos kiküldetésben el kellett utaznom. Azt hittem nyolcz napig maradok, de alig három nap alatt bevégeztem a dolgomat és siettem haza. Előbb táviratozni akartam a feleségemnek, aztán gondoltam, minek? Meglepem. A vonat 9 órakor érkezik, fél óra alatt bent vagyok a nyugatiról és ilyenkor még csak ébren vannak?! De nem számítottam a hófuvásra, a mi utközben ért és több, mint két órával késleltette megérkezésünket. Közel volt éjfélhez, mikor becsengettem odahaza. A szobaleányunk ébren alszik, — gondolám — majd csak meghallja a csengőt. De bizony nem jött senki, pedig mintha ajtónyitogatást, futkosást hallottam volna odabenn. Az ujjam le sem vettem a villamos gombról és a csengő éles hangja úgy visított az éj csendjében, hogy még a halottakat is felébreszthette volna. Semmi. Döngetni kezdtem az ajtót és azt hiszem, káromkodtam is. Végre nagysokára felnyílt az ajtó, Mari nyitotta ki, a mi azonnal feltünt nekem, mert az ő szobája legmesszebb esik az előszobától és ébren kellett lennie, hogy a zajt meghallja. De Mari, ha belejön az írásba, sokszor éjjeleket átvirraszt, most is bizonyára valami novellat firkált, azért volt ébren.

Ámbár hirtelen felkapott, ferdén begombolt pongyolája, rendezetlen, lazán feltűzött haja az ellenkezőt bizonyították és azt a benyomást tették reám, mintha Mari e perczben kelt volna fel az ágyból. Az arcza sápadt és ijedt volt, az ajkát összeszorította, de nem volt képes annak ideges reszketését megszüntetni. Még sohasem láttam őt ilyennek.

— Megbocsáss, hogy ilyen későn felbolygattalak. Tudatni kellett volna érkezésemet, de azt hittem fél tízre már itt vagyok, ám késésünk volt a hófúvás miatt. De hol van a szobaleány?

— Margit bálba engedte ma.

— Ez nem jó gondolat volt tőle, mikor én sem vagyok itthon. Már elég, hogy a szakácsnő házon kívül alszik, nem kellett volna a leányt is elbocsátania. Éhes vagyok és egy pohár forró theát szeretnék, ki főz most nekem? Margit persze, szokása szerint, alszik, mint a bunda?

— Margit csakugyan alszik — szolt Mari halkított hangon — és nem szabad őt zavarnunk. Egész este migraineben szenvedett és nyugalomra van szüksége. A theádat megfőzöm én és harapni valót is adok hozzá. Menjünk az ebédlőbe.

Mari szolgálatkészsége ömeretes és nekem mégis úgy tetszett, mintha ma kelletlenül végezné körülöttem ezt a kis rokoni szolgálatot.

Elfelejtettem neked mondani, hogy egy kis kutyát hoztam magammal; fürge kis rattlert, a mi idegen lévén a lakásban, mindenfelé szaglászott és

kutatott. Marit idegessé tette ez a kutya és több ízben kért, tartanám vissza, nehogy felébressze Margitot. De persze, ki tudná az ilyen kis kutyát féken tartani? Cora, minden intésem daczára egyre futkosott ide s tova, míg végre eltünt, kis idő mulva azonban ujra megjelent, fogai között zsebkendőt tartva.

Persze azonnal elvettem tőle, nehogy a sajátomnak vélt zsebkendőt eltépje. Ekkor láttam, hogy ez a férfi zsebkendő nem az enyém. B. A. monogramm volt beléje hímezve.

— Ez nem az én zsebkendőm! Honnan vette ez a kutya ezt a kendőt? — kérdeztem azonnal Maritól. Mari türelmetlenül vállat vont és idegesen felelte:

— Mit tudhatom én azt! Talán valami vendég hagyta itt!

— Vendégek voltak ma? Kicsoda? — kérdeztem ártatlanul.

— Itt a teád, idd meg míg forró, — szólt kitérőleg, nem felelve kérdésemre, a mit éppen ismételni akartam, mikor Mari szobája felől Cora dühös csaholása volt hallható.

Mari ijedt mozdulattal kisietett az ebédlőből, én persze utána. Tudod, hogy Mari szobája a hosszú zárt folyosóra nyilik, egészen elkülönítve a mi lakosztályunktól. Cora a sötét folyosón ugatott. Hiába hívtuk, nem fogadott szót és még csak dühösebben folytatta.

Gyufát gyujtottam. A kutya Mari ajtaját kaparta.

Mari hirtelen mellette termett, ráütött és messze ellökte az ebet az ajtótól.

— Mars, te csúf állat, — szólt hangosan — Cora nem törődve a fenyítéssel, ujra, még erősebben ugatott és ismét az ajtót kaparta.

— Valaki van a szobádban!

— Ki lenne? — kérdezte Mari hevesen.

— Azt könnyű megnéznünk!

És egy lépést tettem a szobája felé. Mari utamat állta. Halotthalvány volt, az ajka is elfehéredett és reszketett, de a szemeit ellentmondást nem tűrően szegezte reám és határozott, mindenre kész hangon mondta:

— Nem akarom, hogy a szobámba lépj!

— Miért? — kérdeztem elámulva, de e perczben egyszerre világos lett előttem minden. Mari szokatlan viselete, izgatottsága, a kutya ugatása meg lett fejtve.

— A szobádban van valaki! — szóltam hevesen, majdnem durván — szólj!

— Van — felelte halkan.

— Ki az? Tudni akarom.

— Nem fogod megtudni, nem akarom — szólt ő, visszanyerve erélyét — ehhez jogom van, azt hiszem!

— A kedvesedet rejtegeted? — kiálltottam magamon kívül.

— Kitaláltad — szólt alig hallhatóan.

Meg voltam semmisülve. Azt hittem, álmodom. Nem, ez lehetetlen. Marinak, Marinak kedvese van! És éjnek idején, felhasználva a távollétemet, a feleségem betegségét, a szobaleány bálozását, a szobájában fogadja őt. Gyalázat! Minő hipokriták is a nők! Ki tételezett volna fel ilyesmit Mariról?! Komoly, meggondolt leánynak tartottam, a ki képtelen helytelen dolgot cselekedni. A kaczérság legkisebb nyomát sem tapasztaltam nála soha és boldog voltam, mikor nagybátyám halála után az elárvult Mari beleegyezett, hogy hozzánk jő lakni. Igazán testvérileg szerettem őt; hiszen gyermekkorunk óta érintkeztünk folytonosan. Annyira bíztam benne. Mentort láttam az érett korú, okos leányban, az én bohókás, gyerekes, meggondolatlan kis feleségem számára. Istenem, mennyire csalódik az ember! Margitot féltettem, mert kissé meggondolatlan; karczérnak tartottam, mert kevéssé tetszelgő és Mari . . . Mari . . . Hányszor intette ő is eme hibái miatt! A feleségem gyakran duzzogott és pedáns erényőrnek csúfolta Marit.

Szép erényőr mondhatom!

Magamon kívül voltam, de beláttam, hogy unokatestvérem nyilt vallomása után, nem sok mondani valóm van.

— Küld el azonnal azt az embert — szóltam szigorúan — és holnap te is elhagyhatod a házamat.

— Meglesz — felelte alázatosan, — légy szives,

vonulj vissza a szobádba, hogy háboríthatlanul távozhassék.

Igy történt. Én bementem a hálószobámba és ezalatt Mari kibocsátotta éjjeli vendégét.

Mikor a hálószobában gyertyát gyujtottam, Margit is fölébredt. Olyan mélyen aludt, hogy mitsem hallott a külső zajból. Nagyon csodálkozott, mint kerültem ilyen váratlanul haza. Még mindig nagyon szenvedő volt. A feje égett, a keze jéghideg volt. Kímélnem kellett volna őt, de nem tudtam uralkodni magamon és azonnal elbeszéltem neki a tösténteket. E közben egyszerre villant meg agyamban a gondolat, hogy Mari kedvese nem lehet más, mint Berkes Ákos, az a kiállhatatlan piperkőcz, a ki szemben lakik velünk egy emelettel feljebb. És én Margitot féltettem tőle, azt képzeltem, a feleségem miatt settenkedik mindig körülöttünk. A házunkba ugyan nem járt (ez kellett volna még!), de minden alkalmat megragadott, hogy közelünkbe férkőzhessék, ha bálban, vagy egyéb nyilvános helyen megjelentünk. Berkes hálószobája az udvarra nyílott, ablakait láthattam dolgozószobámból. Egy percz alatt ott termettem. Berkes ablakai sötétek voltak, de a másik perczben már megvilágosodtak. Kitaláltam tehát. Berkes volt Marinál, mert épen ideje lehetett ezalatt felérni lakásába. A helyzet rendkívülien kedvezett a szerelmeseknek, az már igaz: sem házmesternét, sem szobaleányt nem kellett a titkukba avatni, és ha én véletlenül haza nem érke-

zem, sokáig elrejthették volna bűnös viszonyukat. Mód nélkül fel voltam háborodva. Az egész éjjel nem hunytuk le szemünket, sem Margit, sem én. Az a csacsi asszony egyre sírt, annyira sajnálta a könnyelmű Marit és könyörgött, ne küldeném el házamból. Ne feledjem, hogy Mari írónő és talán csupa exczentriczitásból fogadta Berkest (mert ő is úgy vélte, hogy Berkes volt az éjjeli látogató) ilyen késő órában. Vagy daczból cselekedett, mert én soha sem akartam Berkest meghívni. Mari végre is független, nem bánhatunk vele mint gyermekkel! A látszat, az igaz, ellene van, de talán még sem olyan bűnös, mint hiszem. És még sok mindenfélét felhozott Mari védelmére, de nekem beszélhetett! Ferdén begombolt pongyolákban, összekúszált hajjal nem szoktak ártatlan látogatásokat fogadni éjnek idején, bárminő exczentrikus írónő is valaki. Mari pedig nem exczentrikus. Bátran, szabadon ír, mint a férfi, de viselete eddig nem esett kifogás alá. Vagyis jól tudta tettetni magát! Megcsalt valamennyiünket a hipokrita! ezt csak most láttam! Ki tudja, hány kalandja vol már eddig is!

De bármennyire haragudtam Marira, azért nagyon szenvedtem is, mert minden haragom mellett sem voltam képes azonnal megváltoztatni érzelmeimet Mari iránt.

Annyi év óta tekintettem őt testvéremnek! És mialatt álmatlanul, nyugtalanul forogtam az ágyamban ezerszer is meghányva, vetve agyamban

ezt a különös esetet, hajnal felé abban kezdtem reménykedni, hogy Mari majd reggel valami módon mégis előnyére oldja meg ezt a megfoghatatlan rejtélyt.

Ismét csalódtam. Mari nem is mutatkozott. Egész délelőtt pakolt, aztán elment hazulról, bizonyára lakást keresni. Délután felrakták Mari összes bútorait, podgyászát egy nagy kocsira és ő elment.

— Minden szó nélkül? — kérdezte Pál, a ki feszült figyelemmel hallgatta barátja elbeszélését.

— Nem. Mielőtt távozott, bejött hozzánk. »Bocsáss meg — szólt hozzám szomoruan, — hogy ilyen kellemetlenséget okoztam neked. De nyugodt tehetsz, senki e világon nem fogja megtudni mi történt elmult éjjel a házadban. Becsületes nevedet nem éri a botrány legkisebb árnya sem.« Olyan nemes egyszerüséggel mondta ezt, mintha nem ő lenne a bűnös, de rólunk hárított el volna valami bajt. Akaratom ellen megindított és megszántam őt. De hirtelen legyőztem gyengeségemet és hidegen mondtam búcsut. Engem nem téveszt meg másodszor is ez a hipokrita! Margit zokogva borult Mari nyakába. De e perczben Mari mégis elárulta szívtelenségét, mert észrevettem, hogy csak kényszerülve csókolta meg Margitot.

Péter elhallgatott. Pál szótlanul, csendesen nézett maga elé.

— Nos? — kérdezte Péter kis vártatva — mit szólsz ehhez? Ugy-e te is elnémulsz az ilyen váratlan dolgok hallatára?! Feltételeztünk volna

ilyesmit Mariról? Szegény fiu! Azt hiszem, te egy kissé szerelmes is voltál Mariba?

— Nagyon szerettem őt... meg is kértem a kezét...

— Te megkérted Marit?

— Megkértem, de ő visszautasított.

— Egy Berkes miatt! Egy könnyelmű piperkőcz, egy szerencsevadász miatt, a ki el sem veheti! Mert Berkes nős, csak nem él a feleségével.

— Szegény Mari! és hol lakik most?

— Nem tudom... nem kérdeztem... talán Margit tudja.

— Kérdezd meg őt, kérlek és tudasd velem Mari lakczímét.

— Csak nem akarod Marit meglátogatni?

— Miért ne? Mari most nagyon szerencsétlennek érezheti magát, mert hiszen nagyon csüngött rajtatok... baráti vigaszom jól fog esni neki!

— Te még mindig szereted Marit?! — kiáltott Péter elámulva — szereted a *történtek után is?*

Pál szomorúan bólintott a fejével.

— Talán képes lennél még feleségül is venni? — szólt Péter majdnem megbotránkozva.

— Ne félj, Mari ma épen olyan kevéssé egyezne bele, hogy a felségem legyen, mint azelőtt.

— Az nem áll! A viszonyok nagyott változtak azóta! Lehetetlen, hogy ezt ne érezze Mari is, minő szerencse lenne rá nézve ha...

— *Nem ösmered Marit!* — vágott közbe Pál, komolyan nézve barátjára.

Péter csupa gyöngédségből elhallgatott, de magában gondolta: Szegény Pál! a szerelmesek rövidlátásával itéli meg a leányt!

— Isten veled Pál — szólt, hogy véget vessen a furcsa fordulatot vett beszélgetésnek — sietek Margithoz, annyira ideges szegényke tegnap óta; nem akarom őt sokáig egyedül hagyni.

— Kézcsókomat ő nagyságának! — felelte Pál udvariasan.

Péter eltávozott. Pál sajátszerűen nézett utána és gondolta:

— Szegény Péter! Minő szerencse rá nézve, hogy *ennyire rövidlátó!* Óh! Mari! Te vagy a legnemesebb nő a világon!

A VÉGZET AKARTA.

— Akarod látni azt a leányt, a ki miatt a szegény Charles sikkasztott és öngyilkos lett? Egyik füstös helyiségben a Montmartre-on szokott esténkint megjelenni, a hol sok a művész, deák és egyéb könnyűvérű ember és festett arczú leányok kínálják olcsó szerelmüket.

— Tudod, hogy nem járok az olyan helyekre és azt is, mért undorodtam meg a nőktől, szerelemtől.

— Tudom, szegény Paulom. Én sem járok gyakran arra felé. Charles-al voltam ott utoljára; körülbelül akkor kezdődött viszonya azzal a nővel. Gyönyörű fehérbőrű, vereses szőke szépség, égető fekete szemmel, érzéki ajkakkal, de rossz, romlott a lelke fenekéig!

— Ugyan kérlek, mit vársz az olyan nőtől?

— Azok között is van jobb, sőt vannak egészen jólelkűek, a kiket csak a véletlen, a nyomor dobott a mocsárba, de ez! Ez a Liane már romlottan jött a világra! Csupa kiváncsiságból szeret-

ném őt viszontlátni, vajjon minő hatással volt rá szegény Charles tragédiája.

— Talán nem mutatja magát pár napig!

— Tévedsz; az e fajtá nőknek mindig hízeleg, ha a férfi bolondságot követ el miattuk és ezzel örömest dicsekednek. Némelyik, a ki feslettsége mellett szeretni is tud, hangos jajszóval siratja kedvesét, de azért nem kerüli a nyilvánosságot. Fájdalma is alkalom neki a feltünésre. Talán Liane is sir . . . Sír, ha jól áll neki és titokban lesi könnyei hatását. Jer velem Paul, únom egyedül menni! Nézd itt vagyunk az omnibusz-állomásnál; ez órában mindig kapunk helyet; húsz percz alatt czélnál leszünk.

A nagy bulevardokon fel és alá zajlott a tömeg.

A magas házak homlokzatain egymásután váltakoztak a különböző szinekben égő villamos reklámsorok; a közönség sűrű sorokban ült a kávéházak előtt; rikkancsok száguldtak fel s alá és oodítozva kinálták az esti lap utolsó kiadását; elzüllött alakok, nyomorúságosan öltözött asszonyok sápadt gyermekeikkel karjaikon, az elárusítók minden fajtája, a legkülönbözőbb czikkeket árulva, körülrajzották a kávéházi vendégeket, mint az éji pilléh a gyertya lángját. Tíz óra este volt; a bulevardokon most kezdődött az igazi élet. Bérkocsik, omnibuszok, magánfogatok, automobilokkal volt teli a kocsiút, papiroslámpással ellátott biciklisták halál-

megvetéssel törtek maguknak útat a szorosan egymás mellett haladó járművek között. Az automobilok tülköltek, a kocsisok kiabáltak, a kocsiközlekedés sokszor perczekig fennakadt; az útczasarki rendőr felemelte kis fehér pálczikáját, hogy a gyalogjárók a veszélyes átmeneteken baj nélkül átjussanak.

Az idegenek bámészkodva és sokszor ijedten; a zajhoz, tömeghez, vakító világításhoz szokott párisiak ellenben nyugodtan haladtak tova, élvezve az ő páratlan útczai életüknek változatos örömeit.

A két fiatal ember, a ki között a fentebbi párbeszéd lefolyt, elhelyezkedett egy omnibusz tetején és onnan a magasból nézte a tarka, zajos útczai képet, a mivel soha sem telik be a párisi.

Mindketten hivatalnokai voltak a Durand-czégnek — a hol a szegény Charles is alkalmazva volt — és szoros barátság fűzte őket egymáshoz.

Paul szülei vagyonos gyárosok voltak Mühlhausenben, Paul azonban már három év előtt ott hagyta szülővárosát és egy év óta a Durand-czég hivatalnoka volt. Visszavonult, csendes életet folytatott, a miért társai bizonyára különczséggel vádolták volna, ha Paul szerénységével, jóságával és áldozatkészségével társai iránt, nem nyerte volna meg a szíveket. És ha olykor egynémely megkisérlette az elzászi remetei életmódja felett élczelődni, Fernand, a ki egyedül bírta Paul titkát, azonnal közbeszólt:

— Ne bántsátok a szegény fiút, meg van neki is a maga oka, ha nem óhajt mulatni.

De mennyire meg volt a szegény elzászinak! Szerelemből vett nőül egy csodaszép leánykát, unokatestvérét. Már jóformán gyermekkorától fogva szerette, és mikor a bájos Lisbet viruló hajadonná fejlődött, szerelme őrült szenvedélylyé fokozódott.

Lisbet nem idegenkedett rokonától, de szerelmet nem érzett iránta. Csak kaczérkodott vele, játszott, mint a macska az egérrel, próbálta rajta a hatalmát. Mikor aztán a szegény fiút egészen megőrjítette és a házasságra került a dolog, kicsit vonakodott. Nem tudta elképzelni, hogy egész életét a csendes Paul mellett, nagybátyjának unalmas szövőgyárában töltse el. Más álmai voltak! Mulatni vágyó és hiú volt. Folytonosan rossz regényeket olvasott és örömest elképzelte magát regényhősnőnek. Nagy szépségének tudatában hivatva érezte magát valami nagy, érdekes szerepet játszani az élet szinpadán és nem mint kis polgárnő főzés és gyereknevelléssel tengetni életét. Miért is nem született ő a híres Pompadour korában és nem élhetett körülrajongott marquiseként a franczia udvarnál?

Valójában azonban egészen vagyontalan leányka volt, a kit özvegy anyja csakis testvérhugának, Paul anyjának anyagi segélyével nevelhetett fel. A két asszonynak legszebb álma volt a két gyermek összeházasítása, nem sokba vették tehát Lisbet gyerekes vonakodását és a házasság hamarosan meg-

történt. Paul úszott a boldogságban, Lisbet hagyta magát szeretni, míg egy napon megszökött egy porosz iparlovaggal. A porosz gyönyörű férfi volt és könnyen elszédítette a könnyelmű, hiú nő fejét. A pár nyomtalanúl eltűnt. Lisbet olyan szívtelen levelet hagyott vissza az övéinek, hogy a család futni hagyta őt. Paul azt hitte, hogy beleőrül fájdalmába, de férfiasan tűrte, mikor azonban pár hó múlva az a hír keringett a városban, hogy Lisbetet Monakóban látták a lovagjával és az szép kedvese kegyeihez búsás összegekért segíti az udvarlókat, az elzászinak nem volt többé maradása. Ama szándékkal utazott Monakóba, hogy megölje a párt, de mire oda ért, az iparlovag csalásért már börtönben ült, a fényes tollú madár pedig nyomaveszten tova repült. Lisbet anyját leánya szégyene a sírba kergette; Paul a világban kóborolt, családjának nyugalma fel volt dúlva. Ez volt Lisbet műve! Átérezte Paul, mennyire bűnös, megvetésre méltó a felesége és még sem tudta őt a szívéből számüzni. Hiszen egykoron az ő Lisbetje volt! Az övé! És senkinek sem volt nálánál vakítóbb arczbőre, fényesebb fekete haja, tüzesebb szeme, édesebb ajaka! Mióta őt elvesztette, nem tudott más nőre nézni, gyűlölte a szerelmet! Senki sem gyanította volna a Durand czégnél, minő mély tűz emészti azt a látszólag nyugodt, szőke elzászit. Az ő szíve német volt, csak egyszer tudott szeretni, de mélyen, örökre.

*

Mikor Paul a barátjával abba az ismeretes szivarfüsttel teli, alacsony helyiségbe belépett, a mi egyike a legzajosabbaknak a Montmartreon, már minden asztal el volt foglalva és nagy hangon folyt a mulatozás. Egy emelvényen kopott külsejű zenészek czinczogtak divatos chansonokat, a miket a vendégek gyakran hangos énekszóval kísértek. Fiatal, bajusztalan ifjak absintot szürcsöltek és szerelmes pillantásokat vetettek rikítóan öltözött, tollas kalapú társnőikre. Egynémely asztalnál nagyobb társaság mulatott együtt és a sűrűn fogyasztott sörös palaczkok mellett hideg sült, sajt és egyéb harapni való is állt, a mihez főleg az asztaltársaság hölgyközönsége látott nagy étvágygyal. Kaczagás, hangos beszéd, énektől visszhangzott a terem, a minek a levegője tele volt szivarfüsttel, szeszes illatok és olcsó illatszerek bűzével.

A két fiatal férfi szétnézett a teremben, de sehol sem talált helyet és már épen távozni készült, mikor a terem végéből valaki feléjök szólt:

— Fernand! Hé, Fernand! Paul! Idejertek!

Fernand unokatestvére, Leon, a vígkedélyű szobrász hívta őket. Az asztalfőn ült és egy óriási szárnyas feldarabolásával volt elfoglalva.

Leon remekelt a szárnyasok feldarabolásában, a miért is ezt mindig ő reá bízták. Nagyobbrészt fiatal művészek, jó barátnőik társaságában ülték körül az asztalt.

— Épen jókor jöttök — kiáltotta a víg Leon,

mikor Paul és Fernand az asztalához értek, — ezt a remek mans-i csirkét a mindig éhes Lolotte nevenapjára fogjuk elfogyasztani. Éljen Lolotte és a mans-i csirke!

— Éljen! — kiáltották karban a többiek.

Lolotte, egy alig 20 éves leányka, nem szép, de csábító arczczal, remek formákkal, Leon modellje volt. Testhez tapadó, rózsaszín ruhát és egy ördöngősen kihívó fekete kalapot viselt.

— Ide mellém az asztalfőre — folytatta Leon, — az ilyen ritka vendégeket ünnepelni kell. Húzd összébb magadat Lolotte és csinálj helyet ennek a bús fiúnak; rád bízom, hogy felvidítsd. De úgy tudd meg, hogy minden kaczérkodásod kárba vesz, mert Paul érzéketlen minden női báj iránt!

Lolotte tréfának vette ezt a megjegyzést. Hangosan felnevetett, kaczéran vonogatta a vállait és kihívó pillantásokat vetett Paulra. Elég csinosnak találta őt arra, hogy egy este elbolondozzék vele és megpróbálja a nagyon is toleráns Leont féltékenynyé tenni.

Paul azonban csendes maradt. Szórakozottan, únottan tekintett körül, visszautasította a mansi-i csirkét, a söre nagyon keserűen ízlett, bánta, hogy Fernand által idecsalatta magát és szeretett volna a helyről mielőbb menekülni. Bizonyos erkölcsi émelygést érzett ennek a tarka társaságnak a láttára, melynek élczei sértették, vígsága bántotta.

— Nem mondottam Lolotte, hogy felsülsz

Paullal! — élczelődött később Leon, látva, hogy Paul sehogy sem akar felmelegedni. — Miből vagy fiú — folytatta az elzászihoz fordulva, — ha az ilyen szép szemek sem hatnak rád?

— Micsoda kőszobor! jegyezte meg egy kis szőke.

— Csak lenne itt Liane, majd megpuhítaná — szólalt fel valaki az asztal végiből.

— De hiszen épen itt jő! — kiáltották összevissza többen.

A terem egyik végében csoportosulás támadt, élénk beszéd, kaczagás hallatszott ki onnan, hevült arczú férfi-fejek közűl exczentrikus női kalap fehér toll bóbítája magaslott ki.

Fernand érdeklődve állott fel, hiszen Liane miatt jött; Paul ellenben egykedvűen ülve maradt. Mit érdekelte őt ez éjjeli helyiség csillaga, mit törődött ő azzal a rossz nővel, a ki miatt pár nap előtt szerencsétlen hivatalnoktársa elpusztult! Megvetést, gyűlöletet érdemelnek az olyan nők, nem érdeklődést. Oh! bár kiirthatná a föld szinéről valamennyit, hogy bosszút álljon azért az egyért, a ki az ő életét tönkre tette!

— Ide Liane, ide — szólította a leányt Leon és asztaltársasága.

A csoport közeledett.

— Ki hív engem? szólalt meg Liane a sok éjjelezés és szeszes italok által megtört hangon.

Ez a rekedtes hang kellemetlenül érintette Pault, undorral fordította el a fejét.

— Jer ide — kiáltott Leon, — nagy feladat vár reád! Meg kell térítened egy anachorátát, egy remetét, egy nőgyűlölőt!

— Micsoda ízetlen tréfa — mormolá Paul boszúsan a foga között, de nem mozdulhatott a helyéről, mert félt nevetségessé válni.

Liane már egészen közel állt hozzája. A courtisane óriási kalapja félig beárnyalta emailszerűen kipingált arczát, vereses szőkére festett haja kaczéran volt fürtözve. Termetét hosszú, bő estélyi köpeny fedte, a mi elől szétnyillott és láttatni engedé a mélyen kivágott selyemruhát, ingerlően telt, hófehér keblét. Óriási hamis gyémántok ragyogtak a fülében, fodros ruhája a földet seperte, kihivóan csillogott a szeme a szénnel rajzolt szemöldökök alatt.

— Hol van az a nőgyűlölő? — szólalt meg Paul közvetlen közelében és az elzászi most hevesen összerázkódott erre a rekedtes hangra.

Mindnyájan félre álltak, hogy helyet engedjenek Lianenak, a ki gyűrűktől csillogó kezével a szemeihez emelte aranyos lorgnettjét.

Paul is hirtelen felemelkedett, egy lépést tett a courtisane felé és világos kék szeme előbb fürkészően, aztán keményen, mereven nézte őt. Alig egy másodperczig álltak így szemben egymással. Liane kezéből aláhullott a lorgnette, arcza fakóvá vált a festék alatt, alakja meggörnyedt, szemei kidülledtek az ijedtségtől és mintegy hipnotizálva

a félelemtől, üvegesen meredtek az elzászira. Paul arcza bíborvörös lett, halántékán kidagadtak az erek, szólni akart, de kiszáradt torkán érthetetlen hangok törtek elő. Kezével a levegőbe kapott, mintha torkon akarná ragadni az előtte görnyedő nőt.

A társaság tájékozatlanúl nézte őket, nem értette, mi történik. Az egész jelenet csak néhány percz műve volt.

Liare mintegy megkövülve állt Paul előtt. Az elzászi réveteg szemmel nézett maga körül, mintha nem tudná, mit akar; ekkor tekintete hirtelen megakadt a hosszú, éles késen, a mivel Leon a mansi-i csirkét feldarabolta.

A szeme hirtelen felvillant, villámgyorsan megragadta a kést és mielőtt valaki őt abban megakadályozhatta volna, nyélig döfte azt Liane hófehér keblébe.

Liane jajszó nélkül rogyott össze: szíven volt találva. Magasan szökött fel sebéből egy vérsugár és vörösre festette kalapjának fehér tollbóbitáját.

Borzasztó tette után az elzászi értelmetlenül nézett maga elé . . . Fernand megragadta a karját:

— Mit tettél, szerencsétlen! — kiáltotta. — Miért ölted meg őt?

Paul feleszmélt; arczába visszatért az értelem és sötéten felelte:

— A *feleségem* volt!

MINDEN ELMÚLIK.

A szüleim két évre Angliába küldtek, részint hogy ott ismereteimet gyarapítsam, de főleg Klotild miatt. Klotild férjhez ment és bár a szegény leány ezt csupán daczból, kényszerűségből tette, mert belátta, hogy lángoló szerelmi esküim, fogadásaim daczára nincs bennem erély, hogy szüleim ellentállását megtörjem, sem elég lemondás, hogy szakítva a puha, fényűző életmóddal, a mit gyerekkorom óta megszoktam, kenyérkereset után lássak, a miből szerényen bár, eltarthatnám feleségemet: mégis én vádoltam őt hűtlenséggel. Eleintén üres fenyegetésnek vettem férjhezmenetelét, nem hittem benne. Mikor megtörtént, daczosan vetettem fel a fejemet és nem akartam sajnálni a hűtelent. De aztán egyszerre elfogott a vágy utána, a már ellankadt szerelem új erővel tört ki bennem, de mivel a kész ténynyel szemben tehetetlenül álltam, annyira szenvedtem, hogy belebetegedtem. Csak mikor elvesztettem Klotildot, éreztem mi volt ő nekem! És átkoztam habozó

természetemet, erélytelenségemet, félelmemet a küzdés elől; mert csak ez tartott vissza, hogy Klotildot nőmmé tegyem. Pedig mennyire szerettük egymást!

Ha visszagondolok titkos összejöveteleinkre; a forró szerelmi csókokra, a miket váltottunk; az álmatlan éjekre, mialatt rágondoltam; a nyugtalan napokra, melyeken izgatottan vártam a hírt tőle és megremegtem, ha csak kezeírását megpillantottam, azokat az édes hosszúkás betűket, a miket csókjaimmal borítottam: még most is bizonyos remegést érzek... A szenvedély visszfénye világít lelkembe, mint az alkonypírja, a mi a nap leáldozta után is még sokáig megvilágítja a tájat.

Oh! isteni szerelem, minő szép vagy te! Minő édesek gyötrelmeid, minő gyönyörteljesek a kinjaid! Őrült, a ki szabadkozik előled, a ki uralmad alól magát kivonni akarja! Minek! Mi végre siessünk elfutui az elől, a mi úgy is nagyon gyorsan önmagától tűnik el!

Klotildot egy gazdag gyáros vette nőül és elvitte egy messze külföldi városba. Nem láttam őt többé. Búskomor lettem, kerültem az embereket, a társaságot és öngyilkossági gondolatokkal foglalkoztam. Szüleim ekkor határozták el, hogy Angliába küldenek. De előbb nagy körutat tettem és ez a gyógyszer csodás módon hatott beteg kedélyemre. Nem felejttette el ugyan velem rögtön Klotildot, de a sok benyomás, a csodás dol-

gok látása új életkedvre serkentettek, más gondolatokra hoztak és mire Angliába értem, már csendes rezignáczióval gondoltam a leányra, a kinek nem volt türelme várni reám.

Két év alatt mi hírt sem hallottam felőle és lassankint az új életviszonyok, események egészen elhalványították a múlt emlékeit. Szőke missek arczképei kerültek íróasztalomra, élénk részt vettem a társaséletben és egykori szerelmem nem nyugtalanította többé álmaimat. Voltak perczeim, mikor tökéletes közönnyel gondoltam rá és egy esetleges viszontlátásra vele. Ilyenkor örömmel konstatáltam, hogy *nem szeretem többé* Klotildot és a viszontlátás, a mit szakításunk első idejében olyan hőn óhajtottam, nem is érdekelne többé. És hogy ezt magamnak még jobban bebizonyítsam, elhatároztam, hogy hazautaztomban nem érintem a várost, a hol Klotild lakik, bár az utamba esett és máskülönben érdekelt volna. Minél inkább közeledett azonban elutazásom napja Angliából, annyival jobban nőtt bennem a vágy azt a bizonyos várost még is megtekinteni. Miért ne? Mikor nem az asszony, de a város vonz és nem koczkáztatok semmit, mert hisz az olyan nagy városban az emberek nem könnyen találkoznak és én elkerülöm azt az utczát, a hol Klotild lakik.

Alig érkeztem meg azonban az ő városában, egy óra múlva már ott álltam Klotild házával szemben és néztem az első emelet ablakait, vaj-

jon a finom csipke-függönyök mögött nem fedezem-e fel a hűtlen kecses alakját. El akartam hitetni magammal, hogy csak a kiváncsiság hozott ide, de a szívem hevesen dobogott, a vér az arczomba szökött és mint egy iskolás fiú, úgy álltam a ház előtt, melynek falai között ő élt és visszafojtott lélegzettel lestem, nem nyílik-e meg a tömör vaskapu. Egy percz alatt romba dűlt a két év alatt felépült mesterséges közöny, villámgyorsan merültek fel emlékemben szerelmünk apró epizódjai és éreztem, hogy még mindig *őrülten szeretem Klotildot.* A szenvedély csak pihent, de nem halt meg bennem. És ez a felébredt érzés, a mi olyan váratlanul, rohamosan lepett meg, akár a hideglelés, egészen elbódított. Szédültem.

A széles utcza mentén két oldalt gesztenyefák voltak ültetve. Az október megsárgította a fák lombjait, de a ritka szép hosszú ősz új hajtásokat, gyenge kis fehér virágokat fakasztott a száraz lomb mellett és ez úgy hatott reám, mint a feldúlt boldogság romjai között újra kihajtott szerelem.

Nem messze Klotild házától — hogy annak kapuját megfigyelhessem — leültem egy padra és átengedtem magamat zavaros érzéseimnek.

Itt vagyok tehát a közelében és elegendő volt csak a házát megpillantanom, hogy egész valóm megrendüljön. Micsoda rejtély is az emberi szív?! Érzéseinek folytonos hullámzásán ki tudna

eligazodni! Töprengeni kezdtem, vajjon *csakugyan még mindig szeretem-e* Klotildot, vagy csak a *múlt emlékei* hoztak ilyen izgalomba? De ez az izgalom, a mi annyira hasonlított a szerelemhez, jól esett lelkemnek és én ellentállás nélkül engedtem át magamat valami édes, lágy, rég nem észlelt hangulatnak. Tovább álmodoztam Klotildról, képzeletben ragyogó színekkel festettem ki egy esetleges találkozás örömeit. E perczekben ismét enyém volt Klotild, szenvedélyesen szorítottam őt magamhoz, csókokkal borítottam drága arczát s ő önfeledten pihent karjaimban.

Sokáig ültem ott a padon, eszelősen lesve, nem nyílik-e meg a kapu és már azon a ponton voltam, hogy bemegyek a házba és Klotild után kérdezősködöm, mikor a józanság pillanatnyi fénysugara megvilágította cselekedetem helytelen és czéltalan voltát és én hirtelen felemelkedve, ama szándékkal távoztam, hogy az első vonattal tovább utazom.

Titkos ösztön, telepáthia, vagy csak a véletlen vezette lépteimet az előttem teljesen ismeretlen városban a híres székesegyház felé, nem tudom. Egyszerre csak ott álltam a csonka tornyú, íves ablakú, remek góth építmény előtt; nem tudtam ellentállani és beléptem. Első pillanatra sötét, komor volt odabenn, alig tudtam magamat tájékozni, csak mikor már a napfényhez szokott szemem hozzászokott a félhomályhoz és előre haladtam

a templom oszloperdejében, bontakozott ki előttem a gothikus építészet minden szépsége. Bágyadt, misztikus fény hatolt be az óriási ablakok pompás üvegfestményein át és meg-meg világított egy-egy kőszentet, magasztos oltárképet.

Kevesen voltak a templomban. Csak néhány kíváncsi idegen lépteitől visszhangzottak a kőkoczkák és egy mellékoltár előtt, a hol gyertyákat égettek a könyörgők, térdelt néhány buzgó hivő. Öreg asszony ügyelt az égő viaszgyertyákra, a melyeknek sárgás fényük ráesett ránczos, fáradt, öreg arczára, a melyen közöny ült. Pedig talán ő is szép volt egykoron és bizonyára ő is ösmerte a szerelmet? Hiszen minden mulandó!

Elszorult szívvel álltam ott, a mulandóság lehellete érintett... A viaszgyertyák lobogó fényétől bántva, tekintetem a hivőkre siklott át és megakadt egy térdeplő, karcsú nőalakon, a ki kezeibe rejtve arczát, buzgón imádkozott. Lelkem annyira telve volt Klotild képével, hogy mindenütt őt láttam, az idegen nőben is.

Majdnem rögeszmévé vált bennem, hogy Klotild az, a ki ott térdel és közelébb lépve hozzája, úgy, hogy arczát majd tisztán láthatom ha felpillant, ideges nyugtalansággal lestem minden mozdulatát. Nem kételkedtem többé, hogy Klotildot látom és egy csudás véletlen, vagy a Gondviselés vezetett ide. Annyira hittem ebben a csudában, hogy midőn a térdeplő végre felpillantott

és én magamon éreztem azt a jól ösmert mély tekintetet, nem is csudálkoztam többé, hogy csakugyan Klotild néz reám; de csak nehezen fojthattam vissza az öröm egy felkiáltását.

Ő azonnal felismert, megremegett, de hirtelen uralkodva magán, felállt és szívélyesen nyújtva felém kezét, mintha a legjobb barátságban váltunk volna el, halkan, nyugodtan mondta:

— Eljött megtekinteni a mi híres székesegyházunkat? Akarja, hogy körülvezessem?

Nem tudtam szólni, csak fejemmel intettem igent.

Megtörtént tehát az annyira óhajtott, a csudás módon létesült viszontlátás!

Mellette haladtam, hallottam hangját, ő szakavatottan magyarázta nekem a nevezetes festményeket, kőfaragványokat, és e közben szívélyesen, majdnem bátorítólag mosolygott reám. Túlboldognak kellett volna lennem és — csudák csudája — én mégsem éreztem annak a boldogító, rajongó érzésnek a századrészét sem, a mi rohamosan elfogott, mikor Klotild háza előtt álltam és a találkozást csak *elképzeltem* magamnak.

Tehát csakugyan áthidalhatlan mélység választja el a *valót* a *képzelettől?*

Mert hisz Klotild *emléke* extázisba hozott; míg *jelenléte* megbénította érzéseimet.

Mikor a sötét falak közül végre kiléptünk és én a fényes napvilágnál megpillantottam Klotild

megasszonyosodott, előkelően öltözött alakját, valami idegenszerűt észleltem benne, a mi eltávolított tőle. Ez a nő már nem az a Klotild volt, akit én szerettem. De azért udvariasan megkérdeztem, megengedi-e, hogy haza kisérjem. Mosolyogva beleegyezett.

Az asszony szívélyes közönye irritált és lehűtött egyszersmind és mégis valami arra késztetett, hogy ezt a közönyt megtörjem és abban a szívben felszítsam elhamvadt szerelmünk egy kis szikráját legalább.

Néptelen utczákon közönyös tárgyakról beszélve haladtunk egymás mellett, aztán egyszerre egy impozáns park rácsos kapuja előtt álltunk.

— Kis kerülővel vezettem — szólalt meg Klotild, — hogy megmutathassam városunk második nevezetességét is.

Gyönyörű parkba léptünk, mely százados fáival, bársonysíma pázsitaival pompás látványt nyújtott a leáldozó nap világításában. Letértünk egy magányos fasorba, a hol alig volt egy-két sétáló. Klotild a gyors járástól kipirult, szemei sajátságos tűzben égtek, ruganyos léptekkel haladt oldalomon és ez a bizalmas együttlét az ilyen költői helyen, az a gondolat, hogy egykori szerelmem szántszándékosan vezetett ide, egyszerre ismét gyöngéd érzéseket ébresztett bennem és ösztönszerűen megragadva az asszony kezét, öntudatlanul tódultak ajkaimra e szók:

— Tudja-e, hogy sokat, nagyon sokat szenvedtem!

Megütődve nézett reám, de nem vonta vissza kezét, sőt mintha éreztem volna annak a kis kéznek egy gyenge, bátorító szorítását is. Lassú, vontatott hangon felelte:

— De elmult... legyőzte. A szenvedés az emberiség sorsa; azon győzedelmeskedni az ember legnagyobb diadala.

— Nem mindig sikerül! — fakadtam ki.

— Nekünk sikerült — szólt nyomatékkal.

— Ön boldog? — kérdeztem most először, mohón, majdnem féltékenyen. De önmagamban éreztem, hogy az ő boldogsága tulajdonképen már nem fáj nekem.

— *Most* már szeretem a férjemet — felelt erősen hangsúlyozva a *most* szócskát — és nem panaszkodom.

— Elfelejtette hát egészen a multat, nem őrzött meg belőle semmit sem? — kérdeztem szemrehányóan.

— Megőriztem, megmentettem a barátságunkat — szólt nyiltan, — ez semmi?

— Igaza van — feleltem kislelkűen, — az ön érdeme, ha barátok maradhatunk, köszönöm Klotild.

Melegen megszorítottam a kezét és ő bensően viszonozta ezt a kézszorítást. Kezeink egybefonódva maradtak, úgy ültünk le egy széles kőpadra, a miről

ő megjegyezte, hogy a kedvencz helye. Sokáig ültünk ott kéz kézben, elmerengve, szótlanul. Mit is mondtunk volna egymásnak? Éreztük, hogy ez a megmentett barátság az utolsó, gyenge fonál, a mi elvált szíveinket még összetartja, és a múlt emlékeinek befolyása alatt, örültünk, hogy valami még egymáshoz köt. Klotild keze olykor idegesen megremegett, lélegzete gyorsabbá vált, kipirult arczán láttam, minő érzések vibrálnak szívében.

Együtt láttuk a multat, de az kérlelhetetlenül *távozott* mellőlünk.

Besötétedett. A száraz levelek csendes neszszel hulltak lábaink elé. Az ég hirtelen beborult, az eső csepegni kezdett, szürke ködök szálltak fel a fák között. Sietve felkerekedtünk, de mire a parkból kiértünk, már erősen esett. Odaintettem az első bérkocsit és besegítettem Klotildot.

Kezeink ismét ösztönszerűleg összeértek és nem bocsátották el többé egymást.

— Mindjárt a szállójánál leszünk édes barátom — szólalt meg Klotild kissé rezgő hangon, — búcsúzzunk el, nem akarom, hogy hazáig kísérjen.

Ajkaimhoz emeltem kezét és bensőn megcsókoltam. Az a kéz reszketett kissé ajkaim alatt és forró volt. Aztán egymásra néztünk és a kocsi félhomályában, mintha tekinteteink mágnesként vonzanák egymást, arczaink öntudatlanul közeledtek egymáshoz. Mindkettőnket egy vágy hajtott: még egyszer egyesülni egy búcsúcsókban.

És Klotild felém nyújtotta . . . nem ajkát . . . de az arczát.

Ügyetlenül, elfogultan csókoltam meg az esőtől kissé nedves fátyolon át az égő arczot. De mintha ez a csók őt sem elégítette volna ki, másik orczáját is odatartotta és én másodszor is csak futólagosan érintettem ajkaimmal. A szerelemnek már nem volt joga csókolni.

Kocsink megállt . . . még egy szivélyes kézszorítás és a jármű tova robogott Klotilddal. Ott álltam a szálló kapuja előtt. Az eső csapkodta az arczomat, de én nem törődtem azzal. Mozdulatlanul néztem a homályban tovasiető kocsi után, a mi eltűnt a köd és esőben, mint eltűnik az életben is: ifjúság, szerelem, bánat és örömök egyaránt.

A FŰZŐ.

Ha valaki a budai körökben kiejtette Árgus Józsi nevét, azok, kik ösmerték a Duna jobbpartján lakó szépségeket, azonnal azt kérdezték: »A szép Árgusné férje?« Mert bár Árgus Józsi derék, csinos fiú, pontos hivatalnok volt különben, *legszebb tulajdona* mégis csak a felesége volt. Nem minden bokorban terem ám olyan rózsaszál! Az arcza üde, harmatos, a bőre bársonyos, a szemei kékek mint a patak mentén nyíló nefelejtsek, pirok kis szája mosolygós, szóval ritka szép asszony volt Mathild, csak egyet lehetett volna néhány év óta kifogásolni rajta, a min ő búsult szegényke legjobban: mindennap jobban gömbölyödött, ijesztően hízott.

Nem használt neki semmiféle soványító kura, sem Marienbad, sem egyébb, mert ha hat heti tortura után veszített is keveset a súlyából, de növekedett az étvágya is, aztán csak annál jobban neki indult a hízásnak. Határozottan volt hajlama hozzá. De azért ő minden nyáron kitartással alávetette magát valami soványító gyógymódnak. A mult nyáron egy hazai vízgyógyintézetet keresett fel, mit felette dicsértek előtte. Bérczes vidék, ózondús

levegő, fenyves erdők, kitünő gyógykezelés, olcsó ellátás, ez állt a prospektusban. Persze semmit sem kell szóról-szóra elhinni, legkevésbé a prospektusokat, mert a mi az olcsóságot illeti . . . De hallgatok, nem szabad elfelejtenem, hogy ez a vízgyógyintézet a hazámban van.

A szép Mathild tehát elhelyezkedett a vízgyógyintézetben és kitünően érezte ott magát. Hogy is ne? Mikor ő volt ott az egydüli számottevő női vendég és a férfiak mindig körülötte forgolódtak. Egész udvara volt és meg lehetett elégedve udvaronczaival, mert azok nemcsak a megyebeli legelőkelőbb urakból kerültek ki, de a fővárosból is volt köztük néhány méltóságos, sőt még egy kegyelmes úr is. Ez a kegyelmes úr, egy kedélyes nyugalmazott tábornok, ki Mathild férjét a várbeli kaszinóból jól ismerte, imádta a tréfákat és mindig azzal fenyegette Árgusnét, hogy megírja az urának, a miért annyira udvaroltat magának Vézna Ferivel, a gazdag megyei földbirtokossal. Vézna Feri ellentétben nevével, hízási hajlamban túltett még Mathildon is, a miért is naponkint több órai gyalog-sétát kellett tennie a fenyves bérczek között, épen úgy, mint a budai szép asszonynak, ki szívesen fogadta őt kísérőjéül. E kettesben tett sétákért persze volt mit hallgatniok a kegyelmes úrtól, kinek a hecczelésben segített a közkedveltségű, elegáns közjegyző: Halatinszky is és volt aztán hahotázás délben a *kegyelmes* asztalnál (mert ezt a nevet adta a többi

vendég az asztalnak, melynél Árgusné az előkelő urakkal étkezett) és még a különben visszatartó miniszteri tanácsos Zádor sem állhatta meg, hogy hangosan fel ne nevessen.

A miniszteri tanácsos még javakorbeli és nagyon érdekes férfi volt. Mathildnak kétszeresen, nem, háromszorosan érdekes, először mert tényleg az volt, másodszor mert kissé hidegen, visszatartóan viselkedett Mathildal szemben, harmadszor pedig, mert Zádor testvéröcscse volt az államtitkárnak, kit Árgusné már régen szeretett volna megnyerni férje fivérének, egy segédfogalmazócskának érdekében, de nem tudta miként férkőzzék hozzája. Most meg lett volna az alkalom. Mindennap találkozott a miniszteri tanácsossal, együtt étkeztek, egy társaságban tettek nagyobb kirándulásokat, s ha ő olyan bizalmas viszonyba keveredhetett volna vele, mint például a tábornokkal, Vézna Ferivel, vagy akár az elegáns Halatinszkyvel is, az ügye nyerve van, mert ez urak egyike sem habozott volna a szép asszony sógorát a testvérbátyjának beajánłani. Ámde Zádorral nem lehetett olyan könnyen boldogulni; kifogástalan udvariasságával, feszes előzékenségével olyan korlátot állított maga előtt, melyet szerénytelenség nélkül nem lehetett átlépni; s mivel szemmelláthatólag a szép Mathild bájai nem voltak hatással a miniszteri tanácsosra, a sógor ügye rosszul állott.

Mathild ezt meg is írta a férjének és panasz-

kodott Zádor hozzáférhetetlensége miatt. »Se baj — felelte levelében a férj — pár nap mulva úgy is nálad leszek és akkor majd én fogom megkisérteni a miniszteri tánácsos megpuhítását.«

A férjet vegyes érzelmekkel fogadták a vízgyógyintézetben. A *kegyelmes-asztal* társasága félt, hogy most majd megbomlik a kedélyesség és vége szakad a sok tréfának; a többi fürdővendég ellenben érdekkel leste, vajjon nem idéz-e majd elő Árgus féltékenységi jeleneteket? Mivel azonban Árgus Józsi látszólag semmi rokonvonást sem bírt mesebeli druszájától, sőt ellenkezőleg nagyon jóviális pajtás benyomását tette mindenkire, a víg élet tovább sem szűnt meg a kegyelmes asztalnál, azzal a különbséggel, hogy most a szép Mathild helyett a férj iparkodott Zádor barátságát megnyerni.

Nem ok nélkül fáradozott, mert Zádor szivesen elbeszélgetett vele és örömest ment sétálni társaságában. A kegyelmes urnak mindez nem kerülte el figyelmét és látva, mennyire igyekszik Árgus a miniszteri tanácsos kegyeibe jutni, azonnal sejtette, hogy van valami mellékczélja. Ez elég volt a tábornoknak, hogy őt megtréfálja. Egy este, midőn Zádor véletlenül Mathilddal beszélgetett, a tábornok titokzatosan így szólt Árgushoz:

— Mit szólsz ehhez Józsi öcsém? — és a kegyelmes úr malicziózusan hunyorgott szemével Zádor felé.

— Mihez? kérdezte Argus mitsem sejtve.

— Mit?... Te nem veszed észre? — foly-

tatta misztikusan a tábornok. — A miniszteri tanácsosunk halálosan szerelmes a feleségedbe!

Árgus nevetett.

— Micsoda tréfa ez már megint? — kérdezte jókedvűen,

— Semmi tréfa barátom — válaszolt a tábornok félig tréfásan, félig komolyan. Zádor veszélyes ember, sok leányt, asszonyt elbolondított már életében, a te helyeden nem nézném a dolgokat olyan nyugodtan!...

— Jó, jó — válaszolt kedélyesen Árgus — majd ki fogom nyitni a szemeimet.

— Nem fog ártani — tréfált a tábornok és ott hagyta a szép asszony férjét.

De Árgusnak eszébe sem volt a tábornok tréfájának felülni. Hiszen ő tudta legjobban minő kevéssé tudott a felesége Zádorral boldogulni. Ő azonban már ügyesebben tudott hozzá férkőzni, bár még mindeddig nem volt bátorsága őt öcscse érdekében felkérni. Egy reggel aztán elhatározta, hogy szólni fog; néhány nap mulva el kellett utaznia, nem halaszthatja továbbra. Mindezt a vasúton gondolta végig, mialatt visszatérőben volt a szomszéd székvárosból, hol előtte való nap egyik ifjúkori barátját látogatta meg. Tulajdonképen még az esti vonattal akart visszatérni, de lekésett és így az éjelt is kénytelen volt a barátjánál tölteni.

Tizenegyre járt az óra, midőn Árgus megérkezett a vízgyógyintézetbe. Tudta, hogy ilyenkor

Zádor, túlesvén a reggeli fürdés és masszirozáson, a szobájában tartózkodik; így tehát haladéktalanúl beszélhet vele, mert illendőbbnek találta a miniszteri tanácsost ez ügyben szobájában felkeresni.

Sietett tehát, hogy az öltözékét rendbe szedje. A feleségét is épen öltözködésben találta, de a szép asszony mintha kissé boszús és zavart lett volna. Régi szokása szerint — a rend nem lévén erős oldala — keresett valamit és Árgus, ki ilyenkor sohasem mulasztotta el gúnyosan mosolyogni és egyébb megjegyzéseket is tenni, most is a régi modorban kérdezte mit keres. De Mathild biztosította őt, hogy semmije sem hiányzik és hogy ezt bebizonyítsa, sietve vette elő fehér, himzett fűzőjét, melyet csak ritka alkalmakkor szokott felvenni és igyekezett azt derekán szorosan összefűzni. A férje látta rajta azonban, hogy nem szól igazat, ma azonban nem volt ideje vele kötekedni. Gondolatai Zádornál jártak, kit csakugyan a szobájában talált.

A méltóságos úr nagyon szívesen fogadta és készségesen megígérte közbenjárását a fiatal Árgus érdekében.

Túlboldogan hálálkodott a szép asszony férje és épen távozni készült, midőn a szeme megakadt valamin, a mi a kerevet párnája mögül kéklett feléje. Ezt a kékséget ő fölismerni vélte, mert hiszen épen ilyen kékvirágos szövetű, égszínkék szalagokkal díszitett fűzőt visel rendesen a felesége is. És iszonyú gondolat villant meg a férj agyában és egy-

szerre tisztán lát . . . nem kételkedik többé. Igen . . . ez a fűző a Mathildé, ezt a fűzőt kereste ő az előbb és azért vette magára a másikat, a fehéret. És ezt a fűzőt megtalálta ő, a férj, egy érdekes, nőtlen ember pamlagán! Az összefüggést nem volt nehéz kitalálnia. A tábornok tehát még sem tréfált . . . és a ravasz asszony csak azért írta hogy Zádor hozzáférhetetlen, hogy minden gyanunak elejét vegye. Zádor pedig szeretetreméltó volt a férjhez és igyekezett őt lekötelezni.

Tehát megcsalták, kijátszották őt! És tegnap is, mialatt a barátjánál járt, a bűnös asszony felhasználta az alkalmat . . .

Alig néhány másodpercz alatt gondolta végig Árgus mindezt. Belesápadt, az ajkai reszkettek, kidülledt szemei hipnotizálva nézték a fűzőt, aztán hirtelen oda rohant, megragadta azt és Zádor orra elé tartva a kékszalagos jószágot, dühösen kiálltotta:

— Mi ez?

— Egy fűző, — felelte Zádor ámulva.

— De kié? Hogy került ide? — kérdezte a férj fokozott izgatottsággal.

— Nem tudom, — felelte a másik elképedve

— Nem tudja? — kérdezte haragtól reszkető hangon Árgus, — nem tudja?

— De biztosítom . . .

— Akkor hát megmondom, — rikácsolt Mathild férje magánkívül. — Ez a fűző a feleségemé, tisztelt uram . . . és azt ön épen olyan jól tudja, mint én! És azt is, mint került ide!

— Megőrült?

— Ellenkezőleg, nagyon is eszemnél vagyok.

Rettenetes szóváltás keletkezett. Mindketten egyszerre kiabáltak, mindjobban feldühödtek és a dolog azzal végződött, hogy Árgus párbajra hívta ki Zádort és dühösen elrohant.

— Az ördög vigye ezt az egész históriát! — kiálltott fel dühösen Zádor, miután Árgus becsapta az ajtót, és csengetni akart a szobaleányra, de e perczben kopogtak az ajtaján.

Halatinszky volt, az elegáns közjegyző.

— Jó, hogy jösz! mondta izgatottan a miniszteri tanácsos. És azonnal elbeszélte neki a történteket.

— Kellemetlen dolog — felelte őszinte sajnálattal a közjegyző — de jusson eszedbe a franczia közmondás: »Quand le vin est tiré, il faut le boire«.

— Nem értelek . . .

— Pedig egyszerű, miután a férj megtalálta a corpus delictit, meg kell verekedned.

— De mi végből? Mikor fogalmam sincsen, hogyan került ide ez a fűző!

Az elegáns Halatinszky finoman elmosolyodott.

— Nagyon szép tőled, hogy nem akarod kompromitálni a szép Mathildot, de velem szemben őszinte lehetnél . . .

— Hogyan? Tehát te is azt hiszed? De hiszen ez őrültség, képtelenség!

— Miért lenne? És biztosítlak, épen nem lennél ezért szánandó!

Zádor elvesztette a türelmét.

— Azonnal becsengetem a szobaleányt, felverem az egész házat és meglátod, kiderítem, hogyan került ide ez az átkozott fűző!

És a méltóságos úr azért is volt olyan izgatott, mert eszébe jutott egy fővárosi szép asszony, ki könnyen rossz néven vehetné, ha ez a fűző história a fülébe kerül! Mert hej, a rágalomnak szárnyai vannak és bármennyire torzít is, még is mindég hitelre talál!

Nagy hahotázás hangzott fel e perczben a folyosón, aztán nyíllott az ajtó és belépett Zádorhoz a kegyelmes úr, pirosan a nevetéstől és a jókedvtől sugárzóan.

— Uraim! — kezdte vígan — kerestetik egy fűző! a szép Mathild fűzője! Nem maradt önnél méltóságos uram?

— Gúnyt űz ön belőlem? — Szólt a miniszteri tanácsos ridegen.

— Eszemben sincs — felelte zavartalanul a tábornok. — De képzeljék, a doktor szobáról-szobára jár és nem képes a fűzőt megtalálni. Már egészen kétségbe van esve! Nem pompás história?

— De mi köze a doktornak a fűzőhöz? — kérdezte kiváncsian Halatinszky.

— Azonnal elmondom és nevetni fognak önök is. Ma reggel a doktor szokása szerint legelőször is Argusnét masszirozta meg. Miután a szép asszony már régebben panaszkodott neki, hogy nincsen

lélekzete, a doktor rá akarta őt bírni, ne hordana fűzőtt. Ám a hiu Mathild erről hallani sem akart (a mi tekintve terjedelmét, nem is csuda!). Ma reggel aztán masszirozás közben a doktor elcsente Árgusné fűzőjét, és boldogan, hogy e csellel szófogadásra kényszeríti a makacskodót, folytatta látogatásait a többi betegénél. Mikor már az utolsó betegével is elkészült, vette csak észre, hogy elhagyta valahol a szép Mathild fűzőjét. De hol? Ez volt a kérdés. És a szegény doktor keresi... még mindég keresi az Árgusné fűzőjét!

Zádor arcza egyszerre felderült és most nevetett ő is Halatinszkyvel és a tábornokkal, kinek elbeszélték a szegény férj felsülését.

De nem nevetett Árgus. Bár a kibékülés az urak között természetesen azonnal megtörtént, Argusék azért az nap még elutaztak és a férj boszusan mondta és sajnálkozással is a vasúton:

— Ez az ostoba fűző elrontott mindent, mert ha szinleg meg is bocsátott nekem Zádor, a gorombáskodásaimat, a durvaságomat nem fogja elfeledni s mi keresztet vethetünk az öcsém kinevezésére.

De csalódott. Mert Zádor talán épen azért, hogy boszuállónak ne tartsák, olyan melegen pártfogolta a szép Mathild sógorát, hogy az újévi kinevezések között mindenki olvashatta a várva-várt kinevezést.

LÉLEKTANULMÁNY.

Gyűlölte a hazugságot, mégis hazugságból állt egész élete. De tehetett-e róla, ha a társadalom már kora ifjusága óta olyan terheket rótt reá, melyeket gyenge vállai el nem birtak és mostoha körülmények folytán, az előkelők szent törvénye, a *noblesse oblige* rákényszerítette őt a *valót* elpalástolni?

A valót eltitkolni még nem hazugság, az igaz, de azért mégis a *való meghamisítása* és az egyeneslelkü igazságszerető ember szenved az ilyen meghamisítás alatt.

Mindig keserű a szegénység, csak a halál keserübb annál, ám a szegény, ki nyiltan, álszégyen nélkül viselheti a nélkülözések terheit, aránylag könnyebben szenvedi el a nyomort, mint az előkelő az apró nélkülözéseket, melyeket be nem vallhat.

Livia, a magasrangú katonatiszt leánya, a bárónő, ki előtt a legmagasabb körök ajtai is meg-

nyiltak, ha visszagondolt első ifjúságára, eszébe jutott egy nagy, erőfeszítések mellett fentartott, az eleganczia szinezetével bíró kis lakás, melyet özvegy édes anyjával megosztott és hol gyakran feküdt le vacsora nélkül, ha a tea-estély, melyet viszonzásúl előkelő ösmerőseiknek rendezni kénytelenek voltak, kimerítette szegény budgetjüket. Ha ezekre az időkre gondol, felmerül emlékezetében egy kopottas, kis veres ember, Roth Dávid is, kinek közbenjárásával szorult perczekben a zálogházba vándoroltak a mama jobb időkből fennmaradt ékszerei, nehány gyémánt, melyet nehezen nélkülöztek, lévén ezen kevés ékszernek hivatása a család fényét emelni, jobban mondva halvány visszfényként némileg az emberek emlékezetében tartani a báróék előkelő származását.

Ezen kis lakásban hétköznapokon, mikor nem volt fogadónap, Livia és az anyja, jól bezárkózva, nehogy a bárónők kompromittálva legyenek, nagyon polgáriasan foglalkoztak. A vasaló, varrógép nem pihent és ha estélyekre készültek, nagy szerepe jutott a benzines üvegnek is; a bárónők értettek hozzá, miként kell egy és ugyanazon ruhát különböző díszítésekkel ujra és ujra a fölismerhetlenségig átváltoztatni. Nyolcz-tiz napig is eldolgoztak éjjel-nappal fáradhatatlanúl, hogy egy éjen át gondatlanságot hazudó mosolylyal Livia az éjjelt áttánczolhassa. Nem mindig mulatott az ilyen báléjeken, mert hisz neki nemcsak az előkészületek okoztak

fáradságot, gondot, de maga az élvezet sem volt gondtól ment. Mert előtte lebegett a czél: az előnyös házasság, mely az egyedüli mentőeszköz volt őt a jólét révpartjához segíteni. A szívét idejekorán megtanulta fegyelmezni; de azért nem kell ám hinni, hogy az oly könnyen ment! Az ifjúság ábrándjai mégis mindig s mindig visszatérnek, bármily kérlelhetetlenül is tova űzi azokat a józan ész!

Ezzel szerencsére meg volt áldva Livia és ez volt, a mi átsegítette őt a csüggedés szirtjei között, a sikertelenség homokzátonyain át. De hozzászokott az álarcz viseléséhez is és olyan művészetre vitte a külvilág megtévesztésében, hogy önmagát is gyakran megtévesztette. A fölvett, magára hazudott érzések nyomokat hagytak a lelkén, eltörülték annak üdeségét, meghamisították azt, úgy, hogy Livia gyakran odajutott, hogy maga sem tudta, *mit érez igazán* és mit szinleg. A hamis érzések összevegyültek az igaziakkal és kényelmetlen habozást idéztek elő a lelkében.

S miként életkörülményeivel, úgy külsejével, egyéniségével is megtévesztette Livia az embereket; arra volt kárhoztatva, hogy mindenben hazudjék. Nem volt szép és mégis majdnem *szépségnek* tartották őt első pillanatra, mert mint a festmény, mely durva ecsetvonásokkal megfestve, messziről híven adja vissza a természet szépségeit, úgy Livia is birva a nagy szépség néhány kellékét, jobban

mondva körvonalát, csalódásba ejtette a felületes szemlélőt. Gyönyörü alakja, pompás aranyszőke haja, üde arczbőre messziről illuziót keltettek, a közelben azonban kitünt vonásainak szabálytalansága, erős orra, kissé nagy szája.

Szellemi képességei is jóval csekélyebbek voltak, mint azt ügyessége előtüntette. Az alapos tanulmányok hiányoztak nála, de szellemessége takarta a hiányzót és okosnak tartották, mert eltudta hallgatni, a mit nem tudott és sikerrel alkalmazta, a mit itt-ott ügyesen ellesett. Ilyen volt Livia és az anyagiakkal mostohán, de a természettől sok ügyességgel megáldva, ment neki az életnek. Nem követjük őt az élet minden fázisában; látszólag irigylésreméltóan futotta át a fiatalság virányos mezőit. Mert az emberek csak azt látják, mikor a virágokat tépdessük, a tövisről csak akkor vesznek tudomást, ha az önkezüket vérezi meg!

Liviának kijutott virágból, tövisből egyaránt és mint a hajós, ki kicsiny, törékeny járművel bátorkodik ki a tengerre, úgy Livia is, kis bárkával evezvén át az élet vizén, jobban megérezte a vihart, de ha része volt a szélcsendben, feledte bizonytalan helyzetét és tudta élvezni a pillanat gyönyörét. Dagály s apályként volt része jó s rossz napokban, de a csöndes révpartot azért soha igazán el nem érte. Boldogsága mindig inkább látszólagos és soha tartós nem volt.

Az öreg báróné már régen a sirba pihent, eltemette a férjét is, kinek évekig példás hitvese volt, de kinek csak sorsa javítása miatt és nem szerelemből nyújtotta a kezét. Feledve voltak már első ifjúságának küzdelmei, a fárasztó erölködések, özvegy anyjának kis lakása, Roth Dávid és a zálogczédulák.

Mindez régen elmúlt; Livia most már gondtalanúl élhetett. De miután az életgondok megszüntek és ő letehette végre álarczát, a jólétet nemcsak hazudta, de birta is, nem kellett többé senkinek szerelmet szinlelnie, rohamosan ébredtek fel benne a sokáig visszafojtott vágyak. Rajtakapta magát, hogy a boldogságról álmodozik, hogy sivárnak találja így az életet egyedül. Keresett egy rokonlelket, élettársat, vagy egy barátot legalább, kinek nem érdekből hazudna szerelmet, vagy rokonszenvet, de kit valóban, igazán szerethetne! Végre ő is igaz lehet! Megengedheti magának azt a fényűzést, hogy a szivét meghallgassa.

De a vágyakozás e perczeiben aztán megszállta a kétely és aggódva kérdezte önmagától, vajjon képes lenne-e ő *még igazán* szeretni? Ő, a ki éveken át mesterségesen írtotta ki szíve ábrándjait, ha azok czéljait keresztezték, ijedve veti fel a kérdést, vajjon szívének sivár talajában meg tudna-e még fogamzani az igaz érzés gyöngéd növénye? Majd kételkedni kezd az igaz szerelem létezésében is! Vagy nem alapszik-e minden képzelődésen?

A ki megszokta a hideg ész bonczkésével elemezni érzéseit, pesszimista lesz és a ki nem tud hinni, tud az szeretni? De gyakran történik, hogy épen az után vágyunk leginkább, a mit elérhetetlennek tartunk. Így Livia sem szünt meg a boldogságot szomjazni.

Életútján ekkor két férfiúval találkozott. Bár különbözőek voltak egymástól nagyon, azért mindketten egyaránt megérdemelték egy szép, szellemes asszony szerelmét; egyenlően jómóduak, előkelőek, kiválóak voltak. Pál csupa szív, Frigyes csupa ész, törekvés, ambiczió. A mi hiányzott az egyikben, Livia a másikban feltalálta, de ez megzavarta őt, a lelkében bizonyos habozás, ingadozás állt be és ő nem tudta melyiket szeresse tulajdonképen. Néha azt hitte, Pált szereti. Pál sokkal csinosabb volt, csupa érzés és gyöngédség, hangjában, modorában volt valami, a mi hatott az asszonyokra, behálózta őket.

Befolyása alól Livia nem vonhatta ki magát, Érezte azt is, hogy Pál jobban szereti őt, mint Frigyes, de önkényesebb is Frigyesnél. Pál egészen magának akarta Liviát, el akart vele vonulni falusi birtokára, azt akarta, Livia mondjon le a világról, és éljen csupán neki. Mert Pál féltékeny volt nagyon. Frigyes ellenben talán épen csillogó tulajdonai miatt szerette meg Liviát, ő nagyvilági nőt óhajtott feleségül, kivel tündökölhessen és a ki segítségére legyen társadalmi küzdelmeiben. Fri-

gyest egészen elfoglalta a politika, az ügyei, ezer tiszteletbeli és jövedelmező állás; szóval Liviát csak a nagyon elfoglalt emberek sietségével ért rá szeretni. Megfoghatatlan teremtmények azonban az asszonyok! Legfőbb vágyuk, hogy olyan férfiura akadjanak, ki imádja őket és azért rendesen mégis olyanért bolondulnak, ki megkínozza, vagy nem szereti őket eléggé.

Livia is így járt. Fölmelegítette őt ugyan Pál rajongó szerelme, de Frigyes kimért udvarlása nagyvilági modora jobban izgatta és fölébredt női hiusága, hogy ebben a hüvös lelkületü emberben, kinek ezer különböző érdek töltötte be gondolatvilágát, mély, szenvedélyes szerelmet ébreszszen és addig igyekezett, míg e veszedelmes játékkal nemcsak Frigyest, de önmagát is elbolondította.

Most már hitte, hogy Frigyest szereti és nélküle élni nem tudna. Frigyes menyasszonya lett. Ha valaki akkor azt mondja neki, hogy választásában őt erősen befolyásolta az is, hogy Frigyest, mint miniszter-kandidátust sűrűn emlegették, bizonyára fölháborodva utasítja vissza e föltevést, annyira hitte, hogy csak szíve hajlamát követi. Az első napokban nagyon boldog volt, később bosszankodva észlelte, hogy Pál társasága hiányzik neki, (mert Pál természetesen kimaradt). Pál pótolhatatlan jóbarát volt, gyöngéd, figyelmes és Liviának a gondolatát is elleste; az ezerfelé elfoglalt Frigyes ellenben, ha akarta volna, sem ülhetett folyton a

menyasszonyánál. Üres perczeiben Livia aztán Pálra gondolt: »Szegény Pál! Mennyire szeretett, most bizonyára szenved!« És Livia sajnálta Pált, de aztán csak annyival inkább igyekezett Frígyest szeretni, pedig Frigyes gyakran volt ideges.

Ha megtámadták a házban, ha új alakok jöttek kombináczióba ama bizonyos miniszteri tárcza miatt, sápadtan sietett Liviához, hogy szívét kiöntse előtte. Mert annyira elösmerte menyasszonyának szellemi képességeit, hogy bizalommal beszélt meg vele mindent.

Livia türelemmel, részvéttel hallgatta őt meg, gyakran jó tanácsot is tudott adni és mindig megnyugtatta Frigyest, ki rendesen elégedetten távozott, míg Livia szomorúan maradt vissza. Komoly vitatkozásaikban egészen megfeledkeztek a szerelemről! Frigyes alig hogy megcsókolta! Két napja virágot sem küldött!...

Pál ilyesmit nem mulasztott volna el!

Gondolatai újból és újból visszatértek Pálhoz és lassan megszületett agyában a gondolat, hogy Pállal talán boldogabb lett volna!

De gyorsan tova űzte e gondolatot. Micsoda őrültség! Csak a hiusága sugalmazhatta, mert elhanyagolva érzi magát! Pedig csak nem kívánhatja Frigyestől, az ilyen politikai kapaczitástól, a jövendőbeli minisztertől, hogy kisdeák módjára epedjen utána!

Már nagyon közel voltak az esküvőhöz, midőn egy délután sápadtan, lélekzet nélkül rontott be Liviához egyik barátnője.

— Szegény Liviám! — sopánkodott a barátnő. — Vigasztalni jöttelek!

— Mi történt? — kérdezte mit sem sejtve Livia.

— Nem tudod még?

És a barátnő elbeszélte, hogy ama pénzintézet igazgatója, hol Frigyes igazgatósági tag, öngyilkos lett, mert nem titkolhatta tovább hosszú éveken át folytatott vétkes üzelmeit. Iszonyu fejetlenség uralkodik a bankban, melyet valósággal ostromol a sok szegény kárvallott. Frigyes is erősen kompromittálva van és talán a vagyona is belevész.

Livia elsápadt e hír hallatára és végtelen szánalmat érzett *önmaga iránt.* Határozottan nincs szerencséje — gondolta — ostobáúl választott! De hogyan? E rettenetes perczben ő csak magára és nem Frigyesre gondol?

Hiszen ily módon nem szereti őt, soha sem szerette igazán?!

Borzasztó pillanat volt ez számára; az önismerés, a kiábrándulás pilanata! De nem azért volt ő szokva éveken át fegyelmezni magát, hogy ilyen veszélyes pillanatban elárulja gondolatait. Szépen, nemesen, fenkölten nyilatkozott a barátnő előtt, a ki annyira meg volt hatva, hogy az asszonyok

példányképének nevezte Liviát és nem győzte őt magasztalni önzetlenségéért.

E perczben érkezett Frigyes, hogy a rossz hirt menyasszonyával tudassa. A jó barátné túláradó szavakkal fogadta, jóformán gratulált neki a balszerencséhez, mely alkalmat adott Frigyesnek, hogy megismerhesse Livia önzetlen szerelmét, aranyszívét.

— Csakugyan? — kiáltott föl Frigyes örömtelt meglepetéssel és komor, izgatottságtól sápadt arcza földerült kissé. — Pedig én azért jöttem, hogy visszaadjam Liviának a szabadságát,

— Minő gondolat — kiáltotta a barátnő fölháborodással. — De hiszen Livia imádja önt; soha sem egyezne bele a szakításba! De megyek . . . egy harmadik fölösleges most itten!

Mikor egyedül maradt a mátkapár, Frigyes izgatottan ragadta meg Livia kezeit és erősen a szemeibe nézve, nála szokatlan hévvel kiáltotta:

— Livia! Livia! Tehát csakugyan igaz! Te nem taszítasz el a balsorsban, híven kitartasz mellettem! Szeretsz?

Livia felemelt fővel, bátran állta ki vőlegénye tekintetét s bizonyos büszkeséget érzett, hogy lelki nemességével imponál. Egyszerüen, természetesen felelte:

— Kételkedhettél bennem egy peczig is?

— Nem . . . bocsáss meg Livia . . . hiszen te

a megtestesült jellem vagy, tudtam, hogy szeretsz ... de mégis ... Iszonyú változás állt be sorsomban. Remélem és hiszem ugyan, hogy becsületem csorbítatlanul kerül ki ez ügyből, de vagyonom javarészét áldoznom kell, politikai pályafutásomnak egyelőre vége ... a miniszteri székről szó sem lehet. Évekre el kell vonulnunk a világtól ... Talán az alatt elfeledik majd szerencsétlenségemet az emberek ... Oh! Iszonyú, iszonyú így aláhullani a magasból! Nem is tudom, hogyan birom ki! Ha te nem lennél mellettem! ...

És Frigyes, kit Livia eddig csak öntudatosan, fölemelt fővel, hidegen érvelve látott, ráborult menyasszonyára és idegesen zokogott.

Livia gyöngéden tartotta őt karjaiban és várt, míg a fájdalom eme kitörése elmulik; fehér, ápolt keze koronkint résztvevően simított végig a férfi fekete, gonddal fésült haján. De míg így látszólag a leggyöngédebb menyasszony volt, szívét elöntötte a keserüség.

— Még nem is férfi! Még nem is erős! — gondolta felháborodva. — Sír, mint egy ideges asszony. Minő életem lesz mellette és ha meggondolom, hogy nem is szeretem őt eléggé!

De azért mégis a neje lett. Nyugodtan, habozás nélkül mondta ki az oltárnál az »igent.« Nem akarta, hogy a világ azt mondja róla, hogy balsorsában elhagyja a férfit, kit fényes körülmények között választott. »Noblesse oblige«: ez a két szó,

mely első ifjúságában erőt adott neki annyi áldozat meghozatalára, most is segítségére jött; hiszen végzete volt, hogy mindig a látszatnak kellett élnie és erre már a szokás is rávitte.

A világ azonban dicsőitette őt hű kitartásáért és az aranyjellemek közé sorozta, a férje pedig most már imádta. Ez a két elégtétele legalább megvolt. S így még sem hazudott egészen hiába.

TARTALOM.

	Oldal.
A virág beszélt	1
A szívtelen	16
A kit mindenki elitélt	30
Két találkozás	43
Istvánka	52
Rose Pompon	64
Vallomás	75
Kiábrándulás	82
Ember tervez	92
Homályos történet	104
A végzet akarta	115
Minden elmulik	125
A fűző	136
Lélektanulmány	146

ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

OSZK

OSZIK

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

AZ ATHENAEUM R.T. KÖNYVKÖTÉSZETE